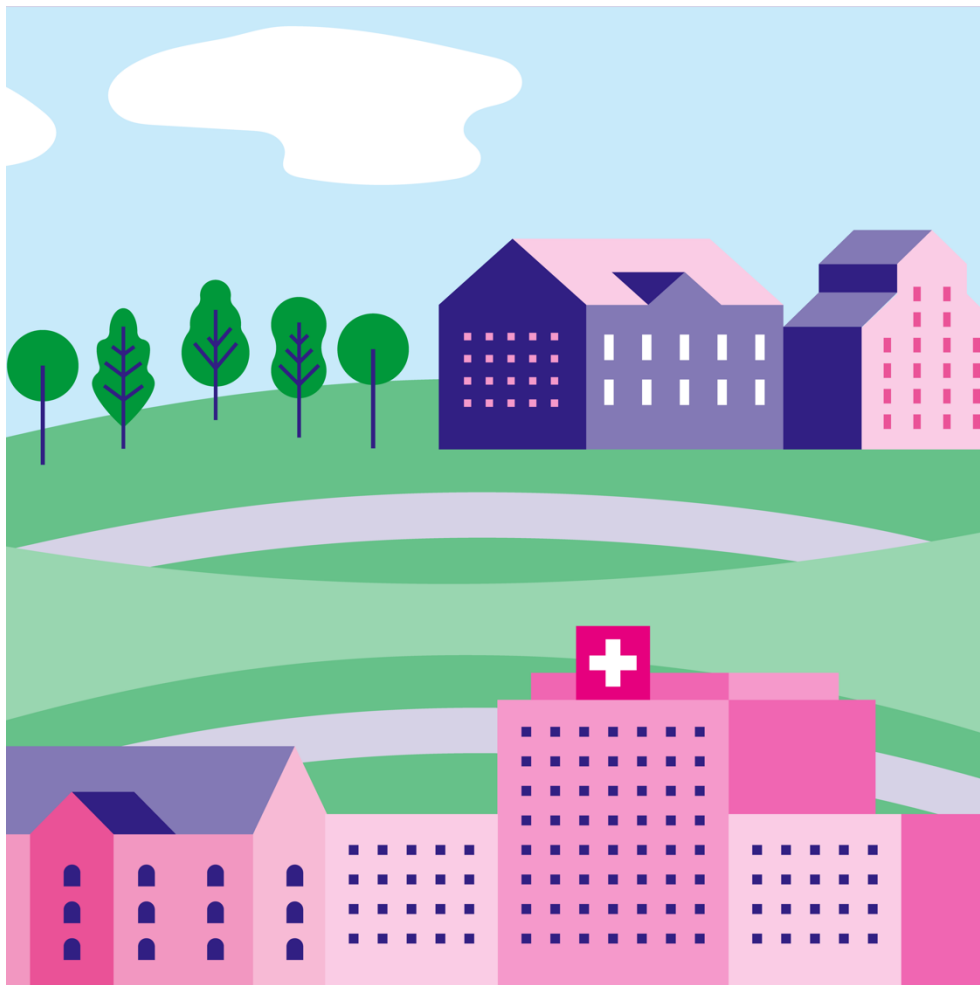

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelma 2024–2034

*Aluehallitus 16.4.2024 § 85
Aluevaltuusto 29.4.2024 § 23*

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Vanda och Kervo välfärdsområde

Sisällysluettelo

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelma.....	1
2024–2034	1
1. Johdanto ja keskeiset näkökulmat	5
2. Nykyinen toimitila- ja asuntoverkosto	7
3. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen väestö ja alueiden kehitys.....	10
4. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen strategia, hyvinvointialueen toimintaympäristön muutokset ja hyvinvointialueen investointien suunnittelu.....	12
4.1. Toimintaympäristö ja strategia	12
4.2. Uudistusohjelma	13
4.3. Investointisuunnittelu	14
5. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnittelun keskeiset periaatteet	16
6. Terveydenhuollon palvelujen toimialan palveluverkot.....	19
6.1. Terveydenhuollon palvelujen toimialan palvelutuotanto ja strategiset tavoitteet	19
6.2. Terveydenhuollon palvelujen toimialan toimintaympäristöanalyysi	20
6.3. Terveydenhuollon palvelujen toimialan palveluverkon nykytila	22
6.4. Terveydenhuollonpalvelujen toimialan palveluverkon tulevaisuuden visio ja kehittämistarpeet	25
7. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialan palveluverkot.....	29
7.1. Toimialan palvelutuotanto ja strategiset tavoitteet	29
7.2. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialan toimintaympäristöanalyysi.....	30
7.3. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialan palveluverkko	34
7.4. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen palveluverkon tulevaisuuden visio	42
8. Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimialan palveluverkot.....	46
8.1. Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimialan palvelutuotanto ja strategiset tavoitteet	46
8.2. Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimialan toimintaympäristöanalyysi.....	48
8.3. Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen palveluverkon nykytila	51
8.4. Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimialan palveluverkon tulevaisuuden visio ja kehittämistarpeet	54
9. Vanhusten palvelujen toimialan palveluverkko	60
9.1. Vanhusten palvelujen toimialan palvelutuotanto ja strategiset tavoitteet.....	60
9.2. Vanhusten palvelujen toimialan toimintaympäristöanalyysi	61
9.3. Vanhusten palvelujen palveluverkon nykytila	63

9.4.	Vanhusten palvelujen palveluverkon tulevaisuuden visio ja kehittämistarpeet	69
10.	Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen palveluverkot	81
10.1.	Lainsäädännön palvelutuotannolle asettamat vaatimukset ja strategiset tavoitteet 81	
10.2.	Pelastuslaitoksen toimintaympäristöanalyysi	82
10.3.	Pelastuslaitoksen palveluverkon nykytila	84
10.4.	Pelastuslaitoksen palveluverkon tulevaisuuden visio ja kehittämistarpeet	85
11.	Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen toimialojen palveluverkkojen tiivistelmät.....	87
11.1.	Tiivistelmä terveydenhuollon palvelujen toimialan palveluverkkosuunnitelmista	87
11.2.	Tiivistelmä lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimialan palveluverkkosuunnitelmista	88
11.3.	Tiivistelmä aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimialan palveluverkkosuunnitelmista	89
11.4.	Tiivistelmä vanhusten palveluiden toimialan palveluverkkosuunnitelmista.....	90
11.5.	Tiivistelmä Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen palveluverkkosuunnitelmista	91

Termit

Palveluverkolla tarkoitetaan kansalliseen lainsäädäntöön, paikallisiin linjauksiin ja asukkaiden palvelutarpeeseen perustuvaa, yhden tai useamman toimialan palveluiden muodostamaa kokonaisuutta.

Palveluverkkosuunnittelun keskeisenä tavoitteena on kunnan tai hyvinvointialueen asukkaiden palvelutarpeiden mukaisen taloudellisesti ja toiminnallisesti tehokkaan sekä monikäyttöisen palveluverkon kehittäminen. Palveluverkkosuunnitteluprosessissa arvioidaan ja ennakoidaan palvelutarpeiden muutoksia, palvelujen kehittämistarpeita sekä keinoja vastata muuttuviin tarpeisiin. Palveluverkkosuunnittelu perustuu toimialojen jatkuvaan lyhyen ja pitkän tähtäimen palvelutarvetarkasteluun.

Palveluverkkoselvityksessä tarkastellaan nykyisten palveluiden järjestämistä sekä toimintaympäristön ja palvelutarpeiden ennakoituja muutoksia.

Palveluverkkosuunnitelmassa palvelut kohdennetaan tulevaisuuden tarpeisiin. Vanhustenpalveluiden palveluverkkosuunnitelmassa voidaan määritellä mm. missä palveluasunnot sijaitsevat, mitä palveluja tai tukitoimia yksiköissä tarjotaan ja kuinka monelle vanhukselle eri yksiköissä järjestetään palvelua. Suunnitelmissa on tärkeää huomioida myös muiden toimialojen, esim. terveyspalveluiden tarpeet.

1. Johdanto ja keskeiset näkökulmat

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelujen järjestämisen vastuu siirtyi vuoden 2023 alusta lukien kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle. Vantaan ja Keravan kaupungeilta sekä Etevan ja Kärkullan kuntayhtymiltä vastuut siirrettiin Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulasta annetun lain 616/2021 (voimaantulolaki) perusteella kuntien järjestämän perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja pelastustoimen käytössä olleet toimitilat siirtyivät hyvinvointialueen hallintaan 1.1.2023.

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla (615/2021) määritellään vastuut asukkailla järjestettävästä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista sekä siitä, että erikoissairaanhoidon järjestämiseksi Uudenmaan hyvinvointialueilla on velvollisuus kuulua HUS-yhtymään. HUS-yhtymä vastaa omassa käytössään olevien kiinteistöjen ja toimitilojen palveluverkkosuunnittelusta.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palveluverkkojen rakenne pohjautuu fuusioitujen organisaatioiden eli Vantaan kaupungin, Keravan kaupungin, Eteva-kuntayhtymän, Kärkullan kuntayhtymän (Kärkulla samkommun) ja Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen palveluverkkoihin. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa kuntien palveluverkot siirtyivät sen hallintaan sellaisenaan.

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämiseen liittyvät sopimukset siirtyivät voimaantulolain mukaan hyvinvointialueille. Voimaantulolain 22 §:n mukaan hyvinvointialueen ja kuntien on pitänyt tehdä toimitilojen hallinnasta vuokrasopimukset siten, että ne ovat voimassa ainakin 31.12.2025 asti. Hyvinvointialueen ja kuntien välisten vuokrasopimusten vuokrat on määritelty Valtioneuvoston asetuksen kunnan ja hyvinvointialueen välisen vuokrasopimuksen vuokran määräytymisestä vuosina 2023–2026 mukaisesti. Näiden ns. siirtymäkauden vuokrasopimusten vuokrien tarkistukset on sidottu elinkustannusindeksiin, mikä aiheuttaa vuokramenojen ja rahoituksen välisen rakenteellisen rahoitusvajeen. Hyvinvointialueiden rahoituksen perusteena oleva ns. hyvinvointialueindeksi on toteutunut huomattavasti pienempänä kuin vuokrien korotuksen perusteena oleva elinkustannusindeksi.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hallintaan siirtyneistä toimitiloista ja asunnoista noin 80 % on edelleen kuntien tai niiden tytäryhtiöiden omistuksessa. Erityisesti emokuntien omistuksessa olevien toimitilojen korjausvelka kasvoi hyvinvointialueuudistuksen valmistelun suunniteltua pidemmän kestoajan takia. Vantaan ja Keravan alueella myös tarvittavia uudisrakennus- ja perusparannusinvestointeja jätettiin toteuttamatta, mikä asettaa sen hyvin erilaiseen asemaan moniin muihin hyvinvointialueisiin verrattuna. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue kuuluu Suomen voimakkaimmin kasvavaan alueeseen, mikä kasvattaa myös sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden tarvetta. Vantaan ja Keravan palvelutoimintojen arviot tilatarpeiden kehittämisestä noudattavat pitkälti hyvinvointialueen asukkaiden palvelutarpeiden kasvua huolimatta siitä, että uusia palveluiden järjestämistapoja pyritään kehittämään mm. teknologiaa

hyödyntäen. Edellä mainitut tekijät yhdessä luovat voimakkaan paineen kasvattaa palvelujen järjestämisessä tarvittavien toimitiloihin ja asuntoihin kohdistettavia investointeja.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vuokraamien toimitilojen ja asuntojen pinta-ala on yhteensä noin 258 000 m², joista toimitilojen osuus on noin 179 000 m² (69 %) ja asuntojen osuus noin 79 000 m² (31 %). Hyvinvointialueen merkittävimmät vuokranantajat ovat VAV-konserni, Vantaan kaupunki, Vivamus Kiinteistöt Oy ja Keravan kaupunki, jotka ovat vuokranneet hyvinvointialueelle pinta-alaltaan noin 192 000 m²:n tilat.

Hyvinvointialueen vuokraamien tilojen kunto ja soveltuvuus nykyiseen käyttötarkoitukseensa vaihtelee voimakkaasti. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on toimintaa noin 350 rakennuksessa, joista ainoastaan 37 on valmistunut vuonna 2010 tai sen jälkeen. Vastaavasti elinkaarensa loppupuolella tai peruskorjauksen tarpeessa olevia rakennuksia on useita.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelman laadintaan liittyvä valmistelutyö aloitettiin syksyllä 2022. Valmistelutyötä on jatkettu vuoden 2023 ajan vuoden 2024 kevääseen asti. Selvitystyöhön on kuulunut palveluverkon toimipistekohtaisia tarkasteluja, joiden kohteena ovat olleet mm. vuokrasopimusten sitovuus ja pituus, toimitilojen kunto ja rakennusten jäljellä oleva elinkaari sekä tilojen käytettävyys ja niiden soveltuvuus käyttötarkoitukseensa. Lisäksi on tehty tuotantotapa-analyysyjä, joissa on selvitetty mm. oman palvelutuotannon ja ostopalveluilla hankittavien palvelujen kustannuksia, laatua ja saatavuutta sekä oman palvelutuotannon kasvattamisen edellyttämien investointien kannattavuutta. Palveluverkkosuunnitelmaa valmistelun aikana hyvinvointialueella ei vielä ole ollut käytössään paikkatieto-ohjelmistoa, mutta tulevaisuudessa hyvinvointialueen tavoitteena on ottaa käyttöön paikkatieto-ohjelmisto, jonka avulla on mahdollista analysoida toimipisteiden optimaalista sijaintia sekä visualisoida toimipisteiden sijainti karttapohjille.

Hyvinvointialueen on tehtävä palveluverkkosuunnittelussa läheistä yhteistyötä kuntien kanssa. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle ei hyvinvointialueuudistuksessa siirretty juurikaan kiinteää omaisuutta eikä hyvinvointialueilla ole kaavoituksessa samanlaista asemaa kuin kunnilla, joilla on kaavoitusmonopoli. Lisäksi Vantaan ja Keravan kaupunkien omistamien tonttien määrä on rajallinen. Vuokramarkkinoiden tarjonta tiiviisti rakennetuissa kaupunkikeskuksissa on niukkaa ja markkinoilta vapautuvien tilojen vuokrausmahdollisuuksia on vaikeaa ennustaa sillä tarkkuudella, jolla ne pitää esittää valtiolle hyväksyttäväksi toimitettavaan investointisuunnitelmaan.

Tässä palveluverkkosuunnitelmassa esitellään hyvinvointialueen eri toimialojen palveluverkkoja ja niiden kehittämisen tulevaisuuden visioita. Tämä on Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen ensimmäinen palveluverkkosuunnitelma, joka on laadittu yhteistyössä kaikkien hyvinvointialueen toimialojen ja luottamushenkilöiden kanssa hyvinvointialueen asukkaita osallistaen.

2. Nykyinen toimitila- ja asuntoverkosto

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen toimitilojen ja asuntojen hallinta perustuu toistaiseksi lähes kokonaan vuokrasopimuksiin. Poikkeuksen muodostavat ainoastaan yhdessä kiinteistössä sijaitsevat Kärkullan kuntayhtymältä hyvinvointialueen omistukseen siirtyneet asunnot. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vuokraamien toimitilojen ja asuntojen pinta-ala on yhteensä noin 258 000 m², joista toimitilojen osuus on noin 179 000 m² (69 %) ja asuntojen osuus noin 79 000 m² (31 %). Hyvinvointialueen vuokraamien ja edelleen vuokraamien erityisasuntojen lukumäärä on yli 1500.

Taulukko 1. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen toimitilojen ja asuntojen vuokrasopimusten jakaumat vuokrattujen pinta-alojen mukaan (helmikuu/2024)

Vuokrattu pinta-ala (m²)	Vuokrattujen toimitilojen ja asuntojen pinta-ala yhteensä	Suhteellinen osuus vuokratusta pinta-alasta	Vuokrasopimusten lukumäärä	Suhteellinen osuus lukumäärästä
Yli 5000	78 019	30 %	9	2 %
2000–5000	65 235	25 %	24	6 %
1000–1999	44 687	17 %	32	7 %
200–999	53 446	21 %	118	27 %
Alle 200	17 025	7 %	252	58 %
Kaikki yhteensä	258 412	100 %	435	100 %

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vuokrasopimukset voidaan vuokrasopimusten vuokranantajien mukaan jakaa kolmeen eri ryhmään, jotka ovat:

- kaupunkien hyvinvointialueelle vuokraamat toimitilat ja asunnot;
- kaupunkien tytäryhtiöiden ja Uudenmaan Vammaispalvelut Oy:n hyvinvointialueelle vuokraamat toimitilat ja asunnot;
- muiden vuokranantajien, kuten yritysten ja säätiöiden, hyvinvointialueelle vuokraamat toimitilat ja asunnot.

Taulukko 2. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen suurimmat vuokranantajat (helmikuu/2024)

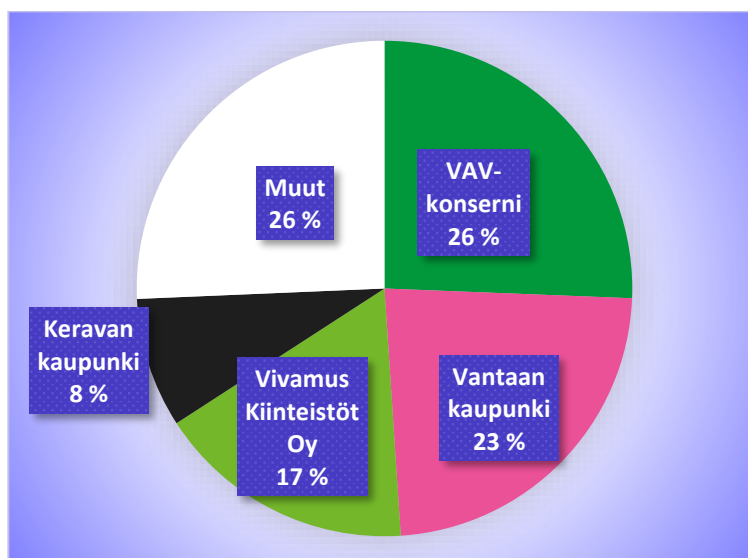
Vuokranantaja	Vuokrattu pinta-ala (m ²)
VAV-konserni*	66 220
Vantaan kaupunki	60 277
Vivamus Kiinteistöt Oy**	43 674
Keravan kaupunki	21 903
Muut	66 337
Yhteensä	258 411

* VAV-konserni muodostuu kolmesta tytäryhtiöstä, jotka ovat VAV Asunnot Oy, VAV Palvelukodit Oy ja VAV Hoiva-asunnot Oy.

** Vivamus Kiinteistöt Oy on Vantaan kaupungin omistaman VTK Kiinteistöt Oy:n tytäryhtiö

Kaupunkien hyvinvointialueelle vuokraamia toimitiloja ja asuntoja voidaan eritellä niiden erityispiirteiden osalta vielä tarkemmin mm. seuraaviin ryhmiin:

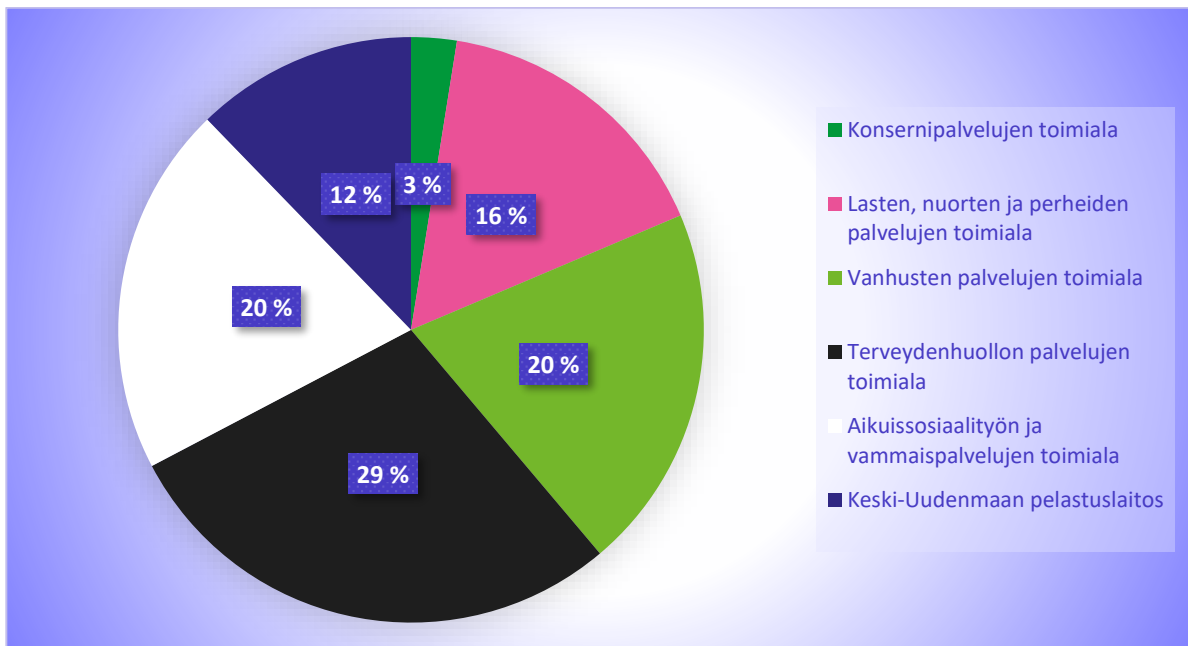
1. Toimitilat ja asunnot, jotka sijaitsevat rakennuksissa, joiden pääkäyttötarkoituksena on jokin kaupungin järjestämisvastuulla oleva palvelu kuten varhaiskasvatus tai perusopetus. Hyvinvointialueella on tällaisissa kohteissa mm. oppilashuollon, suun terveydenhuollon ja neuvoloiden toimipisteitä.
2. Toimitilat ja asunnot, joissa ei ole kuntien toimintaa ja jotka kuntien on myytävä tai yhtiöitettävä.
3. Toimitilat ja asunnot, joiden jäljellä oleva käyttöaika on rajallinen esimerkiksi niiden huonon kunnon tai kiinteistökehityshankkeisiin liittyvien näkökulmien takia.

Kuva 1. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen suurimpien vuokranantajien suhteelliset osuudet vuokratuista pinta-aloista.

Voimaanpanolakiin perustuen Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on tehnyt kuntien kanssa toimitilojen hallintaa koskevat vuokrasopimukset siten, että ne ovat voimassa ainakin 31.12.2025 asti. Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että palveluverkkoihin vaikuttavat kuntien kanssa käytävät vuokrasopimusneuvottelut koskevat pääosin toimitiloja ja asuntoja, joissa ei ole kuntien toimintaa ja jotka kuntien on myytävä tai yhtiöitettävä. Muilta osin palveluverkkoihin ei voida tehdä nopeita muutoksia, vaan toimintaa on suunniteltava pitkäjänteisemmin.

Kuva 2. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen toimialojen suhteelliset osuudet toimitilojen ja asuntojen vuokrattujen pinta-alojen käytöstä. Luvut sisältävät myös edelleen vuokrattujen asuntojen pinta-alat.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen aluevaltuuston kokouksessaan 22.11.2022 § 94 hyväksymän hyvinvointialuestrategian mukaan alueen palveluverkkoon kuuluvien toimitilojen vuokrasopimukset jatkuvat, ja kaupunkien kanssa on tähän perustuen tehty vuokrasopimukset yhteisesti sovitusti voimaanpanolain mukaisesti (Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja pelastustoimeen koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaattamisesta, 616/2021). Tarkoituksena on ollut, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialue käyttää voimaanpanolain mukaisen siirtymäajan ja neuvottelee palveluverkkosuunnitelmaan perustuen tarkoituksenmukaisista vuokrakausista.

Kaupunkien tytäryhtiöiden ja Uudenmaan Vammaispalvelut Oy:n sekä muiden vuokranantajien, kuten yritysten ja säätiöiden, hyvinvointialueelle vuokraamien toimitilojen ja asuntojen vuokrasopimusten vuokra-aikojen pituudet ovat pääosin siirtyneet hyvinvointialueelle voimassa olevien vuokrasopimusten mukaisesti. Poikkeuksena voidaan pitää niitä vuokrasopimuksia, joita on koskenut laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa.

3. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen väestö ja alueiden kehitys

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on väestöltään ja samalla palvelutarpeiltaan kasvava alue. Alueella oli asukkaita vuoden 2023 lopussa noin 284 500. Väestön ennustetaan kasvavan noin 4 600 asukkaalla vuosittain vuoden 2030 loppuun mennessä, jolloin asukkaita arvioidaan olevan yli 316 700. Yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa yli 26 % vuodesta 2023 vuoden 2030 loppuun mennessä (+ 5 800), ja yli 85-vuotiaiden määrä 56 % (+ 2 750). Määrällisesti eniten kasvaa työikäisten määrä (+ 17 900). Alle 18-vuotiaiden määrä kasvaa tarkastelujaksolla noin 3,8 % (+ 1 730). Taloudellisen huoltosuhteen arvioidaan pysyvän hyvänä. Muiden kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien osuus väestöstä on alueella maan suurin, yli 23,4 % asukkaista. Vuonna 2030 muunkielisten osuuden ennustetaan olevan noin 32 % alueen asukkaista.

Taulukko 3. Yhdistetty Vantaan ja Keravan väestöennuste 2023–2030.*

Vuosi	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Ikäryhmä									
0–6	20 986	21 238	21 585	22 094	22 607	22 818	23 092	23 357	23 578
18–24	23 261	23 903	24 519	25 134	25 674	26 004	26 291	26 489	26 569
25–64	157 752	160 536	163 456	166 263	169 141	171 775	174 264	176 953	179 629
65–74	24 863	24 685	24 741	24 958	25 129	25 624	26 250	26 664	27 017
7–17	35 371	35 363	35 366	35 184	34 943	34 984	34 995	35 128	35 173
yli 75	22 266	23 437	24 336	25 171	26 059	26 746	27 417	28 103	28 801
YHTEENSÄ	284 499	289 162	294 003	298 804	303 553	307 951	312 309	316 694	320 767

*Väestöennusteen laadinnassa on yhdistetty Vantaan kaupungin laatiman Vantaan väestöennusteen ja tilastokeskuksen Keravan kaupungin väestöennusteen tiedot.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen väestö on Suomen muihin hyvinvointialueisiin verrattuna nuorta, ja sairastavuus keskimääräistä alhaisempaa. Alueella korostuvat erilaiset metropolialueen ilmiöt; korkeat asumiskustannukset, asunnottomuus ja päihdeongelmat. Menetettyjä elinvuosia (ennenaikainen kuolleisuus) on enemmän kuin maassa keskimäärin. Lähes joka neljäs alueen asukkaista on vieraskielinen, mikä näkyy palvelutarpeissa eri tavoin.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella korostuvat lasten, nuorten ja perheiden ongelmat. Lastensuojelutarve on maan korkeimpia. Vuonna 2022 lapsiperheistä yli 16 % sai toimeentulotukea; määrä on lähes kaksinkertainen verrattuna maan keskiarvoon. Alueen asukkaiden tarve perustoimeentulotuella on maan suurin; toimeentulotukea sai vuonna 2022 11,4 % väestöstä. Yleistä asumistukea sai 17,3 prosenttia alueen alle 65-vuotiaista. Vaikka alueen väestörakenne on nuorta, yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa vuosittain noin 900 asukkaalla, mikä heijastuu ikääntyvien palvelutarpeisiin. Alueen kuntien samankaltaiset väestö- ja palvelurakenteet tukevat hyvinvointialueen rakentumista.

Palveluverkkosuunnitelman laatimisessa tulee huomioida erityisesti maankäytön ja asuntorakentamisen suunta, väestön ja palvelukysynnän kaupunki-, suuralue- ja ikäluokkatasoinen kehitys, toimintaympäristön muutokset sekä erilaiset palvelujen järjestämisen keinot (esim. monitoimijaisuus, muuntojoustavuus, erilaiset palvelutuotannon mallit ja digitaalisten palvelujen kehittäminen).

4. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen strategia, hyvinvointialueen toimintaympäristön muutokset ja hyvinvointialueen investointien suunnittelu

4.1. Toimintaympäristö ja strategia

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on aloittanut toimintansa melko epävakaassa toimintaympäristössä. Valtion rahoitusmalli, joka ei huomioi täysin Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen erityispiirteitä, ja toisaalta puutteellisesti siirtynyt rahoituspohja, haastaa hyvinvointialuetta. Palveluiden järjestämistä suunnitellaan tilanteessa, jossa näyttää ilmeiseltä, että palvelutarve tulee jatkossakin kasvamaan voimakkaammin kuin hyvinvointialueen saama rahoitus. Samaan aikaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen henkilöstön riittävyys on huolenaiheena niin alueellisella kuin kansallisellakin tasolla.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen ensimmäinen hyvinvointialuestrategia hyväksyttiin aluevaltuuston kokouksessa 22.11.2022 § 94. Ensimmäisen hyvinvointialuestrategian näkökulmat nousivat lainsäädännöstä ja hyvinvointialueuudistukselle asetetuista tavoitteista. Lopulliset tavoitteet muodostettiin osallistavissa prosessissa saadun materiaalin sekä aluevaltuuston työn pohjalta. Hyvinvointialuestrategia laadittiin vuosille 2023–2025, mutta kuten palveluverkkosuunnittelullakin, strategialla määritetään suuntaa pitkälle tulevaisuuteen.

Palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden parantaminen ovat keskeisiä hyvinvointialuestrategiasta palveluverkkosuunnitteluun heijastuvia tavoitteita. Aluevaltuuston linjaamassa strategiassa todetaan, että erilaiset asiakkaat tarvitsevat erilaisia yhteydenotto- ja palvelukanavia. Lisäksi todetaan, että palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi lähipalveluja täydennetään laajentamalla ja ottamalla käyttöön laadukkaita liikkuvia, etä- ja digipalveluja, ja että fyysisen ja digitaalisen palveluverkon tulee tukea nopeaa palveluihin pääsyä ja sujuvaa asiakaskokemusta. Hyvinvointialuestrategian mukaan taloussuunnitelmakauden aikana palveluverkkoa kehitetään huomioiden strategiset tavoitteet, palvelutoiminnassa tapahtuvat uudistukset ja kehittämistoimet sekä asukkaiden erilaisiin tarpeisiin vastaava palvelujen hyvä saavutettavuus. Palveluverkkosuunnittelutyössä ryhmitellään hyvinvointialueen palvelut toimipisteiden saavutettavuuden näkökulmasta; ryhmittelyssä huomioidaan palvelun saavutettavuus esim. julkista liikennettä käyttäen. Strategiassa todetaan myös, että tilojen terveysturvallisuutta seurataan. Tilojen kuntokartoituksia ja oirekyselyitä tehdään tarvittaessa osana palveluverkkosuunnittelua.

Hyvinvointialuestrategiassa on valtuustokauden tavoitteeksi asetettu, että palveluverkon määrittelyssä huomioidaan palvelujen saavutettavuus, asiakkaiden palvelutarpeet ja alueelliset näkökohdat. Tavoitetasoksi vuodelle 2025 on asetettuna, että palveluverkkosuunnittelu vastaa strategiaan tavoitteisiin.

Vantaan kaupungin alueella myös alueellisesti merkittävänä tavoitteena on kasvaa kestävästi ja sijoittaa kaupungin kasvu vahvojen joukkoliikenneyhteyksien varteen. Ratikan reitin varsi on Vantaan yleiskaavassa suunniteltu kaupungin merkittävimmäksi kasvusuunnaksi tulevana vuosikymmeninä: sen reitin varrelle voisi tulla 60 000 uutta asukasta ja 30 000 uutta työpaikkaa.

4.2. Uudistusohjelma

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella valmistellaan palveluverkkosuunnitelman ohella uudistusohjelmaa, jonka avulla hyvinvointialue voi saavuttaa kunnianhimoisen visionsa haastavassa toimintaympäristössään. Valtio on rahoittajana edellyttänyt hyvinvointialueita laatimaan muutosohjelmat ja niiden toimeenpanoa seurataan valtion ja hyvinvointialueen välisissä lakisääteisissä hyvinvointialueneuvotteluissa. Uudistusohjelman tavoitteena on samaan aikaan kehittää hyvinvointialueen toimintaa ja hakea taloudellista tehokkuutta. Uudistusohjelman valmistelussa tunnistetaan hyvinvointialueen kohtaaman rahoitushaasteen mittakaava; niinpä tarkoitus on muuttaa koko hyvinvointialueen palvelurakennetta kevyemmäksi ja tuotantoa tehokkaammaksi – huolehtien samalla riittävästä ja laadukkaista peruspalveluista sekä osaavasta ja hyvinvoivasta henkilöstöstä. Uudistusohjelma on onnistunut, kun hyvinvointialue pystyy huolehtimaan asukkaiden hyvinvoinnista taloudellisesti kestävällä tavalla.

Uudistusohjelma valmistuu kahdessa osassa. Ensimmäinen osa, uudistusohjelman periaatteet ja päälinjaukset, on päätetty Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen aluevaltuuston kokouksessa 12.12.2023 § 123. Toinen osa uudistusohjelmasta on tarkoitus tuoda päätöksentekoon samaan aikaan palveluverkkosuunnitelman kanssa. Toimenpidekohtainen uudistusohjelma tulee pitämään sisällään toimenpiteitä, jotka säästävät rahaa lyhyellä ja pitkällä tähtäimellä sekä toimenpiteitä, jotka vaikuttavat pitkällä tähtäimellä palveluiden tarpeeseen ja kysyntään.

Uudistusohjelman periaatteissa päätettiin vuosittaisesta 2 prosentin tuottavuustavoitteen asettamisesta hyvinvointialueelle. Tuottavuustavoite tarkoittaa sitä, että hyvinvointialueen kulujen kasvua jarrutetaan vuosittain siten, että kustannukset kasvavat 2 % hitaammin kuin hyvinvointialueen palvelutarve. Tämä tarkoittaa sitä, että taloussuunnitelmakaudelle 2024–2026 tuotetaan uudistamistoimenpiteitä, jotka tuottavat yhteensä 72 miljoonan euron taloudellisen tehostumisen. Vuosikymmenen loppuun mennessä toiminnan tehostumista tavoitellaan yhteensä 300 miljoonan euron edestä.

Yhtenä päälinjauksena jo päätetyissä uudistusohjelman periaatteissa oli tilojen ja toimipisteiden käytön tarkastelu, optimointi ja kapasiteetin hallinta. Hyvinvointialueelle siirtyneet vuokrasopimukset ja tilat on syytä käydä kokonaisvaltaisesti läpi ja harkita, tarvitaanko hyvinvointialueella kaikkia sille siirtyneitä tiloja ja toisaalta ovatko sille siirtyneet tilat aidosti sellaisia, jotka parhaiten palvelevat niissä tapahtuvaa toimintaa. Taloudellisen tehokkuuden saavuttaminen toimitiloissa antaa hyvinvointialueelle taloudellista liikkumavaraa vastata asukkaidensa palvelutarpeeseen.

Uudistusohjelmassa tavoitellaan kokonaisvaltaista palveluiden järjestämisen ja tuotantotapojen uudistumista. Työ on jatkuvaa ja sillä tulee olemaan vaikutusta hyvinvointialueen tilatarpeisiin ja tulevaisuudessa myös näkemyksiin palveluverkon muodosta tulevalla vuosikymmenellä. Tiiviin kaupunkirakenteen hyvinvointialueella tunnistetaan kuitenkin se, että palveluverkkoratkaisut tehdään hyvin pragmaattisesti asiakaskysynnän sekä toisaalta tilatarpeiden ja mahdollisuuksien ristipaineessa.

4.3. Investointisuunnittelu

Toimitila- ja asumispalveluverkkojen suunnittelu on jatkuvaa ja pitkäjänteistä toimintaa. Palveluverkko-suunnitelman pohjalta laaditaan vuosittain esitykset osaksi hyvinvointialueen talousarviota ja investointisuunnitelmaa.

Investointisuunnitelmien laadintaa edeltävät tarvittavat palveluverkkoselvitykset, joissa tarkastellaan nykyisten palveluiden järjestämistä sekä toimintaympäristön ja palvelutarpeiden ennakoituja muutoksia. Toimitilaverkkoja koskevilla palveluverkkoselvityksillä ja esiselvityksillä pyritään toimitilakustannusten optimointiin ja synergiaetuihin tarkastelemalla useiden kiinteistöjen muodostamia alueellisia kokonaisuuksia. Erilaisia investointivaihtoehtoja voidaan tarkastella alueellisesti tai kiinteistökohteisissa esiselvityksissä. Esiselvitysten tavoitteena on antaa selvitysjankohdan tilannekuva tarkasteltavasta toimitilaverkosta tai asumispalveluverkosta ja sen investointitarpeista. Selvityksissä analysoidaan tarkasteltavien kohteiden käytettävyys, kuntoluokat, tulevat peruskorjaustarpeet ajoituksineen sekä selvitetään uudiskohteiden rakennuspaikat. Lisäksi tunnistetaan ja analysoidaan eri vaihtoehtoja investointilaskennan menetelmiä hyödyntäen.

Hyvinvointialueen toimitila- ja asumispalveluhankkeiden suunnittelun ja valmistelun lähtökohtana ovat koko hyvinvointialueen käsittävä palveluverkkosuunnitelma, palveluverkkoselvitykset, oman tuotannon ja ostopalveluiden vertailu, toimitilatarvekartoitukset, erilaiset esiselvitykset sekä niihin perustuvat toimialojen investointiesitykset.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen oman palvelutuotannon käyttöön tulevia toimitiloja voidaan toteuttaa omaan taseeseen, yhtiömuotoisesti tai vuokrahankkeina. Hyvinvointialueen investointisuunnitelma valmistellaan valtiovarainministeriön ohjeiden mukaan ja käsitellään hyvinvointialueen aluehallituksessa ja aluevaltuustossa sekä toimitetaan hyvinvointialueen päätöksenteon jälkeen sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön hyväksyttäväksi.

Hyvinvointialueiden investointeja rajoittaa valtioneuvoston vahvistama lainanottovaltuus, ja hyvinvointialueita koskee myös velvollisuus laatia investointisuunnitelma valtiovarainministeriön hyväksyttäväksi. Tarkoituksena on varmistaa, että hyvinvointialue suunnittelee investoinnit taloudellisesti kestävästi siten, että niihin käytettävissä oleva rahoitus riittää ja että hyvinvointialueiden laajoja investointeja koskevat hankkeet suunnitellaan valtakunnallisten strategisten tavoitteiden mukaisesti ja kustannusvaikuttavasti huomioiden muiden hyvinvointialueiden vastaavat suunnitelmat sekä väestön palvelutarpeet. Hyvinvointialueen rahoituksen riittävyys varmistetaan vuosittain vahvistettavalla investointeja varten otettavan pitkäaikaisen lainan ottamista koskevalla rajoitteella. Investointisuunnitelma on hyväksyttävä, jos hylkäämisen kriteerit eivät täyty. Kirjanpito-ohjeiden mukaan investointeja ovat ne perusparannusmenot, jotka parantavat hyödykkeen tulon- tai palveluntuottamiskykyä alkuperäistä suuremmaksi. Hyödykkeen tulon- tai palveluntuottamiskyvyn voidaan katsoa kasvaneen, jos korjaus johtaa hyödykkeen taloudellisen pitoajan ja hyödykkeen tuotantokapasiteetin kasvuun, suoritteiden laadun merkittävään parantumiseen tai tuotantoprosessin kustannusten merkittävään vähentymiseen.

Lisäksi hyvinvointialueen tulee investointisuunnitelmassa esittää tiedot yllä kuvatulla tavalla määriteltyjä investointeja vastaavista sopimuksista, vaikka niitä ei käsitellä talouden

suunnittelussa investointeina. Tämä on tarpeen, koska esimerkiksi toimitilat voidaan rahoittaa usealla eri tavalla. Perinteisen, omaan taseeseen tehtävän investoinnin lisäksi toimitiloja on mahdollista hankkia myös erilaisilla vuokramalleilla, kuten kiinteistöleasing-sopimuksilla ja yhteistyömalleilla kuten niin kutsutuilla elinkaarimalleilla. Nämä rinnastetaan investointien ohjausta ja investointisuunnitelmaa koskevassa sääntelyssä investointeihin.

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 16 §:n 1 momentissa tarkoitettuja investointeja vastaavia sopimuksia ovat lisäksi muun muassa pitkäaikaiset toimitilojen vuokrasopimukset sekä muut sopimukset, joissa on kysymys sitoutumisesta useampaa vuotta koskevaan sopimukseen, esimerkkinä tietojärjestelmähankkeet. Investointisuunnitelmaan sisällytetään sopimuksen arvo.

Investointia vastaavan sopimuksen arvo merkitään investointisuunnitelmaan koko sopimuskauden yhteenlaskettuina maksuina eli maksuina, joiden määrään hyvinvointialue on sopimuksessa sitoutunut. Usein vuokra- ja leasinghankkeissa on kyse korvausinvestoinnista, jolloin investointisuunnitelmassa esitetään uuden vastuun syntyminen sekä mahdollinen vanhan vastuun poistuminen. Kuntien hyvinvointialueelle toteuttamat hankkeet esitetään kuten muutkin investointia korvaavat sopimukset. Vuokrahankkeet esitetään sen vuoden investointisuunnitelmassa, kun niistä tehdään sitoumus. Investointisuunnitelmasta tulee käydä ilmi myös vuosittaisen vastuun määrä.

Hyvinvointialueen velvollisuudesta toimittaa investointisuunnitelmaa koskeva esitys kalenterivuositain sosiaali- ja terveysministeriölle, sisäministeriölle ja valtiovarainministeriölle säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 16 §:ssä. Sosiaali- ja terveysministeriö hylkää hyvinvointialueen investointisuunnitelmaa koskevan esityksen, jos se on ristiriidassa lain 15 §:ssä tarkoitetun hyvinvointialueen lainanottovaltuuden kanssa.

Investointisuunnitelma käsitellään kokonaisuutena eli yksittäisiä hankkeita ei käsitellä, hyväksytä tai hylätä. Saatuaan hyvinvointialueen investointisuunnitelman, sosiaali- ja terveysministeriö ja vastaavasti sisäministeriö hyväksyy tai hylkää suunnitelman. Jos sosiaali- ja terveysministeriö ei hylkää hyvinvointialueen investointisuunnitelmaa koskevaa esitystä, se tekee päätöksen esitykseen sisältyvän sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelman hyväksymisestä.

Jos asianomainen ministeriö jättää investointisuunnitelmaa koskevaan esitykseen sisältyvän sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen osasuunnitelman hyväksymättä, hyvinvointialueen on toimitettava hyväksymättä jätetyn osasuunnitelman korvaava esitys viivytyksettä sosiaali- ja terveysministeriölle, sisäministeriölle ja valtiovarainministeriölle.

5. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnittelun keskeiset periaatteet

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnittelun lähtökohtana on, että hyvinvointialueen palveluverkon määrittelyssä huomioidaan asiakkaiden palvelutarpeet ja alueelliset näkökohdat. Palveluverkkojen suunnittelu perustuu monialaiseen yhteistyöhön. Hyvinvointialueen toimintaan ja palveluverkkojen vaikuttavat mm. alueen väestörakenne, väestörakenteen ja asukkaiden palvelutarpeiden muutokset, lainsäädännön muutokset, henkilöstötilanne sekä hyvinvointialueiden rahoitusmalli. Palveluverkkosuunnittelussa kiinnitetään huomiota erityisesti väestön jakautumiseen alueittain, ikäryhmittäin, perherakenteen sekä sosioekonomisten tekijöiden mukaan. Ikäryhmittäisiä väestöennusteita hyödynnetään palvelutarpeen ennakoinnissa.

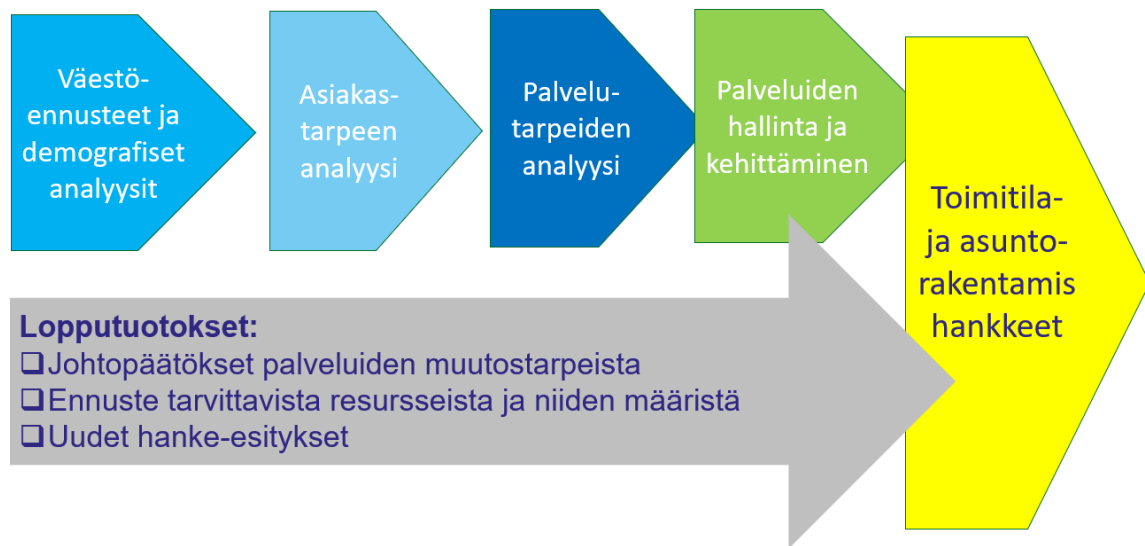
Toimitila- ja asumispalveluinvestointien suunnittelussa huomioidaan keskeiset muutosajurit, joita ovat väestömuutoksiin liittyvät palvelutarpeen muutokset, digitalisaatio ja teknologian kehittyminen sekä toimintamallien kehittyminen.

Palveluverkkosuunnittelua linjaavat seuraavat kysymykset:

- Mitkä palvelut järjestetään lähipalveluperiaatteiden mukaan ja mitkä keskitettynä palveluna, etäpalveluna tai virtuaalisena palveluna teknologiaa hyödyntäen?
- Millainen on palvelujen tuottamisen malli ja julkisen ja yksityisen tuotannon suhde?
- Millaisia ovat tavoiteltavat palvelukanavien (kuten fyysisten palvelupaikkojen) asiakasmäärät ja ryhmäkoot?
- Miten palveluverkon investoinneilla tuetaan kaupunkirakenteen eheytymistä?
- Millaisina kokonaisuuksina palvelujen järjestämistä tarkastellaan?

Palveluverkkosuunnittelu muodostuu yleisesti mm. seuraavista osatehtävistä:

- Väestöennusteiden laatiminen
- Demografiset analyysit
- Toimintaympäristön analyysi
- Palvelukohtaiset ennusteet
- Olemassa olevien palveluverkkojen kapasiteetin tarkastelut
- Toimitilaverkon ja asumispalveluverkon suunnittelu
- Toimitila- ja asuntohankkeiden investointien suunnittelu

Kuva 3. Palveluverkkosuunnittelun vaiheet

Yhteenveto Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnittelun keskeisistä linjauksista

- Palveluverkkosuunnittelu tukee aluevaltuuston hyvinvointialuestrategiassa määrittämiä strategisia tavoitteita.
- Palveluverkkosuunnittelun keskeinen tavoite on, että eri toimialojen prosessit muodostavat kokonaisuuden, jossa yhteistyön ja yhteisen tietopohjan avulla kyetään muodostamaan toimivia palvelukokonaisuuksia ja asiakastarpeisiin vastaavia palveluja. Tarkastelua tehdään yhdessä hyvinvointialueen palvelualueiden sekä Vantaan ja Keravan kaupunkien kanssa.
- Investointien suunnittelussa arvioidaan ja vertaillaan niiden kannattavuutta ja laatua.
- Toimitilojen ja asuntojen hankintaa tarkastellaan tilojen toiminnallisuuden, tilatehokkuuden ja kokonaistaloudellisen edullisuuden näkökulmasta koko hyvinvointialueen näkökulmasta pitkällä aikavälillä.
- Hyvinvointialuekonsernin kokonaisuuteen tulee ottaa huomioon kaikissa toimitiloihin ja asuntoihin liittyvissä hankkeissa ja sopimuksissa.
- Toimitilojen vuokra-ajat vaihtelevat toimitilatarpeeseen perustuen. Lähtökohtaisesti omassa käytössä olevien toimitilojen käytön tulee olla pitkäjänteistä toimintaa. Merkittäviä investointeja vaativien kohteiden käytön tulee olla luonteeltaan pysyvää.

- Sähköisten palvelujen ja hyvinvointiteknologian käyttöä laajennetaan asteittain.
- Tavoitteena on vahvistaa kotiin vietäviä palveluja ja kotona asumista tukevia palveluja osana palvelurakenteen keventämistä.
- Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on kaksikielinen. Hyvinvointialueen ruotsinkieliset palvelut järjestetään muun palveluverkon yhteydessä ja ne suunnitellaan vastaamaan tarpeeseen. Erillisiä uusia ruotsinkielisiä yksiköitä ei ole tarkoitus perustaa.
- Hyvinvointialue toimii aktiivisessa yhteistyössä Vantaan ja Keravan kaupunkien kanssa. Erityisesti tonttien hankinta edellyttää toimivaa ja aktiivista yhteistyötä kaupunkien kaupunkisuunnitteluyksiköiden kanssa. Yhteistyöllä varmistetaan oikea-aikaiset ja tarpeenmukaiset sijainnit ja toimitilat. Hyvinvointialueen ja kaupunkien ja yhteistyö kaavoituksessa, toimitilojen hallinnassa ja tontinluovutuksessa tulee olla pitkäjänteistä ja ennakoivaa, jotta hankkeet voidaan viedä läpi tavoitellussa aikataulussa.
- Palveluverkkosuunnittelun tulee olla pitkäjänteistä ja palveluita järjestämistä varten varattavien tonttien tarve on esitettävä kunnille jo kaavoitusvaiheessa riittävän aikaisin, jotta tarpeet voidaan huomioida kuntien tonttivarannossa.
- Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen tavoitteena on osallistua Vantaan suuralueiden ja Keravan alueen keskustojen kehittämiseen asemakaavoitusta edeltävässä ns. kaavarunkojen valmisteluvaiheessa. Keskustojen ulkopuolisten alueiden kehittämistä seurataan aktiivisesti ja alueilla pyritään tekemään hyvinvointialueen palvelutarpeiden mukaisia tonttivarauksia.

6. Terveysthuollon palvelujen toimialan palveluverkot

6.1. Terveysthuollon palvelujen toimialan palvelutuotanto ja strategiset tavoitteet

Terveysthuollon palvelujen toimialan perustehtävä on vastata Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lakisääteisistä ja väestön tarpeen mukaisista toimialalleen kuuluvista terveysthuollon palveluista. Terveysthuollon palvelujen toimiala pitää sisällään terveysasemapaalvelujen, sairaalapalvelujen ja suun terveysthuollon palvelujen palvelualueet. HUS-yhtymän kautta ostetaan erikoissairaanhoidon palveluita. Lisäksi terveysthuollon palvelujen toimiala ostaa HUSilta terveyskeskuspäivystystä sekä laboratorio-, kuvantamis- ja välinehuoltopalveluita.

Terveysthuollon palvelujen toimialalla asiakkaiden palvelujen tarve on kasvussa, mihin vaikuttaa mm. hyvinvointialueen väestön kasvu ja ikääntyminen. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on myös Suomen monikulttuurisin hyvinvointialue. Hoitotakuun kiristymisen edellyttää palvelujen saatavuuden parantamista edelleen. Henkilöstön saatavuuden ongelmat vaikuttavat toimintaan kaikilla palvelualueilla eri henkilöstöryhmien keskuudessa, mutta tilanne on parantunut merkittävästi hyvinvointialueen ensimmäisen toimintavuoden aikana.

Terveystasemapaalveluiden palvelualue tuottaa hyvinvointialueen asukkaille perusterveysthuollon avopalveluja: terveysasemapaalvelut, aikuisten kuntoutuspalvelut, perustason mielenterveyspalvelut sekä perus- ja erityistason päihdepalvelut. Hyvinvointialueella toimii yhdeksän terveysasemaa, joilla kaikilla on lääkäreiden ja hoitajien vastaanottotoimintaa. Lisäksi eri toimipisteissä tuotetaan fysio-, toiminta-, puhe- ja ravitsemusterapiaa, apuvälinepalveluja, ehkäisyneuvolatoimintaa, hoitotarvikejakelua, jalkaterapiaa sekä diabetes- ja endoskopiayksiköiden palveluja. Päihde- ja mielenterveyspalveluja tuotetaan terveysasemien lisäksi päihdepoliklinikoilla, terveysneuvontapisteissä sekä ympärivuorokautista hoitoa tarjoavassa päihdevieroitusyksikössä. Valtaosa palvelualueen palveluista tuotetaan omana toimintana. Oman toiminnan lisäksi hankitaan osa päihdepalveluista, osa lääkinnällisestä kuntoutuksesta, lakisääteinen apuvälinehuolto sekä osa puhelinpalvelusta ostopalveluina.

Sairaalapaalvelujen palvelualue tuottaa hyvinvointialueen asukkaille perusterveysthuollon sairaanhoito- ja kuntoutuspalveluja vuodeosastoilla, poliklinikoilla ja kotiin vietyä palveluna. Palvelualueeseen kuuluvat kaksi akuuttigeriatriasta osastoa Peijaksen sairaalassa ja yksi akuuttigeriatrian osasto Keravan terveyskeskuksessa, seitsemän hoito- ja kuntoutusosastoa sekä yksi yhteistyöosasto HUS:n kanssa Katriinan sairaalassa. Lisäksi kokonaisuuteen kuuluvat geriatriset poliklinikkapaalvelut Katriinassa ja Keravan terveyskeskuksessa, palliatiivinen poliklinikka Peijaksen ja Katriinan sairaalassa sekä koko alueen kattavat kotisairaala- ja LiSa -liikkuva sairaalapalvelut. Edellisten lisäksi sairaalapalvelut tuottaa lääkäripalvelut kotihoidon asukkaille ja järjestää palvelut hoiva-asumisen asukkaille.

Suun terveysthuollon palvelujen palvelualue edistää hyvinvointialueen asukkaiden suun terveyttä ja hyvinvointia ennaltaehkäisemällä ja hoitamalla sairauksia sekä tarjoamalla toimintakykyä parantavia kuntoutustoimenpiteitä. Palvelualue tuottaa kiireellisen ja kiireettömän suun perushoidon, perustason erikoishammashoidon sekä suun terveyden edistämiseen liittyvät

palvelut. Suun terveydenhuollon palvelualue jakaantuu läntiseen, keskiseen ja pohjoiseen tehtäväalueeseen. Tehtäväalueet muodostuvat kuudesta alueellisesta perushoittoa sekä yhdestä erikoishoittoa ja oikomishoittoa tuottavasta yksiköstä. Hyvinvointialueella toimii 23 hammashoitola. Lisäksi palveluja tarjotaan autohoidolassa sekä siirrettävillä pop up -hoitoyksiköillä. Palvelut tuotetaan pääosin omana tuotantona, lisäksi käytössä ovat palvelusetelit. Palveluja parannetaan jatkuvan Lean-kehittämisen keinoin tavoitteena palvelujen parempi saatavuus, hyvä asiakastytyytyväisyys sekä vetovoimaisuus työnantajana.

Terveydenhuollon palvelujen toimialan strategisina tavoitteina ovat:

- Palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta parannetaan hoitotakuulain mukaisesti.
- Säännöllistä palvelua tarvitsevien asiakkaiden hyvinvointia vahvistetaan parantamalla hoidon jatkuvuutta.
- Henkilöstön monimuotoisuutta arvostetaan, henkilöstö on osaavaa ja voi hyvin.
- Palvelut tuotetaan taloudellisesti, kestävästi, vaikuttavasti ja asiakaskeskeisesti.
- Toimialan henkilöstö osaa käyttää työssään jatkuvan parantamisen menetelmiä ja osallistuu palveluiden kehittämiseen.

6.2. Terveydenhuollon palvelujen toimialan toimintaympäristöanalyysi

- Sairastavuus alueella on maan alhaisimpia, mutta menetettyjä elinvuosia on kuitenkin keskitasoa enemmän (Pyll-indeksi, Potential Years of Life Lost).
- Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen väestö kasvaa, lisäksi ikäihmisten osuus kasvaa alueella; molemmilla on terveydenhuollon palvelujen kysyntää kasvattava vaikutus. Terveydenhuollon palveluissa kaikki väestönkasvu ikäryhmästä riippumatta tuottaa lisäpalveluiden tarvetta.
- Kotitalouksien pienituloisuusaste melko alhainen, mutta toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden osuus maan suurin.
- Metropolialueen ilmiöt (asunnottomuus, päihde- ja mielenterveysongelmat) korostuvat myös terveydenhuollon toimialalla.
- Alueen suhteellinen väestönkasvu on maan suurimpia, 19 % vuodesta 2021 vuoteen 2040, mikä ikääntymisen ohessa lisää merkittävästi tulevaa palvelutarvetta erityisesti terveydenhuollon toimialalla, jonka palvelut ovat universaaleja massapalveluja.
- Toiminnan vakauttaminen ja palvelujen asiakaslähtöinen uudistaminen ovat keskeisiä, jotta voidaan vastata mm. hoitotakuulain ja jatkuvuuden vaateiden haasteisiin.

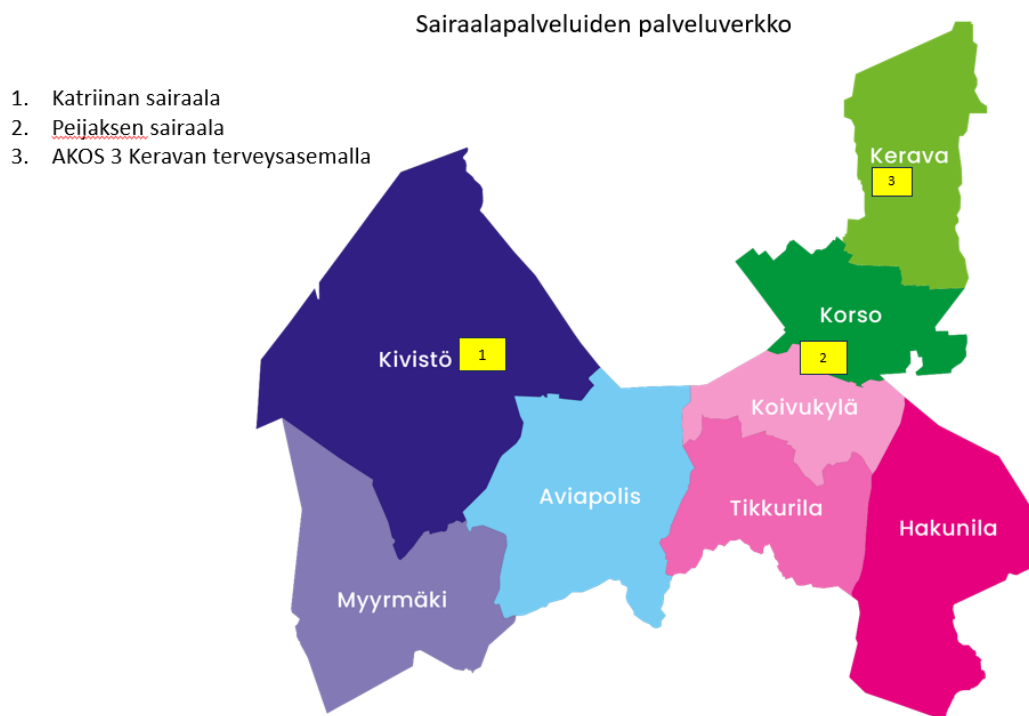
- Oman palvelutuotannon onnistumisen edellytysten turvaaminen on ensisijaista; tavoitteena pysyvä ja sitoutunut henkilöstö. Rekrytointihaasteet kasvavat koko ajan. Resurssien kohdentaminen jatkossa strategian mukaisesti, painopisteenä asiakas- ja potilashyöty ja palvelujen vaikuttavuus, on välttämätöntä, jotta resurssit riittävät.
- HUSin kanssa tehtävän yhteistyön tiivistäminen ja integraation parantaminen on välttämätöntä Uudenmaan erillisratkaisun vuoksi. Hoidon porrastuksen ja palveluvastuiden tarkentaminen yhteistyössä on tärkeää.
- Henkilöstöpula näkyy myös erikoissairaanhoidossa. Mm. tästä syystä erikoissairaanhoidosta siirretään koko ajan uusia potilasryhmiä perusterveydenhuollon vastuulle. Tämä ei paranna tilannetta perusterveydenhuollossa, sillä myös oma henkilöstötilanne hyvinvointialueella on haastava.

6.3. Terveysthuollon palvelujen toimialan palveluverkon nykytila

6.3.1. Sairaalapalvelut

Sairaalapalveluiden palveluverkko muodostuu kolmessa eri kiinteistössä olevasta toiminnasta. Toimipaikat ovat Katriinan sairaala, Peijaksen sairaala ja Keravan terveyskeskus, joista Katriinan sairaalassa toimintaa on eniten. Kaikissa kiinteistöissä on korjausvelkaa ja tilat eivät vastaa enää nykyaikaisen sairaalahoidon vaatimuksia yksityisyyden suojan sekä saniteetti- ja tukipalvelutilojen osalta. Tiloja ei ole tarpeeksi väestön palvelutarpeeseen nähden ja sen vuoksi palvelua ostetaan Kaunialasta, mikä sijaitsee toisen hyvinvointialueen alueella.

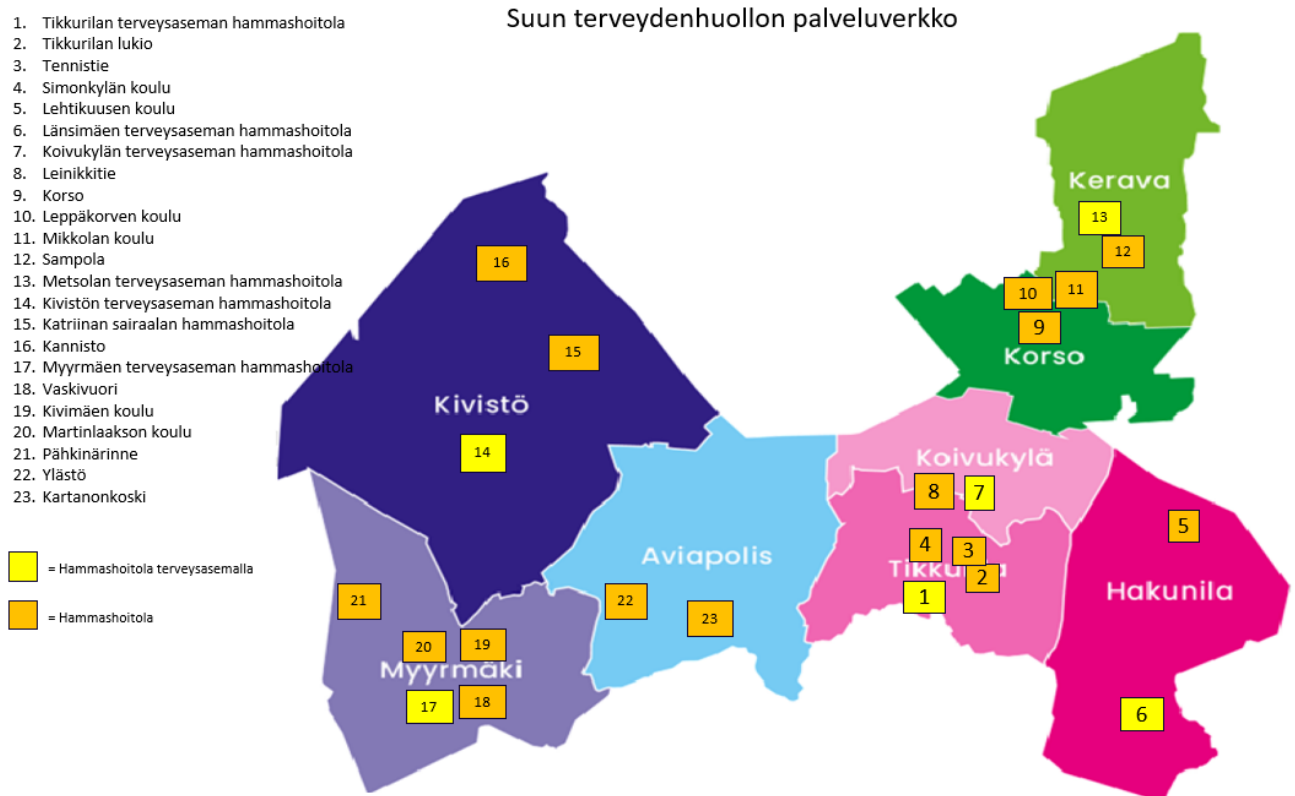
Kuva 4. Sairaalapalveluiden palveluverkko

6.3.2. Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuollon palveluverkko on hajanainen. Noin puolet hoitoloista on 70–80-luvuilla perustettuja pieniä yksiköjä ja ne sijaitsevat koulujen yhteydessä. Kyseiset hoitolat ovat rakennusteknisesti elinkaarensa päässä ja useat koulut ovat ilmoittaneet tarvitsemansa tilat omaan käyttöönsä. Nämä hoitolat ovat usein vaikeasti aikuis- ja etenkin vanhusväestön saavutettavissa. Pieniin, elinkaarensa päässä oleviin hoitoloihin ei saada rekrytoitua henkilökuntaa ja henkilökunnan lähijohtaminen on haastavaa pirstaleisessa palveluverkossa.

Myyrmäen terveysaseman isossa hammashoitolassa on korjausvelkaa ja Tikkurilan terveysaseman hammashoitola on rakennusteknisesti tiensä päässä.

Kuva 5. Suun terveydenhuollon palveluverkko

6.3.3. Terveysasemapalvelut

Terveysasemien palveluverkko muodostuu yhdeksästä eri-ikäisestä ja erikuntoisesta terveysasemasta, joista uusin terveysasema sijaitsee Kivistössä. Kaikissa muissa terveysasemakiinteistöissä on korjausvelkaa, eivätkä tilat vastaa nykyaikaisen terveysaseman tiloja. Monien keskitettyjen palveluiden kuten apuvälinepalveluiden tilat ovat epätarkoituksenmukaiset ja monissa kiinteistöissä on vakavia kiinteistöjen iästä ja korjausvelasta johtuvia ongelmia mm. putkistojen, viemäroinnin ja sisäilman kanssa.

Apuvälinepalveluita tuotetaan tällä hetkellä Koivukylän, Tikkurilan ja Keravan terveysasemien yhteydessä. Toimitilat eivät ole asiakaskunta huomioiden riittävän saavutettavia ja esteettömiä, eivätkä tilat muiltakaan osin tule vastaamaan tulevaisuuden tarpeisiin. Kolmeen toimipisteeseen hajautettu toiminta aiheuttaa haasteita erityisesti henkilöstön sijoittelun, sekä varastohallinnan ja tätä kautta sujuvan apuvälineprosessin hankaloitumisen kannalta. Kaikissa toimipisteissä joudutaan ylläpitämään prosessiin liittyviä tukipalveluita, kuten apuvälineiden puhdistusta, huoltoa, varastointia, mikä ei ole kustannustehokasta ja aiheuttaa haavoittuvaisuutta myös henkilöstöresurssin näkökulmasta. Apuvälinelainaamoiden tilat eivät vastaa standardeja työtiloiksi soveltuvuudesta. Varastotilojen riittävyys on jo pitkään ollut riittämätöntä ja tilojen

soveltumattomuus palvelun tarpeisiin on sekä työ-, asiakas- ja tietoturvaluusuriski. Apuvälineiden tarve tulee väestön vanhetessa kasvamaan entisestään, mikä lisää tarvetta hyvälle logistiikalle, varastoinnille, sekä tukipalveluille. Huomioitavaa on myös se, että vanhusten asumispalveluiden suuntautuminen laitoshoidosta kotona asumiseen on jo nyt lisännyt hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien apuvälineiden tarvetta. Erityisesti tämä tulee vaikuttamaan suurikokoisten yksilöllisten (tukevammat pyörätuolit) ja sähköisten apuvälineiden (sähköisäätöiset sängyt, henkilönostimet) tarpeeseen.

Mielenterveyspalveluita tarjotaan terveysasemien yhteydessä ja lisäksi ryhmähoitopalveluita Tikkurilassa Neilikkatien ryhmähoitokeskuksessa.

Päihdepalveluiden avohoitoa tarjotaan kolmella päihdepoliklinikalla ja kahdessa terveysneuvontapisteessä. Päihdepoliklinikat sijaitsevat vuokrakiinteistöissä Tikkurilan Säästötalossa, Martinlaaksossa Martinmiilu-kiinteistön viidennessä kerroksessa ja Myyrmäessä Liesikuja 7:ssä. Martinmiilun ja Liesikujan tiloihin sisältyy tulevaisuuden suhteen epävarmuutta.

Suonensisäisiä huumeita käyttäville asiakkaille suunnatut terveysneuvontapisteet sijaitsevat katutasossa Tikkurilan ja Myyrmäen terveysasemien yhteydessä siten, että niillä on oma sisäänkäynti. Tikkurilan toimipiste on tarkoitukseensa nähden ahdas, mikä tulisi huomioida mahdollisen uudisrakentamisen yhteydessä. Hyvinvointialueella tulisi olla päiväkeskuspalvelua päihdetyön erityisenä palveluna. Mikäli palvelu tuotetaan hyvinvointialueen omana toimintana, tulee tähän löytää toimintaan soveltuvat tilat.

Kuva 6. Terveysasemapalveluiden palveluverkko

Hakunilan ja Länsimäen terveysasemat jatkavat toimintaansa. Alueen kehittämisenäkymät ratikan valmistelun yhteydessä tulee ottaa huomioon terveyspalveluja kehitettäessä, jotta aluekehityksen tuomat väestömuutokset ja palvelutarpeen muutokset huomioidaan. Arvioidaan tältä pohjalta Hakunilan ja Länsimäen terveysasemien jatko omina asemina tai yhdistäminen isoksi terveysasemaksi. Tulevaisuudessa Hakunila-Länsimäen yhdistäminen yhteen yksikköön olisi tarpeen huomioiden henkilöstön koko. Yksi yksikkö takaisi paremman saatavuuden ja vähentäisi haavoittuvuutta henkilöstön osalta. Lisäksi Hakunilan nykyisen terveysaseman tulevaisuus on epävarma ostoskeskuksen purkusuunnitelmien takia. Uuden yhdistetyn terveysaseman olisi hyvä sijaita tulevan raitiovaunulinjan yhteydessä hyvän saavutettavuuden varmistamiseksi.

Tikkurilan terveysaseman tilojen muuttuminen uudisrakennuksen myötä Tikkurilan terveys- ja perhekeskukseksi on suunnitelmissa. Tikkurilan alue kasvaa lähivuosina vauhdilla, tulevan uudisrakennuksen tilojen riittävyys palvelemaan koko alueen asukkaita tulee huomioida. Henkilöstö määrältään Tikkurilan terveysasema on iso yksikkö ja työtilojen sujuva ja joustava käyttö tulee huomioida uudessa terveys- ja perhekeskuksessa sekä miettiä riittääkö Tikkurilan terveys- ja perhekeskus vastaamaan tiloiltaan tulevaisuudessa koko alueen väestön palvelutarvetta. Mikäli Tikkurilan uudisrakennuksen yhteyteen ei voida saada tarpeeksi kapasiteettia kasvavan väestön tarpeita varten, tulee arvioida uuden lisäterveysaseman rakentamista, esim. Aviapolis-Pakkala -alueelle.

Korson, Koivukylän ja Keravan terveysasemien sijainti, nykyinen palvelutarjonta ja tilat ovat kohtalaisesti toimivat lukuun ottamatta apuvälineyksikön tiloja. Remontointi on jokaisessa toimipisteessä ajankohtaista ja korjausvelkaa on. Tilanpuute vaivaa ja erityisesti Koivukylässä tilan puute rajoittaa palveluiden toimivuutta.

Kivistön alue kasvaa lähivuosina voimakkaasti ja nykyisen uuden terveysaseman kapasiteetti voi täytyä hyvinkin pian. Terveysaseman tilat sijaitsevat Kiviksen kauppakeskuksessa. Kivistön terveysaseman 1. vaiheeksi on suunniteltu vuoden 2020 lopussa valmistuvasta kauppakeskuksesta vuokrattava toimitila, 2. vaiheen tavoitteena on sote-keskuksen toteuttaminen kauppakeskuksen viereiselle tontille.

Martinlaakson terveysaseman kunto on huono ja Martinmiilun kiinteistöön liittyy myös muita haasteita ja riskejä. Terveysaseman toimintaa on useissa kerroksissa, mikä aiheuttaa haasteita toiminnalle ja palveluiden toimivuudelle. Terveysaseman tulisi saada uudet tilat, joko uudisrakennus tai tilat jo olemassa olevasta kiinteistöstä muutostöineen. Martinlaakson keskustan kehittämisessä on aiemmin otettu huomioon tarve uuden terveysaseman rakentamisella ja tästä on nykyisten tietojen mukaan olemassa tonttivaraus. Kivistö-Martinlaakson tilojen uudistaminen ja laajentaminen on ajankohtaista lähivuosina. Alueen suunnitelmien, tonttivarauksen ja rakennusten kunnan tarkentaminen vaatii suunnitelman päivittämistä ja selkeyttämistä.

Myyrmäen terveysaseman tilat ovat nykyiseen toimintaan nähden kohtalaisen toimiva pois lukien apuvälinepalveluiden käytössä olevat tilat. Lähivuosina väestön ja palvelutarpeen kasvun myötä terveysasemalla tulee olemaan tilanpuutetta. Kiinteistön kunnan suhteen on kunnostus- ja remontointitarpeita. Aiemmin suunnitelmissa on ollut Myyrmäen hyvinvointikeskuksen kehittäminen laajentamalla kaavamuutoksen kautta Myyrmäen sosiaali- ja terveysasemaa, mutta myös remontoinnin yhteydessä lisättävä huonekapasiteetti terveysaseman huonekokoja pienentämällä voi olla vaihtoehto.

Apuvälinepalveluiden kehittämisessä tulee huomioida sekä apuvälineiden lainaukseen liittyvät erilaiset asiakastarpeet, että lakisääteiseen apuvälineiden huoltoon liittyvät seikat. Apuvälinepalveluissa korostuvat erilaiset asiakassegmentit, joissa korostuvat erot apuvälineiden saatavuuden kiireellisyydessä. Erityisesti välittömiä ja kiireellisiä apuvälinetarpeita on sairaaloiden vuodeosastoilta, akuuttigeriatriasilta osastoilta ja arviointi- ja kuntoutusyksiköistä kotiutuvilla asiakkailla. Näiden ryhmien osalta apuvälineiden nopea saatavuus on kriittistä sujuvan kotiutumisen kannalta. Apuvälineiden luovuttamisen tarpeita osana näiden palveluiden mahdollisia uusia toimipisteitä on hyvä miettiä osana apuvälinepalveluiden kehittämisen kokonaisuutta.

Kiireettömien ja laajempaa apuvälinetarpeen arviota vaativien apuvälinelainausten osalta tulee pohtia palvelun saavutettavuutta käyttäjäkunta huomioiden. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että perusapuvälinepalvelut tulisi olla tarjolla lähipalveluna esimerkiksi terveysasemien yhteydessä. Tilojen tulee olla tähän tarkoitukseen suunnitellut. Virka-ajan ulkopuoliselle asiointille on myös kysyntää. Yksilöllisten apuvälineiden arviointiin ja sovittamiseen tarvittavat tilat tulee huomioida. Myös yhteistyön tiivistämistä kotihoidon (tai muiden asiakkaan kotiin vietävien palveluiden) kanssa sekä apuvälinetarpeen arvioinnin että luovutuksen, toimituksen ja käytön ohjauksen suhteen on hyvä kartoittaa. Mahdollisuuksia liikkuvien apuvälinepalveluiden suhteen on hyvä tarkastella.

Apuvälinepalveluiden osalta tulevaisuudessa on huomioitava tukipalveluiden (huolto ja puhdistus) keskittäminen ja logistiikan sujuvuus eri luovutustoimipisteiden välillä. Nämä toiminnot asettavat merkittäviä vaatimuksia niin tilojen, kuin henkilöstönkin suhteen. Näihin tarpeisiin ei nykyisen kaltaisilla ratkaisuilla voida vastata. 1–2 suuremman, tukipalvelut tuottavan ja kiireettömään/laajempaan apuvälinetarpeen arviointiin keskittyvän apuvälineyksikön keskittäminen hyvien kulkuyhteyksien varrelle, lähipalveluiden turvaaminen muutamalla noutojakelupisteellä muiden terveysasemien yhteydessä, ja tiettyjen perusapuvälineiden luovutusmahdollisuus joidenkin sairaalana/kuntoutus- ja arviointiyrityksien yhteydessä voisi olla varteenotettava vaihtoehto Tikkurilan hyvinvointikeskus ja/tai Peijas-kampus. Yhteistyötä muiden hyvinvointialueiden kanssa, esim. Helsingin kaupungin kanssa, voisi miettiä, jotta itä- Helsingin ja itä-Vantaan asukkaiden apuvälinepalveluiden saatavuus turvattaisiin.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa on tulevaisuudessa kaavailtu terveysasemien yhteyteen kolmea integroitua päihde- ja mielenterveyspalveluiden matalan kynnyksen toimipistettä. Keravan terveysasemalla tällainen miepä-piste on jo olemassa. Ideaalin mukaan nykyiset päihde- ja mielenterveyspalveluiden avopalvelut (mielenterveyspalvelut, päihdehuollon kuntouttava avohoito ja opioidikorvaushoito) voisivat tulevaisuudessa sijoittua terveysasemien yhteyteen sijoittuviin kolmeen päihde- ja mielenterveystyön osaamiskeskukseen. Tilojen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon tilatarpeen lisäksi yhteistyötarpeet muiden sote-palveluiden kanssa.

Myyrmäen Myyrinkodissa sijaitsevat Päihdevieroitusyksikön tilat on remontoitu tätä toimintaa varten vuonna 2020. Toiminnan siirtämisestä Peijaksen kampuksen yhteyteen on tehty takavuosina joitakin suunnitelmia. Hyvinvointialueella ei ole selviämishoitoasemaa, mikä tulisi ottaa huomioon tulevaisuuden suunnitelmissa tilojen ja muun tarvittavan resurssin kannalta. Sen

sijoittuminen päihdevieroitusyksikön ja muun terveydenhuollon palvelun läheisyyteen esimerkiksi Peijaksen kampukselle olisi tarkoituksenmukainen ratkaisu.

7. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialan palveluverkot

7.1. Toimialan palvelutuotanto ja strategiset tavoitteet

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialan tehtävänä on edistää hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia järjestämällä lakisääteisiä ennaltaehkäiseviä, tukea antavia ja korjaavia sosiaali- ja terveyspalveluja. Toimiala jakautuu perheiden ennaltaehkäisevien, perheitä tukevien sekä perheiden erityispalvelujen palvelualueisiin. Keskeisiä palveluita ovat:

- Lapsiperheiden neuvonta ja ohjaus
- Neuvola-, lääkäri- ja kuntoutuspalvelut
- Opiskeluhuollon palvelut
- Kasvatus- ja perheneuvonta, lasten ja nuorten päihde-, mielenterveys- ja riippuvuuspalvelut
- Perheoikeudelliset palvelut
- Kotiin annettavat palvelut
- Palvelutarpeen arviointi ja perhesosiaalityö
- Lastensuojelu
- Sosiaali- ja kriisipäivystys

Perheiden ennaltaehkäisevien palvelujen palvelualue tarjoaa hyvinvointialueen lapsille, nuorille ja perheille ennaltaehkäiseviä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Se kattaa neuvolapalvelut, lapsiperheiden kuntoutus- ja lääkäripalvelut, varhaiskasvatuksen kuraattori- ja psykologipalvelut sekä opiskeluhuollon palvelut esi- ja perusopetuksessa sekä toisen asteen oppilaitoksissa.

Perheitä tukevien palvelujen palvelualue tuottaa hyvinvointialueen lapsiperheille ja nuorille tukea antavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Lapsiperheiden sosiaalityön palvelut kattavat lapsiperheiden neuvonnan ja ohjauksen, palvelutarpeen arvioinnin ja perhesosiaalityön, varhaisen tuen palvelut sekä sosiaali- ja kriisipäivystyksen. Lapsiperheiden psykososiaaliset palvelut vastaavat perheneuvola- ja perheoikeudellisista palveluista sekä Lasten ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin yksiköstä.

Perheiden erityispalvelujen palvelualue tarjoaa hyvinvointialueen perheille lastensuojelun palveluja. Lastensuojelun avohuollon palveluihin kuuluvat avohuollon sosiaalityö, lastensuojelun kotiin vietävät palvelut ja Kuuselan perhekuntoutuskeskus. Lastensuojelun sijaishuollon palvelut pitävät sisällään sijaishuollon laitos- ja perhehoidon sosiaalityön palvelut, lasten ja nuorten vastaanottotoiminnan sekä kuntouttavan sijaishuollon palvelut.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa on runsaasti jalkautuvia palveluja ja asiakkaille mahdollistetaan kotikäynnit ja palvelut perheen lähiympäristössä. Kotiin vietäviä palveluja ovat mm. lapsiperheiden kotipalvelu ja perhetyö. Myös neuvolapalvelujen terveydenhoitajat ja sosiaalityöntekijät tekevät kotikäyntejä säännöllisesti. Alle kouluikäisten lasten kuraattorit ja psykologit jalkautuvat varhaiskasvatuksen toimipisteisiin ja heillä on työhuoneet Vernissakadulla, Martinlaakson ja Myyrmäen terveysasemilla sekä Sampolan palvelukeskuksessa.

Palveluja tuotetaan sekä omana toimintana että ostopalveluina. Ostopalvelut painottuvat tällä hetkellä erityisesti lastensuojelun laitospalveluissa sekä kotiin vietävissä palveluissa. Tavoitteena molemmissa on oman tuotannon vahvistaminen tulevana vuosina.

Toimialan keskeiset tavoitteet investointisuunnitelmakaudella 2024–2027

- Ehkäisevän ja varhaisen tuen palveluja uudistetaan, jotta perheiden hyvinvointi vahvistuu ja korjaavien palvelujen tarve vähenee.
- Lapsiperheiden neuvonta- ja ohjauspalveluja jatkokehitetään, jotta perheet saavat oikea-aikaiset ja tarkoituksenmukaiset palvelut.
- Lasten ja nuorten mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelut järjestetään kustannustehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.
- Moniammatillista yhteistyötä ja osaamista kehittämällä sekä johtamista vahvistamalla toimialan houkuttelevuutta työnantajana parannetaan. Tiivistetään yhteistyötä kaupunkien vastuulla olevien varhaiskasvatuksen ja opetustoimen ja hyvinvointialueen välillä.
- Lastensuojelun avo- ja sijaishuollon palveluja kehitetään siten, että erityisesti nuorten kiireelliset sijoitukset ja huostaanotot vähenevät.

7.2. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialan toimintaympäristöanalyysi

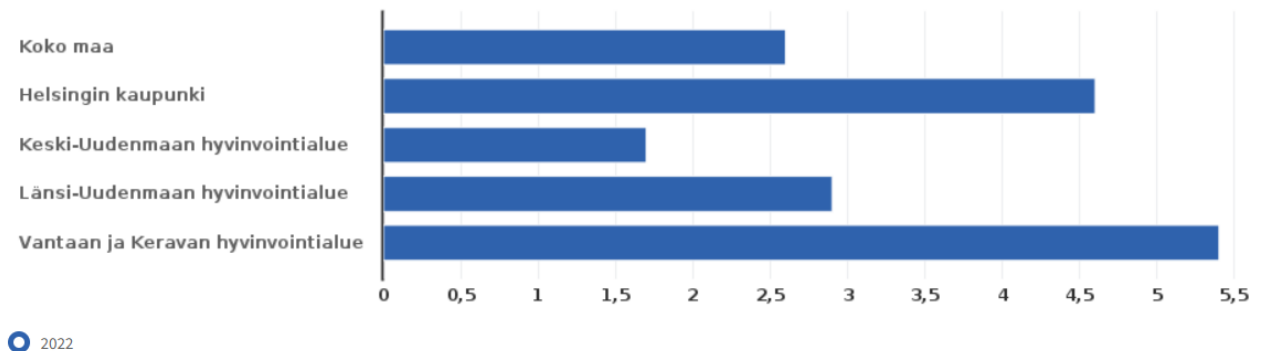
Hyvinvointialueen väestö on muuhun maahan verrattuna nuorta. Joka viides alueen asukkaista on alle 18-vuotias ja lasten määrän ennustetaan kasvavan vuosikymmenen loppuun mennessä 3,8 %. Tämä näkyy runsaana palvelutarpeena kaikissa lapsiperheiden palveluissa, ennen kaikkea ennaltaehkäisevissä ja varhaisen tuen palveluissa. Myös lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin haasteet ja palvelutarpeet korostuvat Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella, esimerkiksi lastensuojelun tarve on useilla mittareilla maan suurimpia. Hyvinvointialueella useampi kuin joka neljäs lapsiperhe on yhden vanhemman perhe.

Lapsiperheistä maan suurin osuus sai perustoimeentulotukea (5,4 %) pitkäaikaisesti ja lapsiperheistä maan toiseksi suurin osuus on yhden vanhemman perheitä (29,5 %). Pitkittynyt pienituloisuus koskettaa erityisesti yksinhuoltaja- ja monilapsisia perheitä. Monet maahanmuuttajaperheet kuuluvat myös alimpiin tuloluokkiin. Lapsiperheköyhyydellä on yhteys moniin sosiaalisiin ongelmiin, kuten syrjäytymisriskiin ja perheiden hyvinvoinnin heikkenemiseen.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

info ind. 5097 Sukupuoli: Yhteensä

2022

Kuva 7. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet.

Lasten ja nuorten mielenterveyden ja hyvinvoinnin heikentyminen näkyvät merkittävästi palveluiden kasvavassa kysynnässä. Erikoissairaanhoidossa on myös henkilöstöpulaa ja sieltä siirtyy jatkuvasti uusia tehtäviä peruspalvelujen vastuulle. Hoidon porrastuksen ja työnjaon selkiyttäminen HUSin kanssa on välttämätöntä, jotta toimiala pystyy vastaamaan järjestämistehtävästään ja hoitotakuu toteutuu.

Hyvinvointialueella tehtiin 14 645 lastensuojeluilmoitusta vuonna 2022. Ilmoituksia tehtiin 0–17-vuotiaista lapsista ja nuorista 12,1 %:sta alueen vastaavan ikäisestä väestöstä koko maan keskiarvon ollessa 9,1 %. Vuoden 2022 huostassa olleiden lasten (0–18-vuotiaat) osuus hyvinvointialueella oli maan keskiarvoa (1,05 %) korkeampi (1,3 %) vastaavan ikäisestä väestöstä. ([Tulostaulukko - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#))

Alaikäisten väkivaltarikollisuus ja vakavat väkivallanteot näkyvät kasvavana ilmiönä useissa suomalaisissa kaupungeissa ja myös Vantaan ja Keravan alueella. Alaikäisten väkivaltarikosten määrä on noussut Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella lähes 30 % 2019–2023 välisenä aikana. Hyvinvointialueen väestö on monikulttuurista, alueen lapsiperheistä noin joka neljäs on vieraskielinen. Vieraskielisten suuri väestöosuus heijastuu runsaaseen tulkkauspalvelujen tarpeeseen eri palveluissa. Vieraskieliset jäävät helposti myös erilaisten digitaalisten palvelujen ulkopuolelle, palvelujen vaatiessa teknistä osaamista ja niiden ollessa useimmiten suomenkielisiä.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella puhuttiin äidinkielenä suomen, ruotsin ja saamen lisäksi noin 133 eri kieltä vuonna 2022.

- 29 % (0–24 v.) vantaalaisista oli vieraskielisiä vuonna 2022
- 18,3 % (0–24 v.) keravalaisista oli vieraskielisiä vuonna 2022

Toimialalla on merkittävässä määrin henkilöstömitoitukseen, lakisääteisiin määräaikoihin ja hoitotakuuseen liittyviä tehtäviä, joihin vastaamista haastaa henkilöstön saatavuushaasteet useissa ammattiryhmissä. Saatavuushaaste on valtakunnallinen. Vuonna 2022 Suomessa oli pula 8 800 lähihoitajasta, 4 300 sosiaalityöntekijästä ja 900 yleislääkäristä (Lähde: Keva). Kevan ennusteen mukaan vajeen suhde ei tule parantumaan vuoteen 2030 mennessä, mikä tarkoittaa,

että henkilöstövaje tulee merkittävästi kasvamaan henkilöstötarpeen kasvaessa koko Suomessa. Osaavan ja sitoutuneen henkilöstön veto- ja pitovoiman ylläpitäminen ja vahvistaminen onkin keskeisin onnistumisen edellytys toimialan strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

7.2.1. Väestöennuste

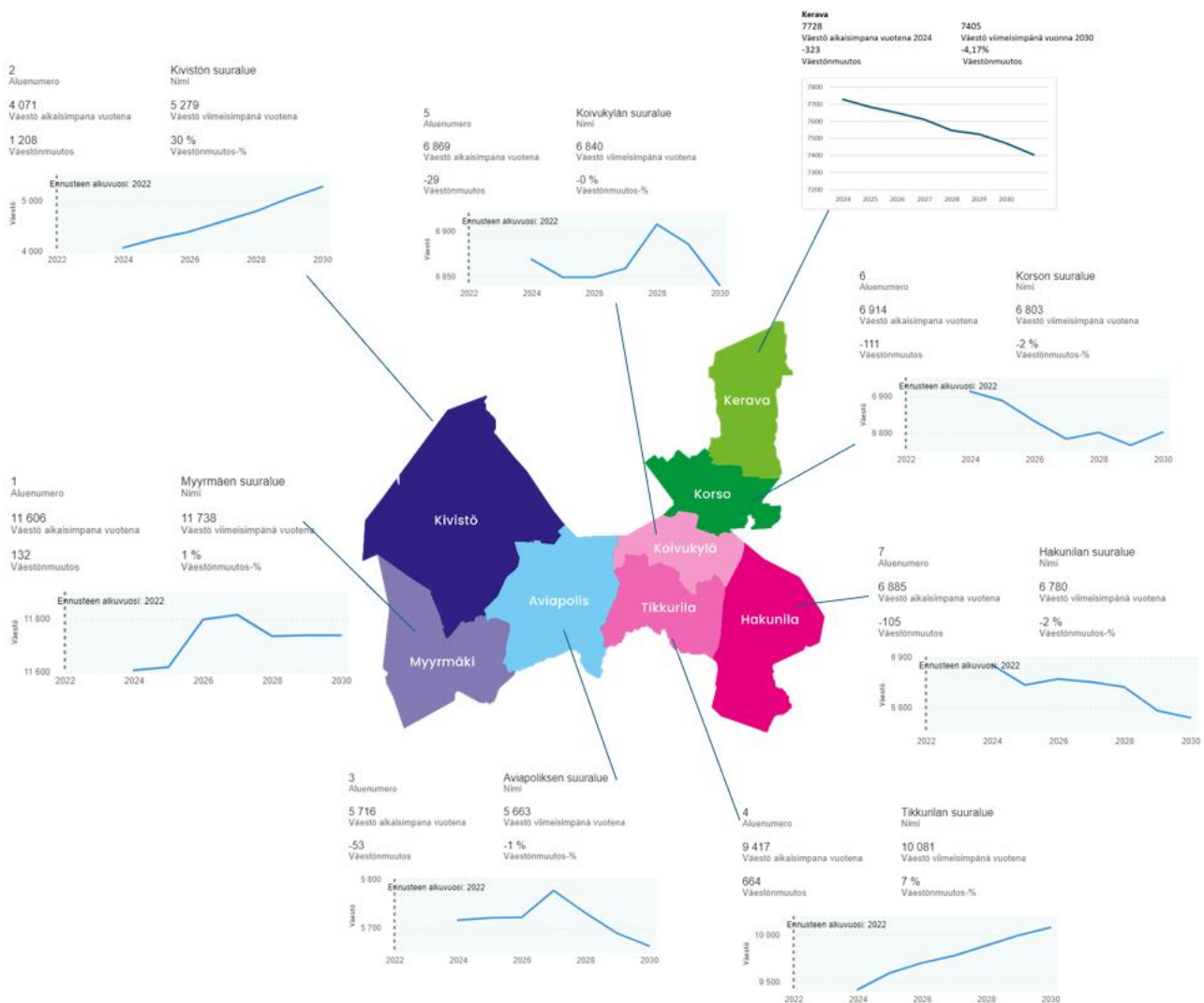
Ennusteen mukaan lasten ja nuorten osuus väestöstä on maan suurimpia myös jatkossa. Väestöennusteen mukaan lasten määrä kasvaa n. 3,8 % vuodesta 2023 vuoteen 2030.

Taulukko 4. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen väestöennuste 2023–2030, 0–6-, 7–12- ja 13–15 ja 16–17-vuotiaiden ikäryhmät.

Yhdistetty Vantaan ja Keravan väestöennuste 2023–2030.*

Vuosi	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ikäryhmä								
0-6	20 986	21 238	21 585	22 094	22 607	22 818	23 092	23 357
7-12	19 045	18 907	18 829	18 510	18 243	18 422	18 519	18 726
13-15	9 851	9 935	9 843	9 887	9 910	9 878	9 748	9 571
16-17	6 475	6 521	6 694	6 787	6 790	6 684	6 728	6 831

*Väestöennusteen laadinnassa on yhdistetty Vantaan kaupungin laatiman Vantaan väestöennusteen ja tilastokeskuksen Keravan kaupungin väestöennusteen tiedot.

Kuva 8. Vantaan suuralueiden ja Keravan kaupungin väestön määrän kehittyminen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden asiakasryhmissä. Vantaa: <https://www.vantaa.fi/fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/tietoa-vantaasta/tilastot-ja-tutkimukset/vaesto-ja-ennuste>. Kerava: Tilastokeskus.

Aviapolis ja Korso ovat Vantaan perhevaltaisimmat suuralueet. Toiseen päähän sijoittuvat Myyrmäen ja Tikkurilan suuralueet, joissa puolella perheistä on lapsia. 33:sta kaupunginosasta perheiden keskipakko on suurin Ylästössä, Nikinmäessä ja Lapinkylässä (3,1 henkilöä) ja alhaisin Piispankylässä, Veromiehessä, Tikkurilassa (alle 2,5 henkilöä). Keravalla perheiden keskipakko on 2,72 henkilöä.

7.3. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialan palveluverkko

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialalla on toimipisteitä merkittävä määrä. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteitä on yhteensä noin 270. Suurin osa toimipisteistä (noin 220) sijoittuu opiskeluhoollon myötä päiväkoteihin, kouluihin ja oppilaitoksiin. Toimialan rakennusten kunto on pääosin kohtalainen.

Taulukko 5. Yhteenveto Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimipisteistä.

Perheiden ennaltaehkäisevät palvelut	Perheitä tukevat palvelut	Perheiden erityispalvelut
Oppilaitoksia ja päiväkoteja on n.222 (oppilas- ja opiskeluhoolto) (2.aste 24 , perusopetus 51, esiopetus 147) Neuvolat 9 Lasten kuntoutus- ja terapia 6	Perheneuvolapalvelut 5 Lasten ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin yksikkö 5 Perheoikeudelliset palvelut 2 PTA ja perhesosiaalityö 2 Sosiaali- ja kriisipäivystys 1 Varhainen tuki 3 Neuvonta- ja ohjaus 1	Lastensuojelulaitokset 7 Avohuollon sosiaalityön toimipisteet 3 Kotiin vietävät palvelut 4 Perhekuntoutusyksikkö 1 Sijaishuollon sosiaalityön toimipisteet 1
Yhteensä n. 270 toimipistettä 238 eri rakennusta		

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen tilojen kunto ja soveltuvuus käyttöön

- Kohtalaiseksi luokiteltuja tiloja

Karsikkokuja 17
Vernissakatu 8
Vernissakatu 6
Tammirinne 2
Viertola
Asola
Kuusela
Koivukylän neuvola
Hakunilan neuvola
Tikkurilan neuvola

- Hyväksi luokiteltuja tiloja

Leija, Pakkalankuja 5
Harjula
Vuorikumpu
Myyrmaen neuvola
Korson neuvola
Kartanokosken neuvola

- Erinomaiseksi luokiteltuja tiloja

Sampola
Tammirinne 1
Kivistön neuvola

Kuva 9. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden tilojen käytettävyyden kunto- ja soveltuvuusjakauma.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluja ja toimintaa on keskitetty toiminnallisille perhekeskusalueille. Perhekeskuksella tarkoitetaan palveluverkostoa, joka tarjoaa varhaista tukea sekä vastaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja avun tarpeisiin. Perhekeskus voi toimia verkostomaisena, fyysisessä toimipisteessä ja/ tai sähköisen perhekeskuksen muodossa. Perhekeskuksen ydinpalveluja ovat lapsiperheiden neuvonta ja ohjaus, neuvola-, kuntoutus- ja lääkäripalvelut, kasvatus- ja perheneuvonta sekä varhaisen tuen perheohjaus. Opiskeluhuollon palvelut toimivat kouluissa ja oppilaitoksissa. Vantaan osalta perhekeskuksen palveluverkon suunnitelmassa on huomioitu Vantaan kaupungin palveluverkkosuunnitelma vuosille 2018–2027, jonka mukaan sosiaali- ja terveyspalvelut keskitetään palvelujen saatavuus ja laatu turvaten neljään laajan palvelun alueelliseen hyvinvointikeskukseen. Keravan osalta perhekeskuksen palveluja on keskitetty Sampolaan.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue tarjoaa **neuvolapalveluja** yhdeksässä toimipisteessä.

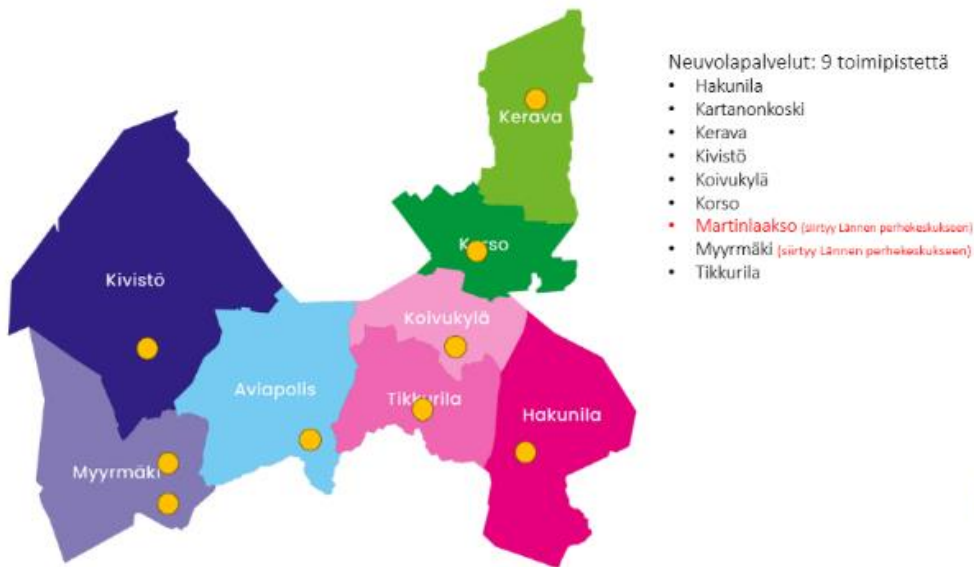
- Hakunilan neuvola toimii Kiinteistö Oy Hakucenterissä, vuokranantajana toimii Vantaan kaupunki. Rakennuksen kunto ja soveltuvuus käyttötarkoitukseen on kohtalainen. Neuvolan sijainti Hakunilan ostoskeskuksessa on saavutettavuuden näkökulmasta hyvä, mutta toimipisteen lähiympäristön rauhattomuus tuottaa haasteita neuvolapalvelun turvalliselle toteuttamiselle. Hakunilan ostoskeskuksen alueen kehittäminen ei ole edennyt alueen kiinteistöosakeyhtiöiden hajaantuneen omistuksen ja taloudellisten tekijöiden takia. Alueelle on laadittu kaavarunko. Kaavarungossa esitetään uuden ostoskeskuksen rakentamista.
- Kartanokosken neuvola toimii Vantaan kaupungin omistamissa tiloissa. Rakennuksen kunto ja soveltuvuus käyttötarkoitukseen on hyvä. Neuvolan tilakapasiteetti ei tule riittämään uuden Muuran asuinalueen asukkaille (arvio 5400 uutta asukasta).
- Keravan neuvola toimii Keravan kaupungin tiloissa Sampolassa. Rakennuksen kunto on erinomainen ja soveltuvuus käyttötarkoitukseen hyvä.
- Kivistön neuvola toimii Vantaan kaupungin tiloissa, Aurinkokiven koulun yhteydessä. Tilojen kunto on erinomainen ja soveltuvuus käyttötarkoitukseen hyvä.
- Koivukylän neuvola toimii Koivukylän terveysasemalla osana alueen perhekeskusta viereisessä rakennuksessa. Tilojen kunto on kohtalainen ja soveltuvuus käyttötarkoitukseen hyvä.
- Korson neuvola sekä neuvolapalvelujen puhelinpalvelu toimivat Korson terveysasemalla. Tilojen kunto on hyvä ja soveltuvuus käyttötarkoitukseen kohtalainen.
- Martinlaakson neuvola toimii Kivimäen koululla. Koululla on alkamassa mittava peruskorjaushanke vuoden 2024 lopussa. Martinlaakson neuvola tulee siirtymään Myyrmäen perhekeskukseen (Virtatalo) sen valmistuessa. Martinlaakson neuvola tarvitsee väistötilat Kivimäen koulun remontin alkaessa, sillä Myyrmäen perhekeskus ei ole vielä valmis remontin käynnistyessä.
- Myyrmäen neuvola toimii asuintalon kivijalassa VAV Asunnot Oy:ltä vuokratuissa tiloissa. Neuvola on siirtymässä Myyrmäen perhekeskuksen sen valmistuessa. Neuvolan

tilat eivät ole tällä hetkellä riittävät ja alueen asukkaita joudutaan ohjaamaan muihin neuvoloihin palvelun saamiseksi.

- Tikkurilan neuvola on Vantaan kaupungin omistama kiinteistö, rakennus on kaavalla suojeltu. Kiinteistön kunto sekä soveltuvuus käyttötarkoitukseen on kohtalainen. Rakennuksessa on lämpötila-, ilmanvaihto- ja talotekniikkahaasteita. Tilat eivät nykyisellään tule riittämään väestönkasvun aiheuttamaan palvelutarpeen kasvuun. Tikkurilan neuvola tulee siirtymään Tikkurilan hyvinvointi- ja perhekeskukseen sen valmistuessa (2028).

Neurolat

Kuva 10. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen neurolapalveluiden toimipisteet.

Opiskeluhuollon palvelut pitävät sisällään koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, psykologien, kuraattorien, sosiaaliohjaajien sekä psykiatristen sairaanhoitajien palvelut. Opiskeluhuollon terveydenhoitajat, kuraattorit, psykologit ja lääkärit toimivat hajallaan lukuisissa eri toimipisteissä koulujen ja oppilaitosten yhteydessä. Kouluja ja oppilaitoksia on alueella 75 ja varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimipisteitä noin 147.

Opiskeluhuollon henkilöstön työtilojen järjestäminen on koulutuksenjärjestäjien vastuulla. Opiskeluhuollon tilatarve on tämänhetkistä tarjontaa suurempi. Henkilöstön määrää koskevat sitovat mitoitukset ja mitoitussuositukset asettavat vaatimukset opiskeluhuollon henkilöstön määrälle. Lähijohtamista haastaa henkilöstön pirstaleinen sijoittuminen eri toimipisteisiin koko hyvinvointialueelle. Koulujen oppilasmäärien kasvaessa myös opiskeluhuollon henkilöstömäärä ja tilojen tarve kasvaa samassa suhteessa.

Useissa kouluissa ja oppilaitoksissa opiskeluhoollon henkilöstön työtiloissa on sisäilmahaasteita sekä asiakaan tietosuoja vaarantavia ongelmia äänieristyksessä. Tilojen puute ja ongelmat tiloissa haastavat resurssisuunnittelua sekä pitovoimaa. Tilojen suunnittelu, hallinnointi ja arkityön organisointi edellyttää johtamiselta tiivistä yhteistyötä ja rakenteita Vantaan ja Keravan kaupunkien sekä muiden hyvinvointialueen koulutuksen järjestäjien kanssa. Tilojen tehokkaan käytön näkökulmasta tulee ratkaisujen olla joustavia mahdollistaen esimerkiksi sujuvan yhteiskäytön.

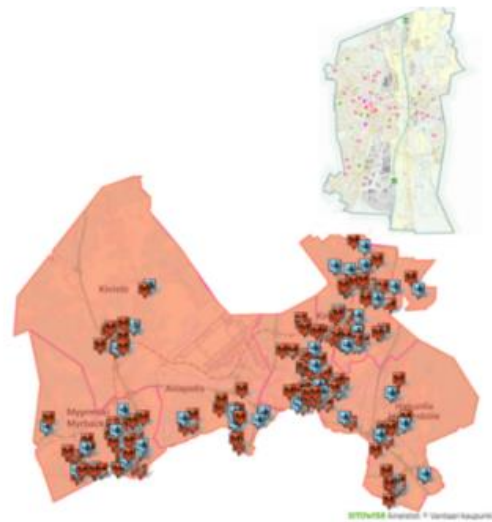
Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella oppilas- ja opiskeluhoolltoa järjestetään useissa toimipisteissä

Esi- ja perusopetuksen opiskeluhoollto:

- 51 perusopetuksen toimipistettä
- 147 esiopetuksen toimipisteitä (kunnalliset ja yksityiset päiväkodit, joissa esiopetusta)

Toisen asteen opiskeluhoollto:

- 24 toimipistettä
- Joissakin toimipisteissä palvelu tuotettu osin yhteistyössä perusopetuksen kanssa

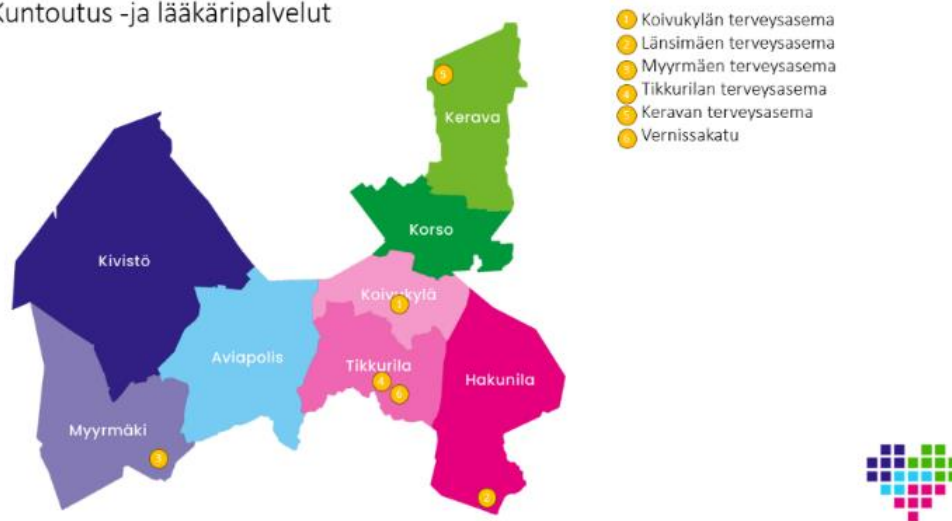

Kuva 11. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen oppilas- ja opiskelijahuollon toimipisteet.

Lasten kuntoutuspalvelujen (puhe- toiminta- ja fysioterapia) toimipiste Läntisellä alueella sijaitsee Myyrmäen terveysasemalla. Keskisellä alueella palvelut ovat hajautuneet kolmeen eri toimipisteeseen, Vernissakadulle, Tikkurilan terveysasemalle ja toimintaterapian osalta Länsimäen terveysasemalle. Itäisellä alueella kuntoutuksen toimijat ovat hajautuneet kahteen eri toimipisteeseen; Koivukylän terveysasemalle ja puheterapian osalta myös Länsimäen terveysasemalle. Pohjoisella alueella toimipiste sijaitsee Keravan terveysasemalla.

Kuntoutus- ja lääkäripalvelut

Kuva 12. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kuntoutus- ja lääkäripalveluiden toimipisteet

Lääkäripalvelut toteutetaan mm. neuvoloiden ja koulujen vastaanottotiloissa. Lasten ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin yksiköstä tarjotaan palvelua koko hyvinvointialueen lapsille ja nuorille eri toimipisteissä, kuten perheneuvoloissa ja Nupeissa.

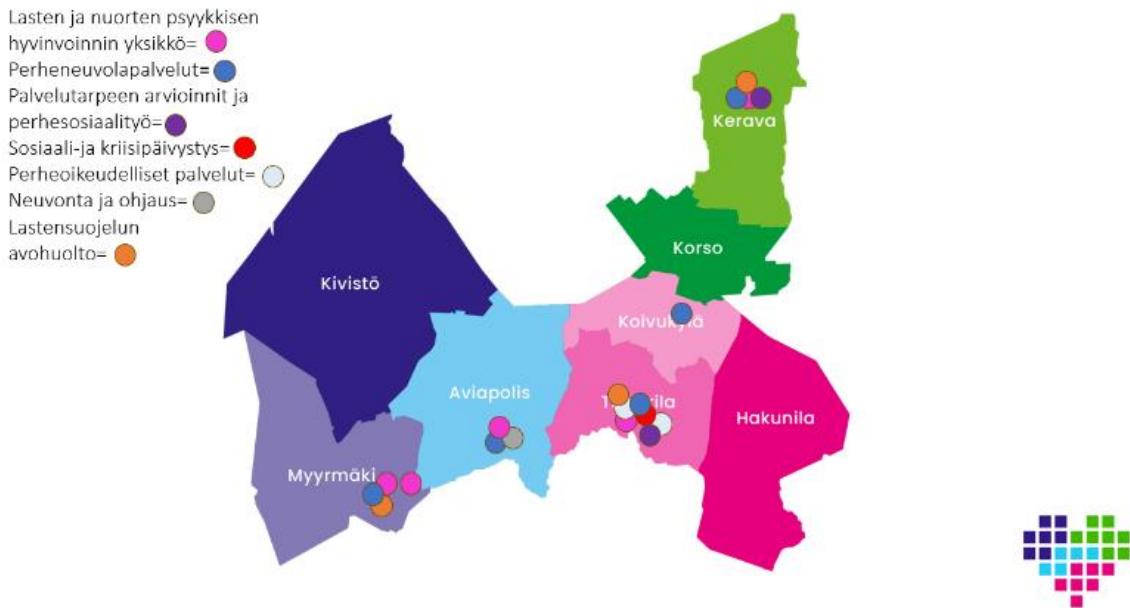
Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella lasten, nuorten ja perheiden palvelut keskittyvät Myyrmäkeen, Tikkurilaan, Koivukylään ja Keravalle sekä näiden lisäksi Pakkalaan Leijan toimipisteeseen.

Myyrmäessä palveluja ovat mm. neuvolapalvelut, lasten kuntoutuspalvelut, varhaisen tuen yksikön palvelut, lapsiperheiden sosiaalityö sekä lastensuojelun avohuolto. Nuppi Myyrmäen toimipisteestä saa nuorten psykososiaalisen tuen tiimin sekä Lasten ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin yksikön palvelut. Alueelle on suunnitteilla avoin kohtaamispaikka Myyrmäen perhekeskukseen.

Tikkurilassa palvelut keskittyvät Vernissakadulle, missä toimii mm. varhaiskasvatuksen psykologit, Lasten ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin yksikkö (psykologit ja neuropsykologit), perheoikeudellisten palvelujen yksikkö, sosiaali- ja kriisipäivystys, palvelutarpeen arvioinnin ja perhesosiaalityön yksikkö sekä lastensuojelun avohuolto. Nuppi Tikkurilan toimipisteestä saa nuorten psykososiaalisen tuen tiimin sekä Lasten ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin yksikön palvelut. Vernissakatu 4, 6 ja 8 osalta on useissa tiloissa remonttitarpeita, jotta tilat saadaan optimaaliseen käyttöön sekä työntekijöiden että asiakkaiden näkökulmasta. Osa palveluista on tarkoitus sijoittaa jatkossa Tikkurilan hyvinvointi- ja perhekeskukseen. Sijaishuollon sosiaalityön

tilat sijaitsevat Tikkurilassa Kielotie 7:ssä. Rakennuksen talotekniset järjestelmät ovat tulossa elinkaarensa päähän, joten sen omistajan on varauduttava järjestelmien uusimiseen lähivuosien aikana.

Kuva 13. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimipisteet

Koivukylässä palvelut keskittyvät Koivukylän terveysasemalle sekä sen vieressä sijaitsevaan Karsikkokuja 17:n kiinteistöön. Koivukylän terveysasemalla toimii neuvola- ja kuntoutuspalvelujen toimipisteet ja Karsikkokuja 17:n palveluja ovat mm. perheneuvolapalvelut, varhaisen tuen yksikön palvelut, avoin kohtaamispaikkatoiminta ja perheoikeudelliset palvelut (jalkautuen). Tiloissa on remonttitarpeita.

Keravalla Sampolan palvelukeskuksen palveluja ovat mm. neuvola- ja perheneuvolapalvelut, lapsiperheiden sosiaalityö sekä lastensuojelun avohuolto. Nuppi Keravan toimipisteestä saa nuorten psykososiaalisen tuen tiimin sekä Lasten ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin yksikön palvelut.

Pakkalassa sijaitsevassa Leija-talossa toimii perheneuvolapalvelujen ja Lasten ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin yksikön yhteiskäytössä oleva toimipiste. Osa palveluista on suunniteltu sijoitettavaksi tulevaisuudessa Myyrmäen perhekeskukseen.

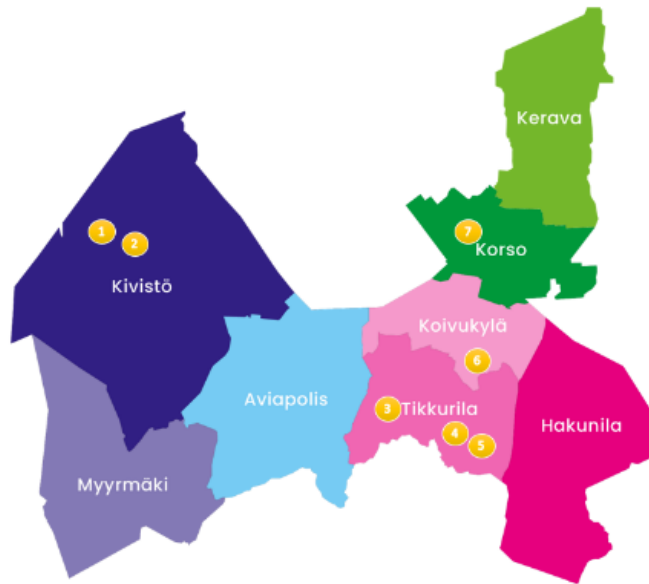
Vernissakadulla sijaitsee sosiaali- ja kriisipäivystys, joka vastaa sosiaalipäivystyspalveluista virka-ajan ulkopuolella ja antaa akuuttia kriisiapua ympäri vuorokauden kaikille hyvinvointialueen asukkaille. Työ tapahtuu tyypillisesti asiakkaan kotona. Sosiaali- ja kriisipäivystys on ympärivuorokautisessa suuronnettomuusvalmiudessa ja vastaa erityistilanteissa psykososiaalisen tuen järjestämisestä.

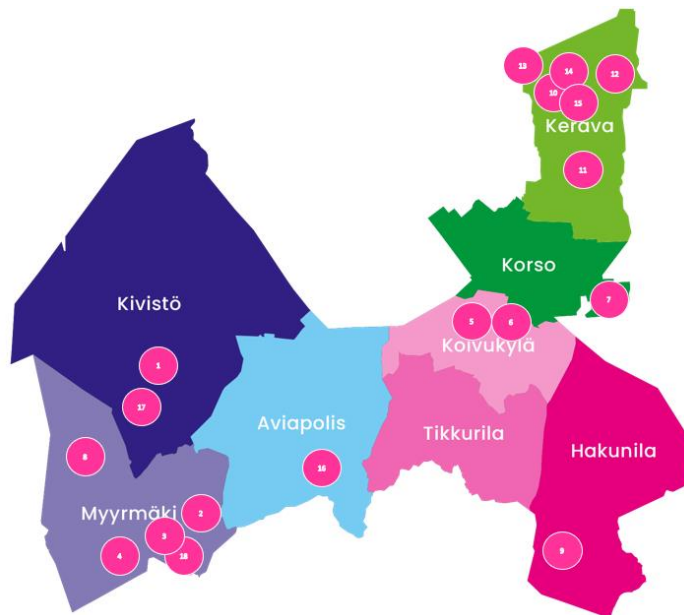
Ympäri vuorokautista lastensuojelun laitoshoidon tuotetaan oma palveluna yhdeksässä (9) yksikössä. Tämä kattaa 11 % hyvinvointialueen lastensuojelun laitoshoidon tarpeesta. Ympäri vuorokautista avohuollon perhekuntoutusta järjestetään Kuuselan perhekuntoutuskeskuksessa Tikkurilassa. Perhekuntoutuksen asiakaspaikkoja on tällä hetkellä 17, jolla pystytään vastaamaan tämänhetkiseen palvelutarpeeseen.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen omat lastensuojelulaitokset ml. perhekuntoutus

- Vantaan Seutulassa sijaitseva Tammirinteen vastaanottokoti muodostuu kahdesta rakennuksesta. Uudempi rakennus on rakennustekniikan osalta erittäin hyvässä kunnossa. Rakennuksessa tulee tehdä palo-osastointiin liittyvä muutostyö, johon odotetaan rakennuslupaa Vantaan kaupungilta. Vanhan rakennuksen osalta on tehtävä remonttikartoitus. Tilat soveltuvat käyttötarkoitukseen hyvin.
- Viertolan vastaanottokodin rakennustekniikassa on merkittäviä korjaustarpeita. Sijainti on hyvä ja tilat soveltuvat käyttötarkoitukseen kohtalaisesti.
- Kuntouttavan sijaishuollon yksikkö Asolassa on korjaustarpeita. Sijainti on hyvä ja tilat soveltuvat käyttötarkoitukseen kohtalaisesti. Vaikka tilat soveltuvat käyttötarkoitukseen, kyseessä on yksiosastoinen yksikkö, joka ei ole ratkaisuna kustannustehokkain.
- Vantaan Korsossa sijaitsevan Kuntouttavan sijaishuollon yksikkö Harjulan rakennus on hyväkuntoinen ja valmistunut vuonna 2014. Rakennustekniikkaan ei siten ole odotettavissa suuria ikään perustuvia korjaustoimenpiteitä. Tilat soveltuvat käyttötarkoitukseen hyvin.
- Tikkurilassa sijaitsevan Kuuselan perhekuntoutuskeskuksen rakennukset ovat eri ikäiset ja rakennustekniikan osalta siten myös merkittävimmät korjaustoimenpiteet kohdistuvat vanhempiin rakennuksiin. Uudempi rakennus on rakennustekniikan osalta erittäin hyvässä kunnossa, eikä siihen ole odotettavissa merkittäviä korjaustarpeita tarkastelujaksolle. Tilat soveltuvat käyttötarkoitukseen hyvin.
- Vuorikummun kuntouttavan sijaishuollon yksikkö on tiloiltaan epätarkoituksenmukainen ja huonokuntoinen. Tiloista tullaan luopumaan lähivuosina.

Kuva 14. Vantaan ja Keravan omat lastensuojelulaitokset ml. perhekuntoutus.

Kuva 15. Lastensuojelun ostopalvelulaitosten sijainti hyvinvointialueella

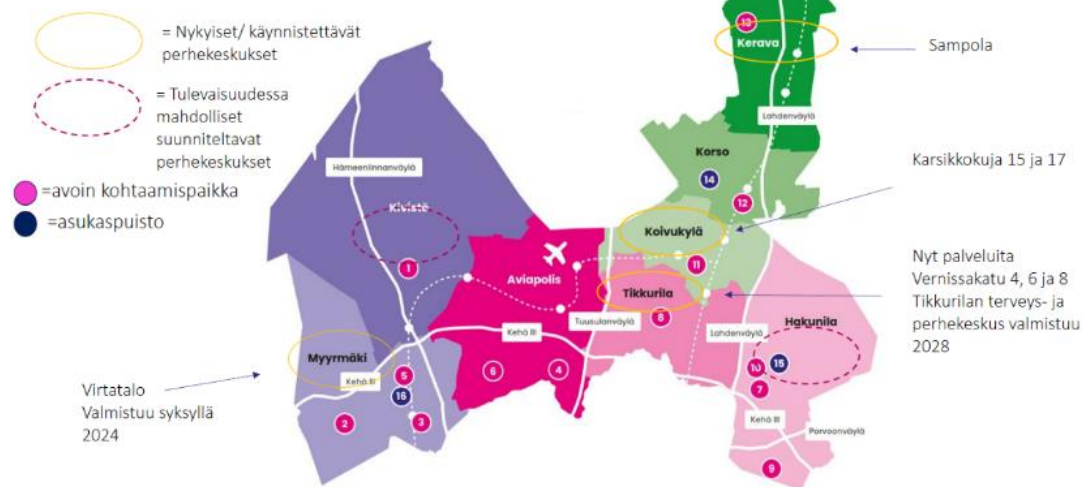

7.4. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen palveluverkon tulevaisuuden visio

Lasten, nuorten ja perheiden palvelutarpeen odotetaan kasvavan hyvinvointialueella. Kasvuun vaikuttavat mm. väestönkehitys ja alueen erityispiirteet ja niiden vaikutukset palvelutarpeeseen. Palveluverkon ja tulevien toimitilojen suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota saavutettavuuteen, esteettömyyteen sekä tilojen toimivuuteen ja turvallisuuteen. Palvelutuotantoa järjestetään sekä omana, että ostopalveluna. Toimialan tavoitteena on oman tuotannon vahvistaminen tulevina vuosina. Palveluja järjestetään myös palvelusetelillä sekä yhteistyössä järjestöjen ja kolmannen sektorin kanssa.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluja ja toimintaa tullaan keskittämään alueellisiin perhekeskuksiin. Vuoteen 2030 mennessä alueella toimii neljä alueellista perhekeskusta. Perhekeskuskokonaisuus rakentuu hyvinvointialueella neljälle toiminnalliselle alueelle: pohjoinen, itäinen, läntinen ja keskinen. Pohjoiselle alueelle on suunniteltu Keravan perhekeskus, jossa perhekeskustoimintaa toteutuu jo laajalti samoin kuin itäisellä alueella Koivukylän perhekeskuksessa. Näiden lisäksi perhekeskukset avataan läntiselle alueelle Myyrmäkeen 2025 ja keskiselle alueelle Tikkurilaan (Tikkurilan terveys- ja perhekeskus) 2028.

Perhekeskusverkosto

Kuva 16. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen perhekeskusverkosto

Perhekeskusten ja niiden toimipisteiden sijoittuminen hyvinvointialueelle liittyy muun muassa palvelujen saavutettavuuteen ja ammattilaisten sujuviin yhteistoimintamahdollisuuksiin. Toimialalla varaudutaan mahdollisuuteen perustaa perhekeskuksia edellisten neljän lisäksi tarvittaessa myös Hakunilaan ja Kivistöön. Näiden tarvetta arvioidaan vuosikymmenen kuluessa väestönkasvua ja kysyntää seuraten. Huomioidaan myös muiden toimialojen suunnitelmat kuten mahdollisten terveys- ja perhekeskusten yhteissuunnittelu. Perhekeskusten suunnittelussa tulee kuitenkin tehdä vaikuttavuus- ja kustannusarviota ennen uusien perustamista. Uusien perhekeskusten suunnittelu ja perustaminen edellyttää tarveharkinnan lisäksi myös sopivia tontteja tai tiloja kyseisiltä alueilta.

Perhekeskustoimintaa kehitettäessä kiinnitetään huomiota toiminnan saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Toimipisteiden sijoittelun näkökulmasta tärkeää on turvata keskeisten palvelujen tasapuolinen jakautuminen hyvinvointialueen asiakkaiden saataville. Toimipisteiden sijainti hyvien julkisten liikenneyhteyksien varrella parantaa palvelujen saavutettavuutta, sekä henkilöstön rekrytoimista. Digitaalinen saavutettavuus täydentää palveluja. Perhekeskustoiminnassa keskeistä on myös avoimet kohtaamispaikat ja sidosryhmien, kuten kuntien ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö, joka mahdollistaa asiakkaalle laajan palveluvalikon. Perhekeskustoiminnan ohjaamiseen ja kehittämiseen luodaan hallinnolliset rajat ylittävät rakenteet, joiden avulla varmistetaan hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen yhteinen suunta, tavoitteet ja toimenpiteiden eteneminen.

Avointen kohtaamispaikkojen sijainti perhekeskusten yhteydessä tai niiden läheisyydessä edesauttaa osaltaan yhteensovittavaa työtä ja palveluohjausta hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen palvelujen välillä. Perhekeskuksiin rakentuvan ydinpalveluvalikon lisäksi niihin onkin tärkeää suunnitella ja rakentaa riittävästi yhteiskäyttötiloja, jotta asiakasta voidaan palvella joustavasti hänelle sopivassa paikassa. Tilojen tarkoituksenmukaisen käytön tehostaminen edellyttää myös riittäviä teknisiä ratkaisuja, jotta esimerkiksi yhteiskäyttötilojen varaaminen olisi sujuvaa. Myös aukioloaikojen laajentamista tulee selvittää tilojen optimaalisen hyödyntämisen ja asiakastarpeen osalta.

Lapsiperheiden neuvontaa ja ohjausta kehitetään edelleen huomioiden myös digitaalisten palveluiden ja esimerkiksi avoimiin kohtaamispaikkoihin jalkautumisen mahdollisuudet. Perheille tarjottavissa palveluissa keskeistä on asiakkaan helposti löytämä tieto palveluiden saatavuudesta, sisällöistä ja saavutettavuudesta. Ajantasainen, monikielinen ja selkeä viestintä kullekin kohderyhmälle luontaisissa medioissa varmistaa osaltaan palvelun oikea-aikaisen saatavuuden. Myös omahoidon ja ohjatun omahoidon riittävä esille nouseminen ja kutsuva tarjonta lisää asiakkaiden itseohjautuvuutta ja ajoissa asiakkuuteen ohjautumista.

Sähköinen palveluvalikko laajenee asteittain ja palveluja pystytään hoitamaan enenevässä määrin myös digitaalisesti, esimerkiksi esitietolomakkeet, ajanvaraukset ja sähköiset allekirjoitukset. Myös asiakastapaamisia voidaan hoitaa sähköisesti etätapaamisina, silloin kun se arvioidaan tarkoituksenmukaiseksi ja asiakas sitä toivoo. Kehittämistyötä tehdään yhdessä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa. Tulevaisuudessa asiakkaita pyritäänkin ohjaamaan hänen tai hänen lapsensa tarvitsemiin palveluihin yhteisen HYTE-palvelutarjottimen avulla, jossa hyvinvointialueen, kuntien ja kolmannen sektorin hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut ja toiminnot ovat sekä kansalaisten että ammattilaisten helposti saatavilla.

Palveluja toteutetaan edelleen myös osittain samoissa tiloissa Vantaan ja Keravan kaupunkien kanssa. Hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palvelujen palveluverkko tukee osaltaan kaupunkirakennetta. Strategisella tasolla keskeistä on yhteensovittaa kaupungin kaavarakennetta sekä asutusta ja hyvinvointialueen palveluja. Tätä työtä tehdään mm. aluemalli-työryhmässä yhdessä Vantaan ja Keravan kasvatuksen ja opetuksen toimijoiden kanssa. Erityisesti Vantaan ja Keravan kaupunkien osalta lasten, nuorten ja perheiden palveluihin vaikuttavat paitsi kaavoitukseen ja asuinalue rakentamiseen vaikuttavat seikat, myös päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten sekä mm. nuorisotilojen rakentuminen. Myös mahdolliset opetuksen ja kasvatuksen alan lainsäädännön muutokset vaikuttavat hyvinvointialueen palveluiden järjestämiseen. Tällä hetkellä 105 kunnassa on käynnissä tutkimusasetelmaan perustuva lakisääteinen kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu. Kahdelle ikäluokalle tehtävän kokeilun on määrä päättyä 31.5.2024. Mikäli kokeilun jälkeen päädytään kaksivuotiseen esiopetukseen, siirryttäisiin velvoittavaan esiopetukseen sinä vuonna, kun lapsi täyttää viisi vuotta. Tämä laajentaisi myös hyvinvointialueen tehtäviä nykyisestä.

Palveluista suuri osa, esimerkiksi lapsiperheiden kotipalvelu ja sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö, toteutetaan asiakkaan kotona tai muualla lähiympäristössä. Nuorten palvelujen kohdalla yhteiskäyttöisiä tiloja on tärkeä kartoittaa nuorten parissa toimivien sidosryhmien, kuten nuorisopalvelujen ja Ohjaamon, kanssa. Perheoikeudelliset palvelut sijaitsevat tällä hetkellä kahdessa eri osoitteessa Tikkurilassa ja mahdollisuutta yhteisille tiloille tulee jatkossa selvittää, vaikka työ jalkautuukin tarpeen mukaan myös muihin alueellisiin toimipisteisiin.

Lastensuojelun osalta pitkän aikavälin tavoitteena ja mahdollisuutena on vähentää alueemme huostaanottopainotteisuutta ja löytää uusia vaikuttavia avohuollon tukimuotoja ja vahvistaa yhteistyökumppanuuksia vaihtoehtoksi kodin ulkopuolisille sijoituksille. Omaa sijaishuollon palvelutuotantoa vahvistetaan ja suunnataan ajankohtaisen asiakastarpeen kysyntää vastaavaksi.

Avohuollon sosiaalityön palveluja pyritään keskittämään Tikkurilaan ja Myyrmäkeen tarkoituksenmukaisesti toimivien tiimien ja johtamisen vahvistamiseksi. Asiakastapaamisia voidaan edelleen toteuttaa tarpeen mukaan alueen perhekeskusten toimipisteissä. Sosiaalityön palveluja järjestetään myös sähköisinä palveluina sekä asiakkaiden kotona ja muussa lähiympäristössä. Yhteisten tilojen mahdollisuutta sijaishuollon sosiaalityön kanssa tulee selvittää, jotta voidaan vahvistaa asiakasprosessien ja johtamisen sujuvuutta.

Lastensuojelulain mukaan perhehoito on ensisijainen sijaishuollon muoto. Hyvinvointialueella perhehoito tuotetaan pääosin omana tuotantona. Palvelumuotoina järjestetään lyhytaikaista perhehoitoa vastaanottoperheissä ja pidempiaikaista perhehoitoa sijaisperheissä. Perhehoidon osuutta pyritään edelleen kasvattamaan ja samalla monimuotoistamaan perhehoitoa siten, että se vastaa erilaisten lasten ja perheiden tarpeisiin. Perhehoidon lisääminen ja kehittämien edellyttää myös riittävän tuen järjestämistä perhehoitajille. Perhekuntoutuksen kysyntä on kasvava, ja perhekuntoutusta tulee edelleen kehittää vastaamaan erilaisten asiakasryhmien tarpeisiin.

Lastensuojelun laitoshoidtoa järjestetään lyhytaikaisesti vastaanotto- ja arviointiyksiköissä (Tammirinteen ja Viertolan yksiköt) ja pidempiaikaisena kuntouttavan sijaishuollon yksiköissä (Asola, Harjula, Vuorikumpu). Kaikki omat yksiköt sijaitsevat Vantaalla, Keravalla omaa laitostuotantoa ei tällä hetkellä ole. Vastaanottoyksiköiden palvelukysyntään vaikuttaa erityisesti

nuorten kiireellisten sijoitusten määrän kehitys. Nykyiset vastaanottoyksiköt pystyvät vastaamaan tämänhetkiseen asiakasvolyyymiin. Vastaanotto toiminnan kysynnän muuttuessa pienemmäksi, olisi tarvittaessa mahdollista muuttaa vastaanottoyksiköitä pidempiaikaisiksi kuntouttavan sijaishuollon yksiköiksi. Samalla vastaanottoyksiköiden osalta on kuitenkin myös seurattava asiakkaiden palvelutarpeen muutoksia ja tarvittaessa muutettava vastaanottoyksiköitä erityistason yksiköistä vaativan tason yksiköiksi.

Nykyisistä kuntouttavan sijaishuollon yksiköistä Asola muutetaan asteittain perustason yksiköistä erityistason yksiköiksi vuosina 2024–2025. Erityistason yksikkö Kataja tullaan muutostöiden valmistuttua avaamaan Tammirinteen vastaanottokodin tiloihin Seutulaan vuoden 2024 aikana. Vuorikummun kiinteistöstä tulee luopua lähivuosina ja yksikölle tulee löytää uudet tilat. Tällöin tulee arvioida Vuorikummun yksiosastaisen yksikön liittäminen osaksi isompaa lastensuojelulaitoksen kokonaisuutta toisen rakennettavan yksikön kanssa. Harjula on rakennettu lastensuojelulaitokseksi ja on verrattain uusi, joten toimintojen siirtäminen sieltä ei ole tulevan vuosikymmenen kuluessa tarkoituksenmukaista, vaikka Harjula onkin yksiosastoinen yksikkö.

Hyvinvointialueen investointisuunnitelmassa on kaksiosastaisen lastensuojelulaitoksen perustaminen vuodelle 2027. Toisen kaksiosastaisen lastensuojelulaitoksen rakentaminen on tavoitteena vuosikymmenen loppuun mennessä. Suunnitelma edellyttää valtionrahoitusta sekä tarkoitukseen sopivaa tonttia tai kiinteistöä hyvinvointialueen alueelta. Uusien lastensuojelulaitosten perustaminen on tehtävä hallitusti ja vaiheittain. Laitosten suunnittelussa on huomioitava niiden sijoittamisen alueellinen tasapainoisuus, kasvatuksen ja opetuksen järjestämisen näkökulmat sekä liikenneyhteydet myös rekrytoinnin näkökulmasta.

Vantaalla päiväkotia ja perusopetusverkko on tulossa joitain uudiskohteita. Uusista kouluyksiköistä tehdään pääsääntöisesti kooltaan sellaisia, että vuosiluokat 1–6 ovat kooltaan vähintään noin 300 oppilasta ja vuosiluokat 7–9 vähintään 350 oppilasta. Riittävän suuri yksikkökoko mahdollistaa opetuksen monipuolisen ja joustavan toteuttamisen ja ryhmittelyn, riittävän valinnaisuuden sekä ehkäisee eriarvoistumiskehitystä. (Vantaan kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma 2022–2031, KH 10.10.2022)

Toisen asteen osalta rakenteilla on myös uudiskohteita. Niiden fyysiset tilat rakennetaan siten, että niitä voidaan muunnella joustavasti muuttuvien koulutusten ja oppimisympäristövaatimusten mukaisiksi. Uusien tilojen suunnittelussa selvitetään tilojen yhteiskäytön mahdollisuuksia myös yritysten ja muiden koulutustoimijoiden kanssa. (Vantaan kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma 2022–2031, KH 10.10.2022)

Keravalla ei ole palveluverkkosuunnitelmassaan päiväkotien eikä koulu- ja oppilaitosten osalta tulossa uudisinvestointeja. Keravan perusopetuksen palveluverkon keskeinen kehittämistarve on tilojen tasaisempi täyttö ja käyttöasteen nostaminen. Tilojen käyttöastetta nostetaan erilaisten perusopetuspalveluiden sijoittamisen ja koko kaupungin tasolla tehtävällä oppilassijoittelulla. Koulutiloihin tehdään näiden muutosten edellyttämiä toiminnallisia muutoksia. Keskuskoulun peruskorjauksen jälkeen Keravan lukio ja Keskuskoulun yläkoulu muodostavat kampusalueen sekä yhtenäisen hallinnollisen kokonaisuuden. Kampusalueella toteutuu tilojen laajamittainen yhteiskäyttö. (Keravan palveluverkko 2023–2033)

8. Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimialan palveluverkot

8.1. Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimialan palvelutuotanto ja strategiset tavoitteet

Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimialan sosiaalihuoltolain mukaisena tehtävänä on tukea asiakkaita elämänhallintaan, työllistymisvalmiuksiin, toimeentuloon ja asumiseen liittyvissä asioissa sekä vähentää asukkaiden ja asiakkaiden eriarvoisuutta yhteiskunnassa. Toimiala jakautuu aikuissosiaalityön palvelujen ja vammaispalvelujen palvelualueisiin.

Aikuissosiaalityön palvelualueella järjestetään ja tuotetaan sosiaalihuoltolain, kotoutumislain, toimeentulotukilain, vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuoltolain mukaisia palveluja pääosin työikäisille (18–64-vuotiaille) hyvinvointialueen asukkaille. Palvelualue on jakautunut kolmeen tehtäväalueeseen: sosiaalityöhön, työllistymistä ja osallisuutta tukeviin palveluihin sekä asumispalveluihin.

Sosiaalityön palveluihin kuuluvat työikäisten, nuorten aikuisten ja jälkihuollon sosiaalityö sekä neuvonnan ja taloudellisen tuen palvelut, johon sisältyvät täydentävä toimeentulotuki, asiakaspäätösten toimeenpano, sosiaalinen luototus ja sosiaalineuvonta. Lisäksi sosiaalityön palveluihin kuuluvat kotoutumista tukevat sosiaalipalvelut sekä työikäisten asumisen erityissosiaalipalvelut ja sosiaalinen kuntoutus. Työllistymistä ja osallisuutta tukeviin palveluihin kuuluvat työkykyä ja työllistymistä edistävät tuen, neuvonnan ja asiakasohjauksen palvelut (kuntouttavan työtoiminnan sosiaaliohjaus), kuntouttava työtoiminta, työvalmennus sekä vammaisten työ- ja päivätoiminta. Asumispalveluihin kuuluvat asumispäivystys, tuettu asuminen, lyhytaikainen arvioiva asuminen, ympärivuorokautinen palveluasuminen ja matalan kynnyksen päiväkeskustoiminta (avoin olohuonepalvelu).

Vammaispalvelujen palvelualue tuottaa palveluita hyvinvointialueen vammaisille asukkaille. Se sisältää neuvonnan ja asiakasohjauksen, palvelujen järjestämisen ja hankinnan sekä vammaisten asumispalvelujen tehtäväalueet. Palveluja tuotetaan sekä omana palveluna, ostopalveluna ja palvelusetelin avulla. Toimintaa ohjaa vammaispalvelulaki, erityishuoltolaki sekä tietyin osin sosiaalihuoltolaki.

Vammaispalvelujen neuvonnassa ja asiakasohjauksessa asiakkaita opastetaan palvelujen hakemisessa ja tehdään lainmukaisia palvelupäätöksiä niistä palveluista, joita asiakkaat tarvitsevat oman elämänsä tueksi. Myönnettäville palveluille on tehty yhdenvertaiset myöntämisen perusteet. Vammaispalvelujen järjestämisen ja hankinnan yksikössä asiakkaalle järjestetään yksilöllisten tarpeiden mukaan myönnetty palvelut. Yksikössä toteutetaan myös asiakaskohtaisia valvontakäyntejä.

Vammaispalvelujen asumispalvelun avulla tuetaan ja edistetään asiakkaan hyvinvointia, turvallisuutta ja hyvää elämänlaatua. Mikäli palvelu toteutetaan asumispalveluyksikössä, voi asiakas asua asumispalveluyksikössä elämänsä loppuun saakka. Ympärivuorokautinen asumispalvelu on verrattavissa kotona asumiseen. Asumispalvelussa korostuu asiakkaan itsenäisyys, yksilöllisyys, arvokkuus ja yksityisyys. Kodinomaisuus on päivittäistä yhdessäoloa,

osallistumista ja aktiivista elämää koulussa, opiskelujen parissa, työ- tai päivätoiminnoissa ja harrastuksissa. Ryhmäasumisessa asiakas on yhteisönsä täysivaltainen ja yhdenvertainen jäsen, jonka tulee saada kokea olonsa turvalliseksi kodin ilmapiirissä. Palvelussa toteutuu asiakkaan, hänen läheistensä ja henkilökunnan välinen asiakaslähtöinen yhteistyö ja osaaminen.

Aikuissosiaalityön ja vammaispalveluiden toimialan strategisina tavoitteina vuosille 2024–2026 ovat:

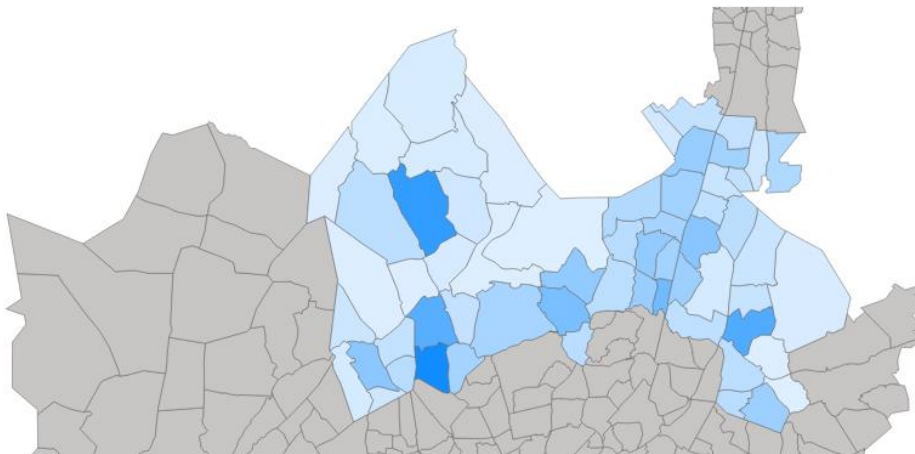
- Saavutettavilla, oikea-aikaisilla asiakasohjauksen ja neuvonnan keinoilla nopeutetaan asukkaiden pääsyä tarkoituksenmukaisiin palveluihin.
- Asukkaiden, asiakkaiden, henkilöstön ja järjestöjen osallisuutta palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa vahvistetaan.
- Palvelujen vaikuttavuutta ja laatua lisätään johtamalla toimintaa tietoon perustuen sekä moniammatillista yhteistyötä vahvistamalla.
- Henkilöstön mahdollisuuksia oman työnsä kehittämiseen lisätään valmentavalla johtamisella.
- Noudatetaan toimialan talousarviota ja edistetään uudistusohjelman tavoitteita.

8.2. Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimialan toimintaympäristöanalyysi

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen väestön ikärakenne on valtakunnalliseen tasoon verrattuna nuori. Vuoden 2022 lopussa 15–64-vuotiaiden osuus väestöstä oli Keravalla 64 % ja Vantaalla 67 %. Väestömäärän ennustetaan kasvavan 26 000:lla vuoteen 2030 mennessä. Vuonna 2030 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen asukkaista 82 % on alle 65-vuotiaita.

Väestöennuste vuonna 2031

Vuosi	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Ikäryhmä SOTE tarkempi	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
0-6	20 876	0,5 %	20 986	0,5 %	21 238	1,2 %	21 585	1,6 %	22 094	2,4 %
18-24	22 972	1,3 %	23 261	1,3 %	23 903	2,8 %	24 519	2,6 %	25 134	2,5 %
25-64	155 161	1,7 %	157 752	1,7 %	160 536	1,8 %	163 456	1,8 %	166 263	1,7 %
65-74	25 268	-1,6 %	24 863	-1,6 %	24 685	-0,7 %	24 741	0,2 %	24 958	0,9 %
7-17	35 095	0,8 %	35 371	0,8 %	35 363	-0,0 %	35 366	0,0 %	35 184	-0,5 %
yli 75	20 979	6,1 %	22 266	6,1 %	23 437	5,3 %	24 336	3,8 %	25 171	3,4 %
Yhteensä	280 351	1,5 %	284 499	1,5 %	289 162	1,6 %	294 003	1,7 %	298 804	1,6 %

Kuva 17. Väestöennuste vuoteen 2031.

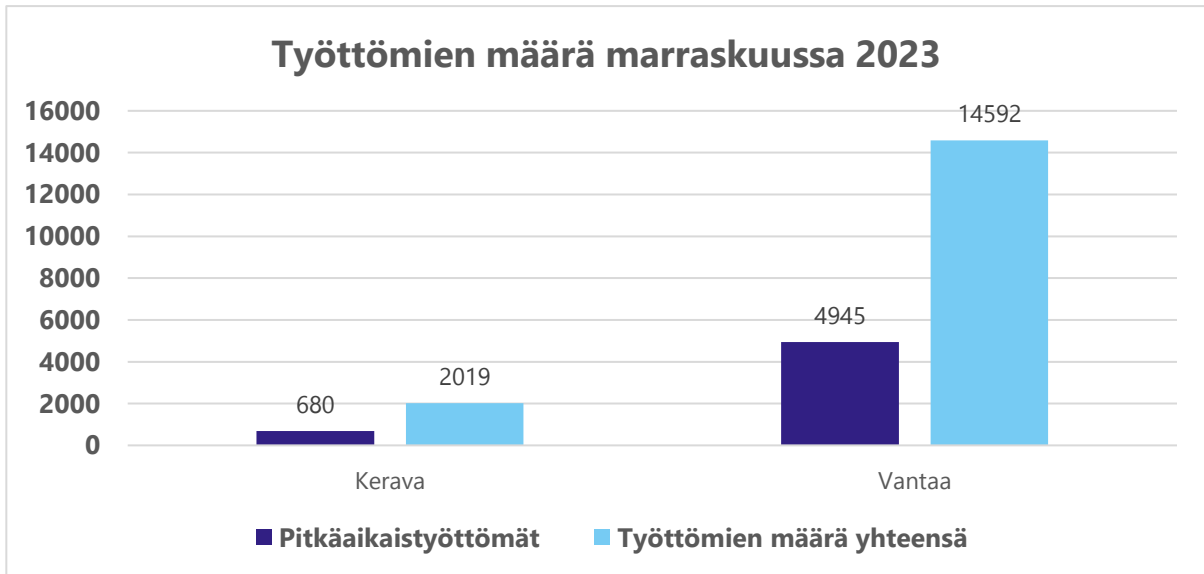
Vuonna 2023 suurimmat väestökeskittymät ovat olleet Tikkurilassa, Myyrmäessä ja Keravalla (koko alue). Väestöennusteen mukaan 18–64-vuotiaiden määrä kasvaa koko hyvinvointialueella vuoteen 2031 mennessä 28 065 henkilöllä. Väestönkasvu keskittyy Myyrmäen, Kivistön ja Aviapoliksen alueisiin, kun taas Korson alueella väestön kasvu on vähäisintä.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on monikulttuurinen väestö, jonka ennustetaan kasvavan vuoteen 2031 mennessä 62,05 %. Ulkomaalaistaustaisia asukkaita on Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella 239/1 000 asukasta kohti, joka on enemmän kuin esimerkiksi Helsingissä 186/1 000 tai Länsi-Uudellamaalla 165/1 000.

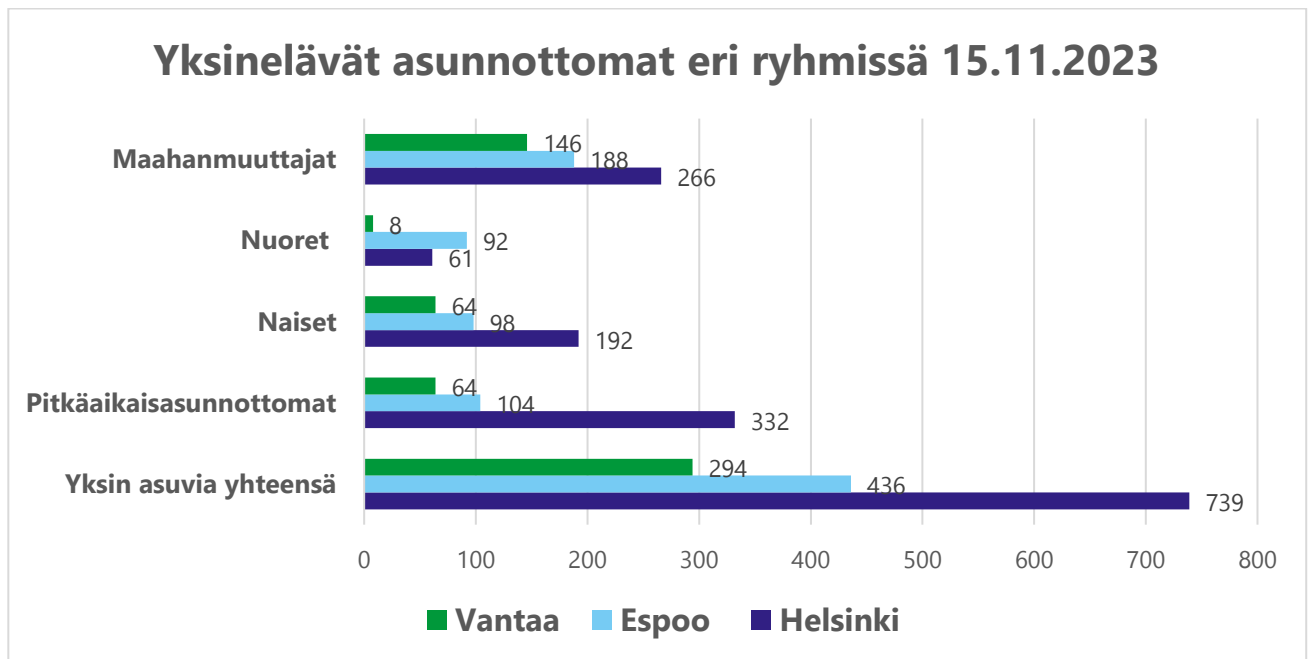
Vammaistuen saajia on hyvinvointialueella asuvista 16–64-vuotiaista asukkaista yhteensä 724 (Kela, Vammaistukien saajat ja maksetut etuudet 2023). Kehitysvammaisia henkilöitä on noin 1 % kokonaisväestöstä. Näistä noin 70 % on lievästi kehitysvammaisia, 20 % keskivaikeasti kehitysvammaisia, 10 % vaikeasti tai syvästi kehitysvammaisia (Terveyskirjasto 2023).

Pitkäaikaistyöttömiä oli Vantaan ja Keravan alueella 34 prosenttia työttömistä työnhakijoista marraskuussa 2023.

Kuva 18. Vantaalla ja Keravalla asuvien työttömien määrä marraskuussa 2023.

Aran asunnottomuusselvityksen mukaan Suomessa oli vuonna 2023 runsaat 3 400 yksinelävää asunnotonta, joista 30 % oli pitkäaikaisasunnottomia. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella oli asunnottomia yhteensä 302 (tilanne 11/23). Vantaan alueella oli vuonna 2023 asunnottomia 294, joista pitkäaikaisasunnottomia oli 64. Keravalla asunnottomia oli vastaavana aikana 8, joista pitkäaikaisasunnottomia oli 0.

Kuva 19. Lähde: Aran asunnottomuusselvitys (muokattu versio).

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella korostuvat metropolialueen ongelmat, kuten mielenterveys- ja päihdeongelmat, taloudelliset haasteet sekä asunnottomuus. Näistä syistä tarvitaan moniammatillista ja monialaista yhteistyötä hyvinvointialueen, kuntien ja valtion toimijoiden kanssa.

Lait koskien toimeentulotukea, yleistä asumistukea ja työttömyysturvaa muuttuvat 1.4.2024 tai viimeistään 1.1.2025 alkaen, jolloin asiakasmäärät sosiaalityössä mahdollisesti kasvavat. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on jo nyt enemmän perustoimeentulotuen saajia kuin muilla Uudenmaan hyvinvointialueilla keskimäärin. Lakimuutokset tulevat mahdollisesti näkymään sosiaalityössä asiakkuuksien tai täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakemuksissa. Jälkihuoltoon ikärajan laskuun liittyvän lakimuutoksen myötä asiakkaiden palvelutarve ei välttämättä vähene.

Uusi vammaispalvelulaki tulee voimaan 1.1.2025. Lain soveltamisala ei ole tarkkarajainen ja on epäselvää, miten laki tulee vaikuttamaan asiakasmäärän kasvuun. Laissa on lisäksi uusia palveluja, joiden tuottamisen tavat kaipaavat selkeyttä. Vammaispalvelulain tulevat muutokset voivat vaikuttaa myös aikuissosiaalityön palvelualueella vammaisten työ- ja päivätoiminnan järjestämiseen ja kysyntään.

8.3. Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen palveluverkon nykytila

8.3.1. Aikuissosiaalityön palvelualue

Aikuissosiaalityön palvelualueella on yhteensä 38 asiakastoimipistettä, joista 30 sijaitsee Vantaalla ja 8 Keravalla. Aikuissosiaalityön palvelualueella henkilöstöä oli 585 (tilanne 12/23).

Aikuissosiaalityön palvelualue

Sosiaalityön toimipisteet

- Tikkurila, Vernissakatu 6 ja 8, Asematie 10 ja Kielotie 7 (jälkihuolto)
- Myyrmäki, Jönsaksentie 4
- Koivukylä, Karsikkokuja 15 ja 17
- Kerava, Sampolan palvelukeskus
- Metsola, Metsolantie/Kerava

Perheryhmäkodit

- Keravan perheryhmäkoti / Kerava
- Uusiniityntien perheryhmäkoti / Vantaa

Kuntouttava työtoiminta

- Valmennustalot Reeli, Koutsu, Luxi ja työpaja Maltti Vantaalla sekä valmennustalo Jenga ja Valtti Keravalla

Työvalmennus/irtaamo ja Luotsaamo

Työ- ja päivätoiminta

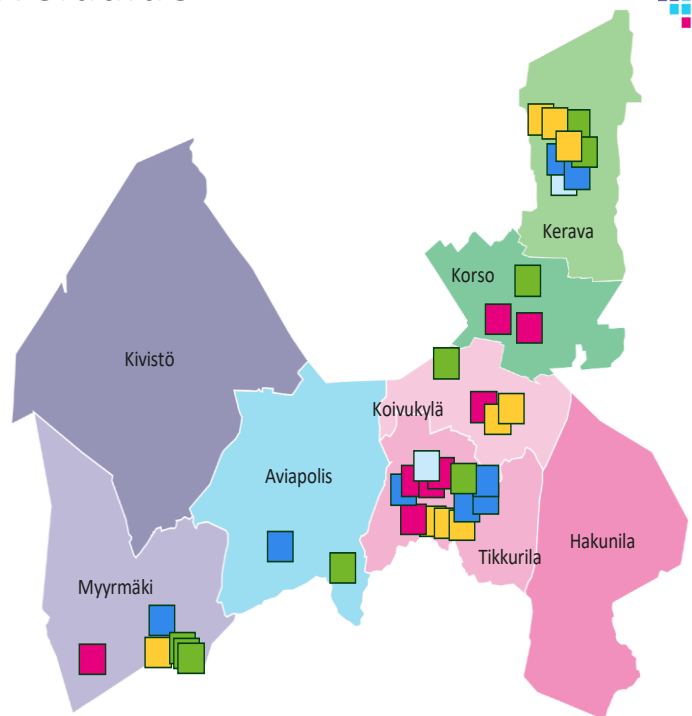
- Kädentaitopajat Käenkukka ja Kapussi, Solikkujan, Malminiityn, Tavtien, sekä Keravan työ- ja toimintakeskukset, Ruukkukujan, Masurkan ja Juho Kustin päivätoimintakeskukset

Asumispalvelut

- Koisorannan ja Koisoniityn palvelukeskukset, Koiso-kodit, asumispalveluysiköt Tahkä, Näätäkuja, Pyykkuja, Pähkinärinne, Oraskoti, Viidakokujan asumisyksikkö sekä Osmankäämintien asumisyksikkö

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Vanda och Kervo välfärdsområde

Kuva 20. Aikuissosiaalityön palvelualueen palveluverkko

Aikuissosiaalityötä saa lähipalveluna Tikkurilassa, Myyrmäessä, Koivukylässä ja Keravalla. Nuorten sosiaalityön ja kotoutumista tukevien sosiaalipalvelujen toimipisteet sijaitsevat Tikkurilassa ja Keravalla, mutta palvelua annetaan myös Myyrmäessä. Näiden sosiaalityön toimipisteiden lisäksi asiakastyötä tehdään myös asiakkaan kotona tai yhteistyökumppanin toimipisteessä. Lisäksi asiakkailta on käytettävissä puhelinneuvonta sekä sähköiset palvelukanavat. Esimerkiksi Maisa-portaalin kautta voi tehdä ja lähettää hakemuksia sosiaalityöhön.

Asumisen erityissosiaalipalvelua ja lastensuojelun jälkihuoltoa järjestetään keskitetysti Tikkurilassa. Asiakkaat saattavat asua myös hyvinvointialueen ulkopuolisissa kunnissa, jonne

heille järjestetään palvelut. Sosiaalipalveluna tarjotaan laajasti sosiaalista kuntoutusta asiakkaan toimintakyvyn parantamiseksi ja ylläpitämiseksi. Sosiaalista kuntoutusta järjestetään sekä omana että ostopalveluna. Vahvempaa tukea tarvitseville järjestetään tuettua asumista, yhteisöllistä asumista tai ympärivuorokautista palveluasumista joko omana palveluna tai ostopalveluna. Neuvonnan ja taloudellisen tuen yksikkö vastaa pääasiassa sosiaalineuvonnan toteuttamisesta ja taloudellisen tuen myöntämisestä hyvinvointialueella. Sosiaalineuvontaa tarjotaan Tikkurilassa sekä Keravalla.

Kotoutumista tukevien sosiaalipalvelujen asiakastyön toimipisteet on keskitetty Tikkurilaan ja Keravalle. Palveluja tarjotaan pakolaistaustaisille oleskeluluvan saaneille sekä heidän perheenjäsenilleen, pakolaistaustaisille kuntamuuttajille, kiintiöpakolaisille sekä ilman huoltajaa tulleille oleskeluluvan saaneille alaikäisille 25 ikävuoteen saakka (jälkihuollon ikäraja tulee laskemaan 23 ikävuoteen vuoden 2024 aikana). Lisäksi palveluja tarjotaan ihmiskaupan uhreille sekä alueella oleskeleville paperittomille.

Kotoutumista tukevilla sosiaalipalveluilla on 7-paikkainen alaikäisenä ilman huoltajaa tulleille maahanmuuttajille tarkoitettu perheryhmäkoti Simonkylässä. Vuoden 2024 kevään aikana ollaan käynnistämässä myös uusi 7-paikkainen perheryhmäkoti, jonka toiminnasta vastaa hyvinvointialue, mutta rahoittajana toimii ELY-keskus.

Työllistymistä ja osallisuutta tukevien palvelujen tehtäväalueeseen yhdistettiin vuoden 2023 alusta vammaisten henkilöiden työvalmennus ja työ- ja päivätoiminta sekä kuntouttavan työtoiminnan palvelut. Vammaisten henkilöiden työvalmennusta tarjotaan kuudessa eri toimipisteessä Vantaalla. Työvalmennukseen sisältyy pesula- ja laitoshuollon sekä avustavien ateriapalvelujen työtehtäviä. Sen lisäksi työvalmennuksessa tuetaan asiakkaita palkkatyösuhteen löytämisessä sekä työnantajia ja asiakkaita työsuhteen eri vaiheissa.

Vammaisille henkilöille suunnattua työ- ja päivätoimintaa toteutetaan yhdeksässä yksikössä, joista kaksi sijaitsee Keravalla ja loput Vantaalla. Näistä kaksi yksikköä on profiloitunut erilaisten kädentaitojen toteuttamiseen ja kaksi yksikköä puolestaan on suuntautunut alihankinta- ja yritysysteistyöhön. Viidessä yksikössä toteutetaan sekä työ- että päivätoimintaa vaihtelevien menetelmien kautta.

Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään kuudessa omassa valmennusyksikössä erilaisilla työpajoilla esim. pesula-, keittiö- tai kädentaitojen työpajoilla. Sen lisäksi palvelua ostetaan kahdeksalta palveluntuottajalta. Palvelua voidaan järjestää myös integroiden niin, että asiakas on kuntien, seurakuntien, järjestöjen, yhdistysten, säätiöiden tai hyvinvointialueen työpaikoilla erilaisissa avustavissa tehtävissä. Tämä sopii erityisesti henkilöille, jotka ovat jo valmiimpia työelämään.

Asumispalvelujen asumispäivystystä on tarjolla asunnottomille ympäri vuorokauden omana palvelutuotantona Tikkurilassa ja ostopalveluna Keravalla, jolloin käytettävissä on yhteensä 48 asiakaspaikkaa. Tuettua asumista tarjotaan omana palveluna 10 eri palveluysikössä, lyhytaikaista arvioivaa asumista kahdessa palveluysikössä sekä ympärivuorokautista palveluasumista yhdessä palveluysikössä. Matalan kynnyksen päiväkeskustoiminta (ns. avoin olohuone -palvelu) on avoinna kaikille hyvinvointialueen asukkailla, joilla on päihteiden käyttöä. Omana palveluna päiväkeskustoimintaa on Tikkurilassa, jonka lisäksi Koivukylässä on järjestötoimijan ylläpitämä päiväkeskus, jonka kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

Keskeisimpiä yhteistyökumppaneita aikuissosiaalityön palvelualueella ovat muut hyvinvointialueen palvelut erityisesti terveys- ja päihdepalvelut, Kela ja rikosseuraamuslaitos. Lisäksi yhteistyötä tehdään kuntien palvelujen, kuten työllisyyspalvelujen ja nuorisotoimen, oppilaitosten, seurakuntien sekä järjestötoimijoiden kanssa.

Aikuissosiaalityön palvelualueen yksiköiden soveltuvuutta asiakkaiden ja henkilöstön nykytarpeisiin ja tuleviin tarpeisiin tulee päivittää. Osassa yksiköistä on tarpeita pienimuotoisiin muutostöihin käyttötarkoituksen soveltuvuuden parantamiseksi. Tarvitaan esimerkiksi ratkaisuja, joilla turvataan asumisyksikön henkilöstölle omat työtilat. Osan yksiköiden nykyiset tilat eivät sovellu käyttötarkoitukseensa, esim. sijainnin, esteettömyyden tai kiinteistöön liittyvien terveysriskien vuoksi.

Taulukko 6. Aikuissosiaalityön käytössä olevien tilojen käytettävyyden arvio.

Aikuissosiaalityö	Toimivat tilat	Korjaus- tai muutostarpeita	Ei sovellu käyttötarkoitukseen
Sosiaalityö	8	2	1
Työllistymistä ja osallisuutta tukevat palvelut	7	4	6
Asumispalvelut	8	2	0

8.3.2 Vammaispalvelujen palvelualue

Vammaispalvelujen palvelualueella on yhteensä 17 oman palvelutuotannon asiakastoimipistettä, joista 15 sijaitsee Vantaalla ja 2 Keravalla. Vammaispalvelujen palvelualueella henkilöstöä on 215 (tilanne 12/23).

Vammaisten asumispalveluissa omaa tuotantoa 17 yksikössä.

- Ostopalveluiden piirissä tällä hetkellä yli 80% asiakkaista.
- Omaa tuotantoa tarve kasvattaa. Kysyntää etenkin tilapaishoidon yksikölle sekä erittäin vaativan asumisen yksikölle ja/tai paikoille.

- Vammaispalveluiden asumisyksiköt
- Uudisyksiköt (ostopalvelu)

Kuva 21. Vammaispalvelujen palveluverkko

Asumispalvelut kehitys- ja vaikeavammaisille asiakkaille ovat monipuolisia ja tarjoavat vaihtoehtoja hyvinvointialueen omissa asumisyksiköissä tai hyvinvointialueen ostopalvelukumppaneiden ylläpitämissä asumisyksiköissä. Vammaisten asiakkaiden ympärivuorokautisesta palveluasumisesta noin 80 % tuotetaan ostopalveluna yksityisten palveluntuottajien palveluissa, joita tuottaa kahdeksan eri yritystä. Osana Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen uudistusohjelmaa palvelualue seuraa aktiivisesti vuokrattujen tilojen vuokratilustusten kehittymistä. Tavoitteena on varmistaa, että tilojen käyttö on taloudellisesti kestävällä pohjalla ja linjassa uudistusohjelman asettamien tavoitteiden kanssa.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella sijaitsevien yksiköiden lisäksi ostopalveluntuottajien palveluihin on sijoitettu hyvinvointialueen asiakkaita myös hyvinvointialueen ulkopuolella sijaitseviin yksiköihin. Erityisen haastavien vammaisten asiakkaiden hoito vaatii erikoisosaamista ja erityisiä resursseja, joita kaikilla toimijoilla ei välttämättä ole. Tästä syystä jonot ovat näihin palveluihin valtakunnallisesti pitkiä.

Palveluasumisen tavoitteena on tarjota monipuolisia ja yksilöllisiä asumispalveluita. Palveluasumista järjestetään niille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon lisäksi ohjausta, tukea tai apua. Vaikeavammaisten palveluasumiseen sisältyy yksilöllisesti räätälöityä hoivaa, tukea ja avustamista asumisyksiköissä tai omaan kotiin tuotavien tukien avulla. Asumisyksiköissä asukkaat vastaavat itse vuokran ja ruoan kustannuksista suoraan palveluntuottajalle.

Palveluasuminen kattaa asumisen lisäksi ohjausta ja tukea asiakkaan tarpeiden mukaisesti joko asumisyksikössä tai omassa kodissa. Yöaikaista ohjausta ja tukea voidaan tarvittaessa toteuttaa teknisten apuvälineiden avulla. Asiakkaat voivat osallistua koulutukseen, opiskeluun tai työ- ja päivätoimintaan vammaispalvelujen suunnitelman mukaisesti. Osapäiväistä tai satunnaista osallistumista varten voidaan järjestää korvaavaa aktiivista toimintaa asumisyksikössä tarpeiden mukaan. Asuminen asumisyksikössä on pääsääntöisesti mahdollista eliniän loppuun saakka.

Vammaispalveluiden keskeisinä yhteistyökumppaneina toimivat hyvinvointialueen eri toimialat, erityisesti terveydenhuoltopalvelut. Lisäksi yhteistyötä tehdään Vantaan ja Keravan kaupunkien, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS), seurakuntien, yksityisten palveluntuottajien sekä vammaisalan järjestöjen kanssa.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) tukee alueella esteettömien asuntojen rakentamista ja kunnostamista. ARA:n tukemissa uudisrakennuksissa ja remontoituissa asunnoissa otetaan huomioon esteettömyysstandardit, mikä helpottaa vammaisten ihmisten liikkumista ja elämää kodeissaan.

8.4. Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimialan palveluverkon tulevaisuuden visio ja kehittämistarpeet

8.4.1. Aikuissosiaalityön palvelualue

Työikäisen väestön kasvun lisäksi lainsäädännön muutokset haastavat hyvinvointialueen nykyrakenteita ja vaativat muutostarpeita nykyiseen palveluverkkoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää palvelujen monimuotoisuuteen.

Aikuissosiaalityön palvelut pohjautuvat palvelutarpeen arviointiin ja sen pohjalta yksilöllisesti tarjottaviin palveluihin. Aikuissosiaalityön palvelualueen tavoitteena on tarjota oikea-aikaisesti hyvinvointialueen asukkaille ja asiakkaille monipuolisia ja saavutettavia palveluja, joissa huomioidaan kulttuuriset, kielelliset ja eriaisteiset toimintakyvyn haasteet. Aikuissosiaalityön palvelualueen palveluverkon ydinalueet ovat Vantaan Tikkurilassa ja Myyrmäessä sekä Keravalla. Lisäksi on tarjolla liikkuvia, kotiin vietäviä ja digitaalisia palveluita. Asiakasmäärien kehitystä, palvelutarpeiden muutoksia ja palveluyksiköiden sijaintien riittävyyttä arvioidaan palvelujen saavutettavuuden näkökulmasta.

Ennakoitavissa on, että Kivistön alueella palvelutarve tulee kasvamaan tulevaisuudessa siinä määrin, että hyvinvointialueen läntisen osan palveluja tarjoavia yksiköitä ja niiden henkilöstöä tulee lisätä. Vastaavasti tavoitteena on pidemmällä aikajänteellä luopua yksittäisistä Koivukylän tiloista ja keskittää palvelut laaja-alaisina ryppäinä aiempaa kattavammin Keravalle, Tikkurilaan ja länteen eli Myyrmäkeen sekä Kivistöön.

Hyvinvointialueella on suunnitteilla Tikkurilan perhe- ja hyvinvointikeskus, johon alun perin oli ajateltu keskittää koko aikuissosiaalityön Tikkurilan palvelutuotanto. Koska keskuksen neliömäärä on supistunut alkuperäisestä suunnitelmasta, on keskuksen sijoitettavia palveluja priorisoitava. Aikuissosiaalityön osalta mahdollisia keskuksen tulevia palveluja voisivat olla nuorten aikuisten ja jälkihuollon sosiaalipalvelut, kotoutumista tukevat sosiaalipalvelut, neuvonnan ja taloudellisen tuen yksikön palvelut sekä sosiaalineuvonnan tilat, jotka toteutettaisiin tiiviissä yhteistyössä Kelan kanssa. Tarkoituksena on niin ikään perustaa sosiaalineuvonnan ja Kelan yhteinen toimisto Myyrmäkeen, joka vastaisi tulevaisuudessa myös Kivistön alueen mahdollisesti kasvavaan asiakaskysyntään.

Aikuissosiaalityön asiakkaila on usein sekä sosiaali- että terveyspalvelujen tarpeita, jolloin moniammatillinen yhteistyö palvelujen tuottamisessa ja kehittämisessä on tärkeää. Yhteistyössä on kehitetty esimerkiksi työttömien terveyspalvelujen, sosiaalityön ja suun terveydenhuollon sekä asumispalvelujen ja päihdepalvelujen prosesseja ja toimintamalleja. Tavoitteena on parantaa yhteistyötä HUS:n, perusterveydenhuollon ja matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelujen välillä kehittämällä palveluprosesseja ja yhteistyörakenteita sekä hyödyntämällä sosiaali- ja terveydenhuollon toimitiloja yhteisesti.

Aikuissosiaalityössä tavoitellaan palvelujen saatavuuden ja tehokkuuden parantamista erilaisten digitaalisten ratkaisujen myötä. Tekoälyn tarjoamat tukimahdollisuudet, videovastaanotot, sähköinen ajanvarauskalenteri ja digitaaliset yhteydenottokanavat ovat keskeisessä roolissa palveluiden laajentamisessa. Tavoitteena on hyödyntää uutta teknologiaa mahdollisimman tehokkaasti laajentamalla etenkin Apotin ja Maisa -portaalin toiminnallisuuksia. Tavoitteena on niin ikään kehittää nettisivuista aiempaa informatiivisemmat ja käyttäjäystävällisemmät, jolloin asiakas ei välttämättä aina tarvitse henkilökohtaista kontaktia työntekijään saadakseen kaipaamansa tiedon. Asiakkaiden digitaalisten palvelujen käytön opastusta on tarpeen kehittää huomioiden eri kieliryhmien tarpeet sekä asiakkaiden esteettömyyden, jotta asiakkaat löytävät palvelut ja osaavat käyttää niitä.

Sosiaalityön palvelut

Aikuissosiaalityön palvelualueella on tavoitteena lisätä ennaltaehkäisevää, matalan kynnyksen neuvontaa ja ohjausta sekä kehittää sosiaalineuvontaa yhteistyössä Kelan kanssa. Tavoitteena on tarjota monipuolista ja oikea-aikaista neuvontaa, jolla voidaan vähentää pitkäaikaisen sosiaalityön asiakkuuden tarvetta sekä täydentävän/ehkäisevän toimeentulotuen hakemuksia, vuokravelkoja, toteutuneita häätöjä ja asunnottomuutta.

Vantaan kaupungin/Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella toimi vuosien 2020–2023 aikana Asunnottomuuden ehkäisyhanke (AE-hanke), jossa kehitettiin asiakastyötä tehostavia työkaluja ja toimintamalleja asunnottomien kanssa työskentelyyn. AE-hankkeessa kehitettyjä toimintamalleja on saatu osittain jalkautettua myös pysyviksi toimintamuodoiksi. Asumisneuvontaan on haettu ARA:lta rahoitusta yhdessä Vantaan kaupungin ja VAV Asunnot Oy:n kanssa. Asumisneuvontaa kehitetään rahoitusta saaneiden tahojen yhteistyönä.

Syrjäytymistä ehkäisevää etsivän työn mallia on kehitetty siten, että alkuvuodesta 2024 alkaen etsivää työtä toteutetaan sosiaalityön ja asumispalvelujen yhteistyönä. Tavoitteena on saada myös terveystyö mukaan yhteiskehittämiseen. Jalkautuvaa työtä tehdään alkuvaiheessa asiakaslähtöisesti koko hyvinvointialueella, mutta keskeiset toimitilat sijaitsevat Tikkurilassa. Tavoitteena on luoda moniammatillinen etsivän työn tiimirakenne, jossa on sekä sosiaali- että terveydenhuollon edustajia. Moniammatillinen tiimi palvelee koko hyvinvointialueen maantieteellisellä alueella ja hyödyntää myös palvelualueen omia asumispalveluja asiakkaiden palvelupolkujen varhaisvaiheessa asunto ensin –periaatetta noudattaen.

Oman palvelutuotannon ja ostopalvelujen välistä suhdetta tarkastellaan ja tämän tueksi tullaan tekemään mm. tuotantotapa-analyysit sosiaalisen kuntoutuksen ja jälkihuollon ostopalvelujen osalta. Suunnitelmissa on vahvistaa omien palvelujen yhteistyötä, jolla tavoitellaan asiakkaiden ripeää palveluihin päästyä sekä moniammatillisen osaamisen hyödyntämistä. Lisäksi tavoitteena on lisätä omaa sosiaalisen kuntoutuksen palvelutuotantoa. Sosiaalisen kuntoutuksen palvelujen sijoittuminen palvelualueella tulee myös pohtia.

Työllistymistä ja osallisuutta tukevat palvelut

Työvalmennuksen asiakastoimipisteitä tarvitaan lisää Keravalle ja Tikkurilaan. Lähivuosina aikuissosiaalityön palvelualueella vammaisten työ- ja päivätoiminnan omaa palvelutuotantoa kasvatetaan ja ostopalveluja vähennetään; tämä edellyttää tarkoituksenmukaisia ja esteettömiä toimitiloja koko hyvinvointialueen alueella sekä riittävää henkilöstön resurssointia. Samalla tarkastellaan omien tilojen optimaalista käyttöä ja yksiköiden tarkoituksenmukaista sijaintia.

Tavoitteena on yhdistää kaksi kädentaitopajaa samoihin tiloihin synergiaetujen saamiseksi sekä siirtää yksi päivätoiminnan yksikkö nykyistä suurempiin ja tarkoituksenmukaisempiin tiloihin, jolloin omaa palvelutuotantoa voidaan kasvattaa ja ostopalveluja vähentää. Toimialalla tullaan lisäksi selvittämään, pitäisikö vammaisten työ- ja päivätoiminta sijoittua vammaispalvelujen vai aikuissosiaalityön palvelualueelle.

Kuntouttavan työtoiminnan omaa palvelutuotantoa on tarkoitus lisätä. Toimintaa kehitetään mm. Keravan valmennustalon muuttaessa toisiin tiloihin. Kuntouttavan työtoiminnan Keravan

toimipisteen sosiaaliohjauksessa on puutetta tarkoituksenmukaisista asiakastapaamistiloista. Tarkoituksena on luopua Vantaan Tuupakassa sijaitsevan valmennustalon tiloista ja perustaa uusi yksikkö Länsi-Vantaalle.

Aikuissosiaalityön palvelualueen ja terveystalujen sekä Vantaan ja Keravan kaupunkien työllisyyspalvelujen yhteistyönä on tarkoitus kehittää monialaista työkyvyn tuen palvelukokonaisuutta, jossa asiakkaan työkyky arvioidaan ja asiakasta tuetaan saamaan tarvitsemansa työkyvyn tuen ja työllistymisen palvelut.

Aikuissosiaalityön asumispalvelut

Asumispalvelujen osalta tullaan tarkastelemaan omien palvelujen ja asiakastarpeiden vastaavuutta, tilojen tehokkaampaa hyödyntämistä sekä ostopalvelujen tarkoituksenmukaista käyttöä. Tarkoituksena on lisätä Keravalle omaa yhteisöllistä tai ympärivuorokautista palveluasumisen palvelutuotantoa (0,6–0,7 henkilömitoitus) yhdellä yksiköllä, jossa on 15–20 asiakaspaikkaa. Vantaan Myyrmäkeen on tarkoitus lisätä myös 15–20 asiakaspaikan yhteisöllisen/ylävuorokautisen palveluasumisen yksikkö.

Päihteiden käyttäjille suunnattua avoin olohuone -palvelua vahvistetaan ja selvitetään toiminnan laajentamista asteittain joko omana palveluna tai ostopalveluna Keravalle, Myyrmäkeen ja Koivukylään. Tämä edellyttää asiakaskunnan kannalta mahdollisimman saavutettavia toimipisteitä ja riittävää henkilöstöresurssia sekä mahdollisuuksien mukaan eri vuorokaudenaikoina tarjottavia palveluja ja tiivistä yhteistyötä terveydenhuollon kanssa.

Asumispäivystyksen oman palvelutuotannon asiakaspaikkojen määrää lisätään 10–15 asiakaspaikalla muuttamalla yhden tuetun asumisen yksikön vuokra-asumiseen sopimattomat tilat asumispäivystyksen käyttöön. Keravalle on tarkoitus perustaa yksikkö, jossa on 10–15 asumispäivystyksen asiakaspaikkaa sekä mahdollisesti myös yhteistiloja avoin olohuone -palvelun kanssa.

Asumispalveluissa on tarvetta lisätä omana palvelutuotantona myös nuorille suunnattua tuettua ja yhteisöllistä asumista, jossa nuori voisi saada omaan asuntoon eriaikaisia tukia ilman, että asunto tai työntekijä vaihtuu. Tavoitteena on perustaa 8–12 asiakaspaikkainen yksikkö hyvien kulkuyhteyksien päästä. Arvioivaa asumista on tarpeen kehittää kaikissa asumispalvelujen omissa yhteisömuotoisissa ja ympärivuorokautisissa palveluasumisten yksiköissä.

Tavoitteena on lähtökohtaisesti hyödyntää uusien yksiköiden perustamisessa olemassa olevia tiloja, mutta mikäli soveltuvia rakennuksia tai tiloja ei löydy, käynnistetään tilakeskuksen tarvekartoitus.

8.4.2. Vammaispalvelujen palvelualue

Vammaispalveluiden kysynnän odotetaan kasvavan tulevaisuudessa. Tähän vaikuttavat lainsäädännön uudistuminen ja ennuste väestön kasvusta Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella. Vammaispalvelut tuotetaan tällä hetkellä monituottajamallilla, jossa painopiste on

ostopalveluissa. Monituottajamallin haasteena on, että ostopalveluyksiköt ovat useiden eri toimittajien ja maantieteellisesti eri hyvinvointialueiden kesken.

Vammaisten asumisen laadun arvioinnin ja asumisen kehittämisen perustana toimii YK:n yleissopimus vammaisten ihmisten oikeuksista sekä asumisen laatukriteerit, jotka on kehitetty Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnassa (KVANK). Laatukriteerien tarkoituksena on tukea kehitysvammaisten ihmisten mahdollisuutta asua omien valintojensa mukaisesti sekä osallistua laajemmin oman yhteisönsä ja koko yhteiskunnan toimintaan.

Vammaisten yleisin asumismuoto on perinteisesti ollut asunto ryhmäkodissa, mutta viime vuosina on Suomessa nähty aktiivista kehitystä uusien asumisen ratkaisujen parissa. Monipuolisempia itsenäisen asumisen vaihtoehtoja on tullut enemmän ja uusina asumisratkaisuinä ovat olleet esimerkiksi erilaiset asuntoryhmät ja asuntoverkostot, jotka tarjoavat vaihtoehtoja perinteisille ryhmäkodeille. Vammaisten ihmisten asumista ohjataan nykyisin yhä enemmän osaksi normaalia lähiyhteisöä.

Asumisen laatua ja sen soveltuvuutta arvioidessa, vammaispalveluiden oman palvelutuotannon yksiköistä viidessä (5) ei edellä mainitut asumisen laatusuosituksella tällä hetkellä täyty ja muutamissa yksiköissä on korjaus- tai muutostarpeita.

Taulukko 7. Vammaispalveluiden käytössä olevien tilojen käytettävyyden arvio.

Vammaispalvelut	Käyttötarkoitukseen soveltuvat tilat	Korjaus- tai muutostarpeita	Yksiköiden määrä, joiden tilat eivät sovellu käyttötarkoitukseen
Yhteensä 17 asumisyksikköä, joihin palvelut tuotetaan itse	12	3	5

Ulkoisten palveluntuottajien hintojen nousu luo taloudellisia haasteita ostopalveluiden ennustettavuuteen. Oman palvelutoiminnan lisääminen onkin tulevaisuudessa välttämätöntä, jotta hyvinvointialue voi vastata kysyntään ja panostaa asiakaspalvelussa entistä enemmän ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, joita ovat varhainen tuki sekä ohjaus. Palvelutarpeen kasvua on havaittu etenkin henkilökohtaisen avun palveluissa, erityisen vaativan tason palveluasumisessa sekä tilapäishoidossa ja kotiin vietävissä palveluissa. Kotiin vietävillä palveluilla voidaan turvata asiakkaiden mahdollisuudet jatkaa itsenäistä asumista palveluasumisen sijaan.

Palvelutarpeen arvioinneilla on tulevaisuudessa keskeinen rooli, kun pyritään suuntaamaan palvelut asiakkaille ennaltaehkäisevästi ja kevyemmällä interventioilla. Tällä tavoin voidaan saavuttaa pitkällä aikavälillä kustannustehokkuutta, kun palvelut räätälöidään vastaamaan asiakkaiden tarpeita varhaisessa vaiheessa.

Toimialalla harkitaan vammaisten työ- ja päivätoiminnan siirtämistä takaisin vammaispalvelujen palvelualueelle. Vammaisten työ- ja päivätoiminta on ollut vuodesta 2023 lähtien osana aikuissosiaalityön palvelualueella ja vammaisten asumispalvelut on toteutettu vammaispalveluiden palvelualueella. Palveluiden hajanaisuus on aiheuttanut jonkin verran

haasteita palvelualueiden välillä ja tästä syystä palveluiden sijoittumista samalle palvelualueelle on syytä arvioida tulevaisuudessa uudelleen.

Vammaispalvelujen palvelualueella sijaitsevien pienempien asumisyksiköiden soveltuvuutta asiakkaiden nykytarpeisiin tulee tarkastella. Vammaisten asumisessa korostuvat etenkin esteettömät kulkureitit, yksilöllisiin asiakastarpeisiin soveltuvat kylpyhuone- ja keittiöratkaisut, erilaiset turvalaitteet sekä tarvittavat apuvälineet.

Palvelualueen tavoitteena on laajentaa omaa palvelutuotantoaan viidellä (5) uudella noin 15 paikkaisella asumisyksiköllä seuraavaan 10 vuoden aikana. Näiden uusien yksiköiden avulla hyvinvointialue voi vastata paremmin kasvavaan palveluiden tarpeeseen, sekä vähentää palvelualueen riippuvuutta ulkopuolisista palveluntarjoajista. Hankkeiden valmisteluissa ja tavoiteaikataulun laatimisessa huomioidaan myös tarvittava yhteistyö kuntien kanssa.

Erityisen vaativan tason palveluasumisen järjestäminen omana palvelutuotantona edellyttää pätevää henkilöstöä ja tiloja, jotka vastaavat asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin ja soveltuvat heidän elinympäristökseen. Tämä mahdollistaa palvelualueelle asiantuntemuksen, jonka osaamista voidaan hyödyntää muissa palvelualueen asumisyksiköissä esim. ennaltaehkäisevässä työssä asiakkaille moniammatillista tukea tarjoamalla.

Vammaispalvelujen digitaalisten palveluiden kehittämisessä on useita avainalueita, joiden avulla voidaan parantaa palvelujen saatavuutta ja tehokkuutta tulevaisuudessa. Esimerkiksi turvalaitteet, tekoälyn tarjoamat tukimahdollisuudet, etä- ja seurantakäynnit, videovastaanotot sekä lasten lyhytaikashoidon osalta sähköinen ajanvahvistuskalenteri ja viestintäpalvelu ovat keskeisessä roolissa palveluiden laajentamisessa. Myös virtuaalipäivätoiminnan kehittäminen ja asukkaiden sosiaalistaminen digipalveluiden kautta ovat innovatiivisia keinoja tarjota tukea ja edistää yhteisöllisyyttä tulevaisuudessa.

9. Vanhusten palvelujen toimialan palveluverkko

9.1. Vanhusten palvelujen toimialan palvelutuotanto ja strategiset tavoitteet

Vanhusten palvelujen toimialan perustehtävä on vastata Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vanhusväestön lakisääteisistä ja tarpeen mukaisista palveluista. Tehtävänä on mahdollistaa vanhuksen oman näköinen kotona asuminen tai asuminen kodinomaisessa asumisympäristössä elämän loppuun asti. Toimiala on organisoitu kotona asumisen palvelujen palvelualueeseen sekä hoiva-asumisen palvelujen palvelualueeseen.

Kotona asumisen palvelujen palvelualue muodostuu neuvonnan ja asiakasohjauksen, vanhusten palvelujen järjestämisen ja ostopalvelujen sekä kolmen alueellisen kotona asumista tukevien palvelujen tehtäväalueesta. Vanhusten asiakasohjaus vastaa senioriasiakkaiden neuvonnasta ja ohjauksesta, palvelutarpeen arvioinnista sekä päätöksenteosta. Asiakasohjausyksikkö tukee toiminnallaan sekä omaishoito- että muistiperheitä. Gerontologinen sosiaalityö tukee erityistä tukea tarvitsevia vanhuksia.

Vanhusasiakkaan asiakassuunnitelman mukaisten palvelujen kokonaisuus toteutetaan yhdessä asiakkaan ja läheisten kanssa. Palvelujen järjestämisestä vaikuttavimmalla tavalla vastaa palvelujen järjestämisen ja ostopalvelujen tehtäväalue. Kotona asumista tukevat palvelut tuottavat asiakkaille kuntouttavaa päivätoimintaa, kotihoitoa, etäkotihoitoa ja kotikuntoutusta sekä yhteisöllistä asumista palvelutalossa. Kuntouttavaa päivätoimintaa tuotetaan omana toimintana neljässä eri toimipisteessä. Yhteisöllistä asumista tuotetaan myös niin ikään hyvinvointialueen omana toimintana seitsemässä yhteisöllisen asumisen yksikössä, joista kolme toimii hybriditalona. Hybriditalossa samoissa tiloissa tuotetaan asiakkaalle sekä yhteisöllistä asumista, että ympärivuorokautista palveluasumista asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti. Yhteisöllisen asumisen yksiköt sijaitsevat eri suuralueilla.

Hoiva-asumisen palvelujen palvelualue muodostuu neljästä hoiva-asumisen tehtäväalueesta, joissa tarjotaan ympärivuorokautista palveluasumista niille vanhuksille, jotka eivät enää pärjää itsenäisesti omassa kodissaan runsaidenkaan kotiin annettavien palvelujen ja apujen turvin. Lisäksi hoiva-asumisessa tarjotaan kuntouttavaa lyhytaikaishoitoa sekä arviointi- ja kuntoutustoimintaa niille vanhuksille, jotka tarvitsevat tilapäisesti ympärivuorokautista hoitoa. Kuntouttavalla lyhytaikaisella hoidolla mahdollistetaan kotona asumisen jatkuminen ja omaishoitajalle tai läheiselle vapaata arjen hoitotyötä.

Hoiva-asumisen oman tuotannon toimintayksiköitä on 23 ja ne sijaitsevat Vantaan ja Keravan alueilla. Ostopalvelutuottajien hoivakoteja on 20 yksikköä ja ne sijaitsevat ympäri Vantaan ja Keravan aluetta. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella sijaitsevien yksiköiden lisäksi ostopalvelutuottajille on sijoitettu hyvinvointialueen asiakkaita myös 32:een hyvinvointialueen ulkopuolella sijaitsevaan yksikköön pääsääntöisesti lähialueilla.

Vanhuspalvelujen toimialalla palvelut järjestetään hyvinvointialueen omana toimintana, ostopalveluina sekä palvelusetelillä. Hyvinvointialueen vanhuspalveluissa kotihoidossa ostopalvelujen osuus oli noin 23 % ja ympärivuorokautisessa palveluasumisessa noin 70 %.

Asiakkaan on mahdollista valita palveluseteli mm. kotihoidon, yhteisöllisen asumisen ja ympärivuoro-kautisen palveluasumisen toteuttamisessa.

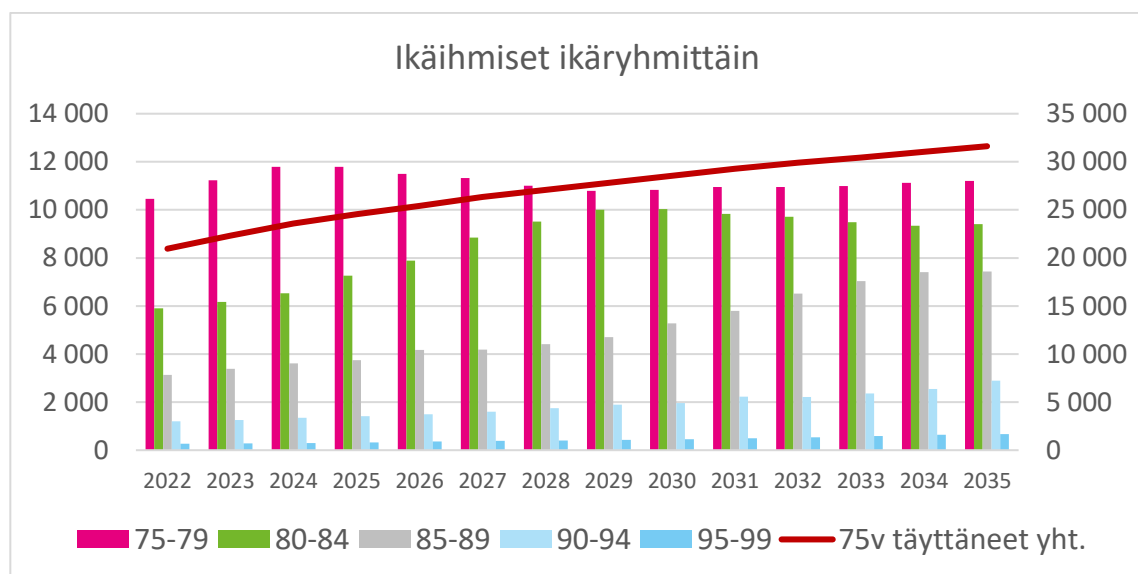
Toimialan tavoitteena on osaltaan tukea ja mahdollistaa hyvinvointialueen asukkaiden mahdollisimman itsenäinen ja toimintakykyinen kotona asuminen. Vanhusten toimintakykyä tuetaan ja elämänlaatua parannetaan järjestämällä yksilöllisiä, ennakkoivia ja ennaltaehkäiseviä palveluja. Palvelut järjestetään hyvinvointialueen omana toimintana, ostopalveluina sekä palvelusetelillä.

Vanhusten palveluiden toimialan strategisina tavoitteina 2024–2026 ovat:

- Tuetaan vanhusten toimintakykyä ja parannetaan elämänlaatua järjestämällä yksilöllisiä, ennakkoivia ja ennaltaehkäiseviä palveluja.
- Kehitetään vanhuksille suunnattuja, toimintaa tukevia digitaalisia palveluja siten, että niistä muodostuu asiakkaan hyvinvointia ja ammattilaisten työtä tukeva kokonaisuus.
- Vanhuspalvelujen työntekijöiden onnistumista ja jatkuvaa kehittymistä mahdollistetaan arvostavalla, osallistavalla ja valmentavalla johtamisella.
- Vanhuspalvelujen johtaminen ja päätöksenteko perustuu vaikuttavuuden mittaamiseen, jatkuvaan seurantaan sekä tiedolla johtamiseen.
- Palvelut tuotetaan kustannusvaikuttavasti ja laadukkaasti.

9.2. Vanhusten palvelujen toimialan toimintaympäristöanalyysi

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on arvioitu, että ts-kaudella kustannuspaineita kasvattaa vuosittain ikärakenteen muutos (2,3 %). Vaikka väestörakenne on nuori, alue ikääntyy tulevana vuosina nopeasti (kuva 22).

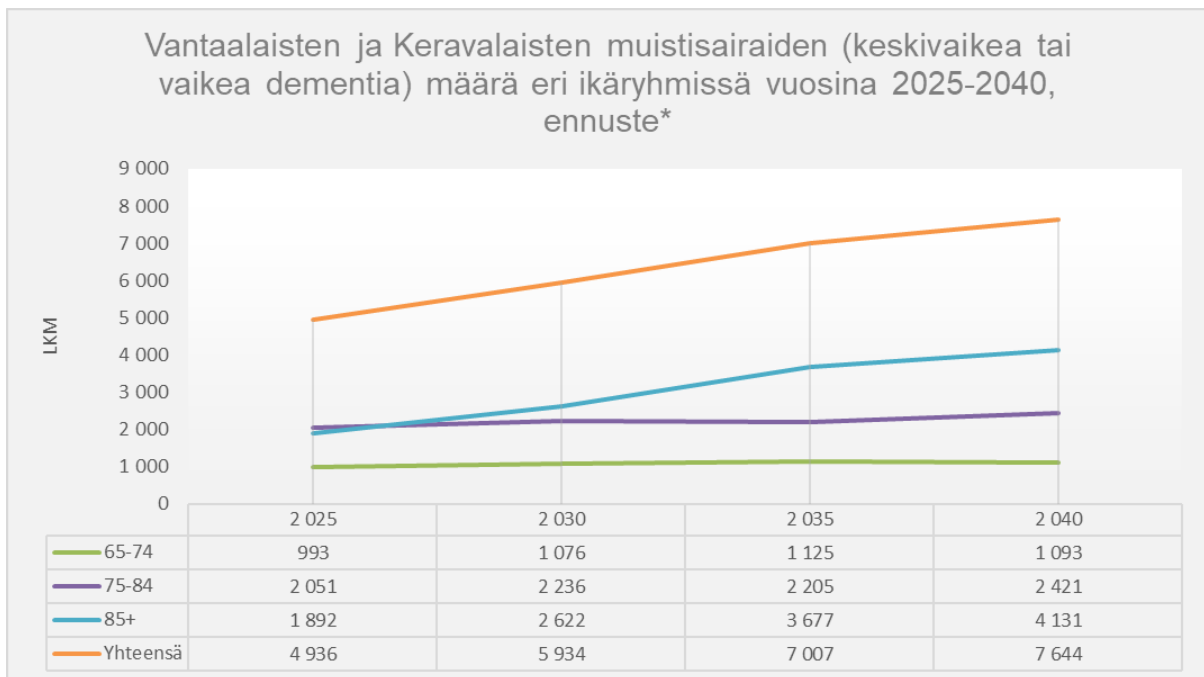

Kuva 22. Vantaan ja Keravan ikääntyneen väestön asukasmäärän kehitys 2022–2035.

Ennusteen mukaan 65–74-vuotiaiden määrä kasvaa vuoteen 2031 mennessä 2038 henkilöllä. Lukumäärällisesti kasvun arvioidaan olevan suurinta Aviapoliksen, Kivistön ja Tikkurilan suuralueilla ja vähentyvän eniten Myyrmäen ja Keravan alueilla. Ennusteen mukaan yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa vuoteen 2031 mennessä noin 6 690 henkilöllä. 75+ -vuotiaiden määrän arvioidaan kasvavan prosentuaalisesti voimakkaimmin Aviapoliksen (+75 %) ja Kivistön (+56 %) kaupunginosissa sekä Keravalla (+43 %).

Vanhusväestön määrän kasvamisen myötä myös muistisairauksien määrä lisääntyy, mikä lisää palvelutarvetta. (Kuva 23).

Kuva 23. Ennuste muistisairaiden määrästä ikäryhmittäin Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella.

* Arvio perustuu Vantaan ja Keravan väestöennusteeseen sekä dementian esiintyvyystietoihin, jotka ovat lähteestä "World Alzheimer Report 2015. The Global Impact of Dementia. An Analysis of Prevalence, Incidence, Cost and Trends."

9.3. Vanhusten palvelujen palveluverkon nykytila

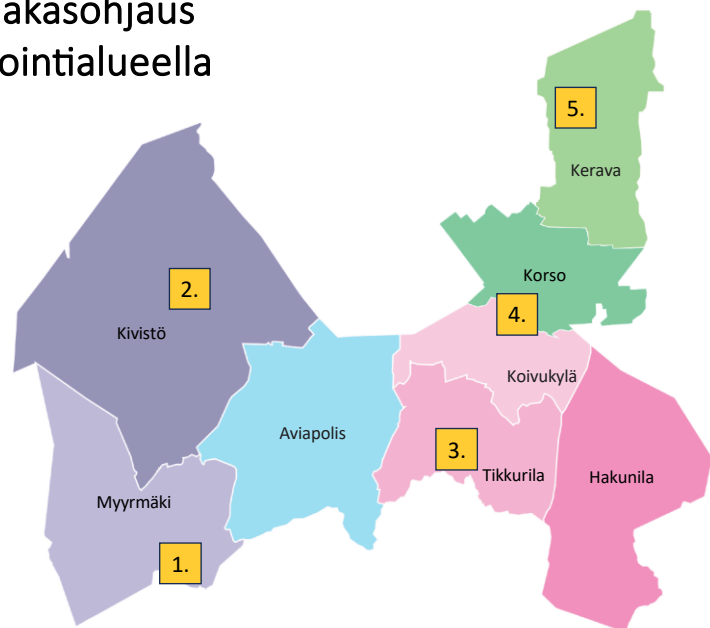
9.3.1. Vanhusten kotona asumista tukevien palvelujen palveluverkon nykytila

Neuvonta ja asiakasohjaus

Vanhusten neuvonta ja asiakasohjaus ohjaa ja opastaa ikääntyneitä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen asukkaita ja heidän läheisiään. Asiakasohjauksella on viisi toimipistettä (kuva 24), mutta ohjaustyö toteutuu pääsääntöisesti asiakkaiden kotona sekä muun muassa jalkautuen sairaaloihin, terveysasemille ja kaupunkien asiointipisteille. Asiaohjauksen kiinteissä toimipisteissä tavataan asiakkaita vain ajanvarauksen kautta. Asiakas voi olla asiakasohjaukseen yhteydessä puhelimitse, sähköpostitse, Maisan kautta sekä varaamalla ajan tapaamiseen.

Vanhusten neuvonta ja asiakasohjaus Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella

1. Myyrmäen toimipiste
2. Katriinan sairaalan toimipiste
3. Tikkurilan toimipiste
4. Peijaksen sairaalan toimipiste
5. Keravan toimipiste

Kuva 24. Neuvonnan ja asiakasohjauksen toimipisteet ja työtilat Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella.

Kotihoito

Kotihoitoa tuotetaan hyvinvointialueen asukkailla kaikkina vuorokauden aikoina asiakastarpeen pohjalta laaditun palvelusuunnitelman mukaisesti. Kotihoidontyön toteuttaminen suunnitellaan keskitetyn töidenjaon toimesta. Kotihoidon työ toteutuu asiakkaiden kotona. Kotihoidolla on kahdeksan eri toimipistettä hyvinvointialueella; Keravalla, Korsossa, Koivukylässä, Hakunilassa, Martinlaaksossa, Myyrmäessä sekä Tikkurilassa kaksi eri pistettä. Näiden lisäksi kotihoidolla on käytössä tiloja etäkotihoidolla, kotikuntoutuksella sekä yökotihoidolla. Kotihoidon työpisteissä on toimistotiloja kirjaamistyölle ja asiakkaiden arkaluonteisten asioiden/verkostotyön järjestämiselle sekä asiakkaiden kotiin vietävien lääkkeiden väliaikaiseen säilyttämiseen.

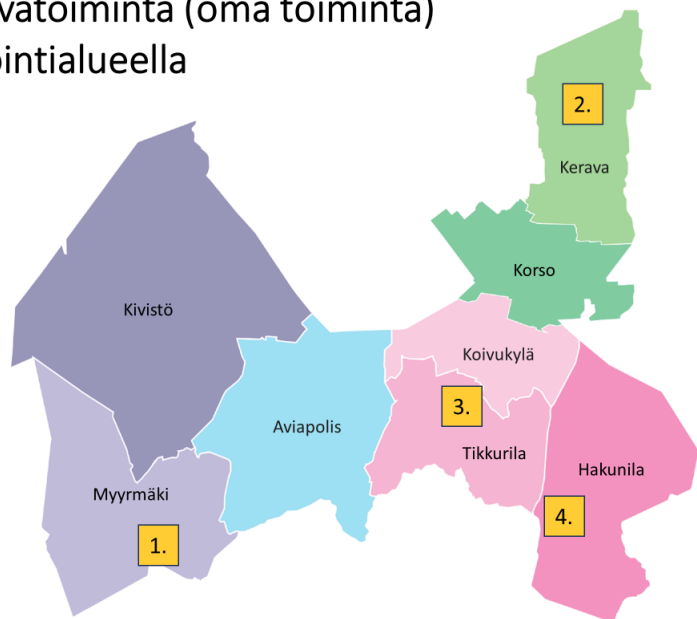
Kotihoidon työlle tärkeää tilojen näkökulmasta on autojen parkkitilojen turvallisuus sekä polkupyörien säilytystilat.

Kuntouttava päivätoiminta

Vanhusten kuntouttava päivätoiminta on ennaltaehkäisevää toimintaa, jolla tuetaan vanhuksen toimintakykyä, omatoimisuutta ja mahdollistetaan kotona asuminen. Toiminta on tarkoitettu kotona asuville muistisairaille, omaishoidettaville ja ikääntyneille, jotka tarvitsevat tukea osallistuakseen kodin ulkopuoliseen toimintaan. Kuntouttavalla päivätoiminnalla mahdollistetaan myös omaishoitajien vapaapäiviä. Kuntouttavaa päivätoimintaa järjestetään kokopäivä- ja osapäivätoimintana. Palvelu sisältää fyysistä ja sosiaalista toimintakykyä tukevia toimintoja, kuten ryhmätoimintaa, kuntosaliharjoittelua, ulkoilua ja hienomotoriikkaa tukevaa toimintaa. Vanhusten omana toimintana järjestettävää kuntouttavaa päivätoimintaa on neljässä eri toimipisteessä ympäri hyvinvointialuetta (Kuva 25).

Vanhusten kuntouttava päivätoiminta (oma toiminta) Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella

1. Myyrmäen päivätoimintakeskus
2. Keravan päivätoimintakeskus
3. Simonkylän päivätoimintakeskus
4. Hakunilan päivätoimintakeskus

Kuva 25. Vanhusten kuntouttava päivätoiminta Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella (oma toiminta)

9.3.2. Vanhusten asumispalvelujen palveluverkon nykytila

Yhteisöllinen asuminen

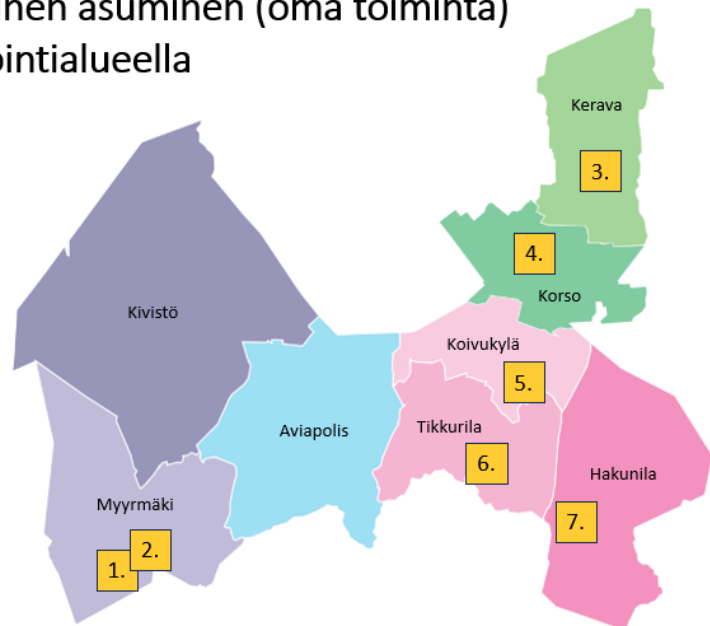
Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa henkilön hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa asukkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa (Sosiaalihuoltolain 21 b

§). Yhteisöllistä asumista järjestetään henkilölle, joka tarvitsee sitä sillä perusteella, että hänen toimintakykynsä on alentunut ja hoidon ja huolenpidon tarpeensa kohonnut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavaan syyn vuoksi. Yhteisöllistä asumista omana toimintana Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella tarjoamme seitsemässä eri toimipisteessä ympäri hyvinvointialuetta (Kuva 26), joista Marttilan ja Myyrmäen toimipisteessä järjestetään myös ympärivuorokautista asumista (hybriditalot).

Vanhuspalvelujen yhteisöllinen asuminen (oma toiminta) Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella

1. Pähkinärinteen yhteisöllinen asuminen
2. Myyrmäen yhteisöllinen asuminen
3. Marttilan yhteisöllinen asuminen
4. Metsotien yhteisöllinen asuminen
5. Koivukylän yhteisöllinen asuminen
6. Suopursun yhteisöllinen asuminen
7. Heporinteen yhteisöllinen asuminen

Kuva 26. Yhteisöllisen asumisen toimipisteet Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella (oma toiminta).

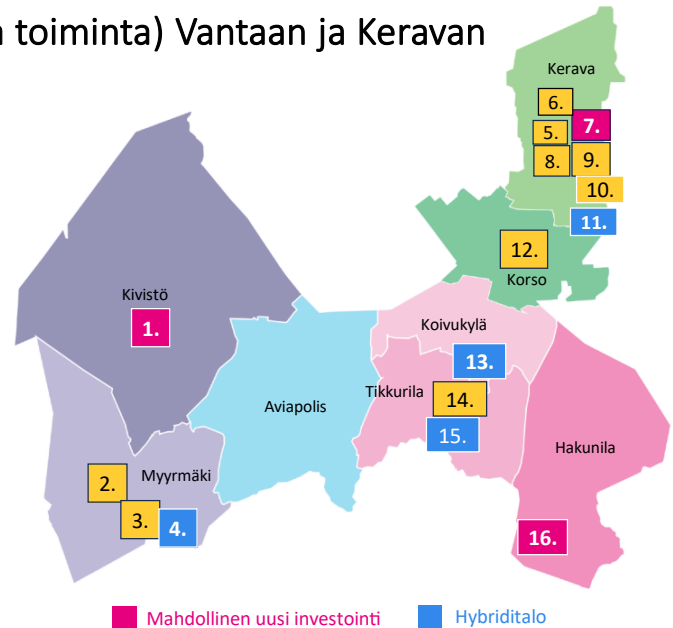
Ympärivuorokautinen palveluasuminen

Ympärivuorokautisella palveluasumisella tarkoitetaan asumista yhteisöllistä toimintaa tarjoavassa esteettömässä ja turvallisessa asumisyksilössä, jossa henkilöllä on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja josta hän saa asumisyksikön henkilöstöltä viipymättä ja vuorokaudenajasta riippumatta hoitoa ja huolenpito myös äkilliseen tarpeeseensa. Lyhytaikaista palveluasumista voidaan järjestää henkilön tarpeen mukaan pitkäaikaisesti tai lyhytaikaisesti (Sosiaalihuoltolaki 21 c §). Ympärivuorokautista palveluasumista hyvinvointialueen omana toimintana tarjotaan 13 eri toimipisteessä. Lisäksi tarjotaan yhteisöllistä asumista ns. hybriditaloissa, joissa on sekä ympärivuorokautista palveluasumista että yhteisöllistä asumista. Palveluverkkoa täydennetään palvelutarpeen kasvun myötä rakenteilla olevalla Tikkurilan vanhustenkeskuksella sekä suunnitteilla olevilla kolmella muulla vanhustenkeskuksella. (Kuva 27).

Vanhusten asumispalvelut(oma toiminta) Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella

1. Kivistön vanhustenkeskus (2029-2030)
2. Hämeenkylässen vanhustenkeskus
3. Myyrinkodin kuntoutus- ja arviointiyksikkö
4. Myyrmäen vanhustenkeskus ja yhteisöllinen asuminen
5. Arviointi- ja kuntoutusyksikkö Helmiina
6. Arviointi- ja kuntoutusyksikkö Kerava
7. Keravan vanhustenkeskus (2026-2029)
8. Hoivakoti lumo
9. Palvelukeskus Hopeahovi
10. Hoivakoti Vomma
11. Marttilan hoivakoti ja yhteisöllinen asuminen
12. Korson vanhustenkeskus
13. Koivukylän yhteisöllinen asuminen ja hoivakoti 1 ja 2
14. Malmiintytin asumis- ja toimintakeskus
15. Simonkylän vanhustenkeskus ja tuleva Tikkurilan vanhustenkeskus (2024-2025)
16. Hakunilan vanhustenkeskus (2026-2028)

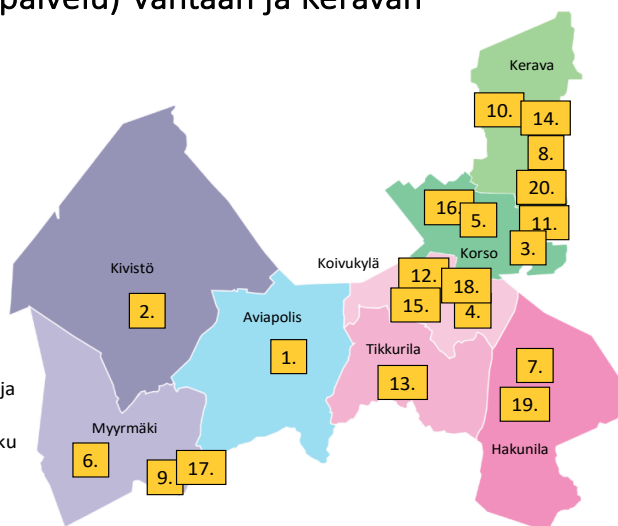
Kuva 27. Vanhusten asumispalvelut Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella (oma toiminta).

Ostopalvelut

Tällä hetkellä ympärivuorokautisesta palveluasumisesta noin 70 % tuotetaan ostopalveluna. Ostopalvelutuottajien hoivakoteja on 20 yksikköä ja ne sijaitsevat ympäri Vantaan ja Keravan aluetta (Kuva 28). Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella sijaitsevien yksiköiden lisäksi ostopalvelutuottajille on sijoitettu hyvinvointialueen asiakkaita myös 32:een hyvinvointialueen ulkopuolella sijaitsevaan yksikköön pääsääntöisesti lähialueilla.

Vanhusten asumispalvelut(ostopalvelu) Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella

1. Attendo, Aviapolis	13. Folkhälsan Valfärd, Folkhälsanhuset i Vanda
2. Attendo, Jaspis	14. Humana asumispalvelut, Kristallikartano Oy
3. Attendo, Jokikartano	15. Mainiokoti, Aino & Antti
4. Attendo, Lentola	16. Mainiokoti, Tanhu
5. Attendo, Vantaanhelmi	17. Mainiokoti, Atzalea
6. Attendo, Varisto	18. Marjattasäätiö, Havukoti, Leenakoti ja Mäntykoti
7. Attendo, Kuninkaanhoivi	19. Mediviva, Birkanpolku
8. Attendo, Levonmäki	20. MediVida, Niittynummen hoitokoti
9. Betesda-säätiö, Hopea	
10. Esperi, Hoivakoti Kerava	
11. Esperi, Harjus	
12. Foibekartano, Foibe 1, Foibe 2 ja Foibe 3	

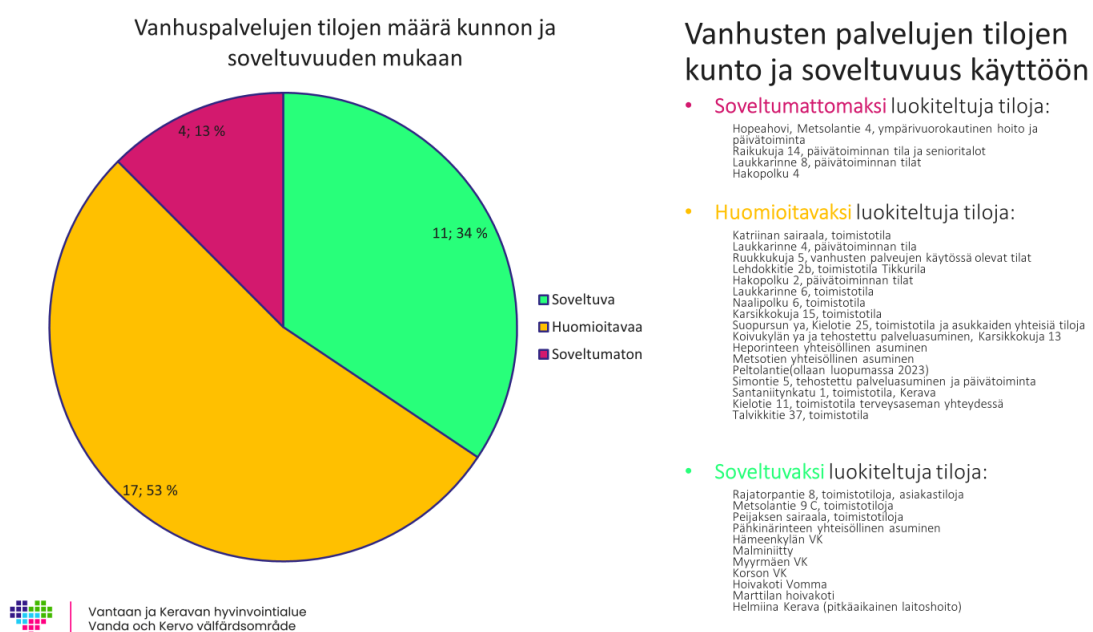

Kuva 28. Vanhuspalvelujen asumispalvelut tuotettuna ostopalveluna Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella

9.3.3 Vanhusten palveluiden tilojen kunto ja soveltuvuus käyttöön

Vanhuspalvelujen omien käytössä olevien tilojen kuntoa ja soveltuvuutta arvioitiin loppukesän ja alkusyksyn 2023 aikana. Tiloja luokiteltiin kolmeen eri kategoriaan niiden kunnon sekä sen mukaan, kuinka hyvin ne soveltuvat käyttöön. Soveltumattomaksi tila luokiteltiin, jos sitä ei korjaamalla saada kuntoon tai toimivaksi/soveltuvaksi käyttöön. Tällaisia ovat sellaiset vanhusten kuntouttavan päivätoiminnan tilat, joita ei ole suunniteltu nykyiseen käyttötarkoitukseen ja ovat haasteellisia esimerkiksi esteellisyytensä vuoksi. Huomioitavaksi tila luokiteltiin, jos siinä on haasteita tai korjaustarpeita, jotka kuitenkin korjaamalla tai muutostöillä voidaan saada kuntoon ja tila soveltuvaksi. Tällaiseksi luokiteltiin tilat, joissa on esimerkiksi lämpötilahaasteita tai heikko äänieristys. Soveltuvaksi tila luokiteltiin, jos se soveltuu toimintaan eikä siinä ole korjaustarpeita. (Kuva 29)

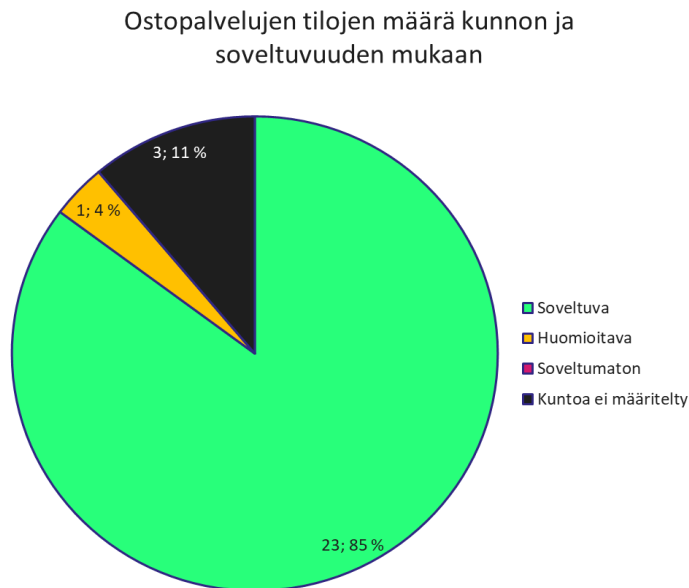

Kuva 29. Vanhuspalvelujen käytössä olevien tilojen luokittelu soveltuvuuden ja kunnon mukaan.

Myös ostopalveluntuottajien tilojen soveltuvuutta ja kuntoa kartoitettiin kesän ja alkusyksyn 2023 aikana. Tietoa kysyttiin kaikilta ostopalveluntuottajilta, jotka kaikki toimittivat vastaukset. Kaikkiaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen alueella toimii yhdeksän eri ostopalveluorganisaatiota, jotka tuottavat pitkäaikaista ympärivuorokautista palveluasumista. Hyvinvointialue sai vastaukset näiden tuottajien 20 eri yksikön mukaisesti. Esimerkiksi osalla organisaatioista on samassa osoitteessa useampi yksikkö, jotka voivat sijaita rakennuksen eri kerroksissa samassa osoitteessa. Ostopalveluntuottajien tiloista 16 tuottajan tilat ovat

luokiteltavissa soveltuviksi. Yhdessä hoivakodissa puutteena on se, että asunnoista puuttuvat parvekkeet. Yksiköistä kolme ei määritellyt kuntoaan (Kuva 30).

Kuva 30. Ostopalveluntuottajien tilojen soveltuvuus

9.3.4 Toimenpiteet tilojen kuntoon saattamisen osalta

Vanhuspalvelujen kiinteistöt, joissa on todettu haastavia sisäilmaongelmia tai jotka on todettu tiloiltaan ei käyttötarkoitukseen sopiviksi, tullaan korvaamaan uudiskohteiden sekä uusien soveltuvien vuokratilojen myötä. Muutoksia kiinteistöjen käyttötarkoituksessa joudutaan tekemään myös asiakastarpeiden muuttuessa yhteistyössä tilakeskuksen, kiinteistön omistajan ja mahdollisesti ARA:n kanssa.

Hyvinvointialueelle siirryttäessä kotona asumisen palvelualueelle siirtyi kolme senioritaloa; Raikukuja 14, Hakopolku 4 ja Laukkarinne 8. Kyseiset kiinteistöt ovat toimineet aiemmin palvelutaloina, mutta uudiskohteiden myötä toiminta on muuttunut normaaliksi asumiseksi ensisijaisesti ikäihmisille. Asuntojen asuttaminen on jatkunut vanhuspalveluissa, vaikka taloissa ei enää tuoteta sosiaali- tai terveyspalvelua. Talojen asukkaat saavat kotiin palvelutarpeen mukaiset palvelut kuten kaikki muutkin Vantaan ja Keravan asukkaat. Näiden kiinteistöjen osalta on aloitettu neuvottelut VAV:n kanssa kohteiden siirtämisestä normaaliin vuokraustoimintaan tai selvitetään tilojen muunneltavuus hyvinvointialueen tarpeeseen sopivaksi.

Hoiva-asumisen palvelualueelle siirtyi hyvinvointialueelle siirryttäessä Keravalta toiminnassa oleva ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikkö Hopeahovi. Hopeahovin tilat ovat arvioitu toimintaan soveltumattomiksi. Keravalta suunnitteilla oleva uusi vanhustenkeskus tulee

valmistuttuaan korvaamaan Hopeahovin ympärivuorokautisen palveluasumisen tilatarpeen ja tänne keskitettäisiin Keravan vanhuspalvelujen toimitilat.

Osana hyvinvointialueen uudistusohjelmaa jatketaan asukkaiden ja työntekijöiden toimistokäytössä olevien tilojen käyttötarkoituksen ja soveltuvuuden arviointia sekä kustannusvertailujen laatimista (esimerkiksi vuokrien oikeellisuuden tarkistus). Tarvittaessa käynnistetään neuvottelut kiinteistöjen omistajien ja ARA:n kanssa tarvittavista toimenpiteistä (esimerkiksi korjaukset, käyttötarkoituksen muutokset, korvausinvestoinnit, tiloista luopuminen).

9.4. Vanhusten palvelujen palveluverkon tulevaisuuden visio ja kehittämistarpeet

Ympäristöministeriön asuntopoliittisen kehittämisohjelman (2021–2028) mukaisesti asuntosuunnittelun lähtökohtana tulee olla joustavuus, jossa huomioidaan asukkaiden erilaiset toiveet ja tarpeet, asuntojen toimivuus sekä esteettömyys ja muunneltavuus. Väestön ikääntyminen tulisi ottaa huomioon asuntopolitiikassa. Esteettömiä asuntoja tarvitaan, jotta voidaan muun muassa mahdollistaa ikääntyneiden kotona asuminen. Väestön ikääntyessä on keskeistä taata esteettömien asuntojen riittävä määrä sekä uudistuotannossa että korjausrakentamisen keinoin. Myös esimerkiksi asukas yhdistystoiminta ja asukastuvat ovat osa kuntien tukemaa yhteisöllistä toimintaa. Asukkaat voivat hakeutua asumaan vapaasti itsemaksavina myös senioriasuntoihin. Yhteisöllisyyttä on myös näissä asumismuodoissa järjestetty monella tavalla. Nämä asumismuodot eivät ole hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvaa sosiaali- ja terveyspalvelua.

Erityisesti hyvinvointialueen yli 75- ja 85-vuotiaiden määrän nopea kasvu lähivuosina ja turvallisen kotona asumisen ensisijaisuus palveluiden järjestämisessä edellyttää koko palvelujärjestelmältä asiakaspolkujen ja palvelutarjonnan monipuolistamista sekä sisällöllistä kehittämistä tuottavuuden ja vaikuttavuuden lisäämisen ohella. Palveluita kehitettäessä kiinnitetään erityishuomiota hyvinvointialueen monimuotoiseen ikääntyvään väestöön, muun muassa eri kielelliset tarpeet huomioiden. Hyvinvointialueen palvelujen kaksikielisyys tullaan varmistamaan järjestämisen eri tavat huomioiden (oma toiminta, ostopalvelu, palveluseteli).

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella toteutettiin vuosina 2022–2023 Ympäristöministeriön rahoittama ”Yhteisöllisyyttä edistävät ikäystävälliset kylät” – hanke. Hankkeen tavoitteena oli tuottaa kaksi vaihtoehtoista ikäystävällisen kylän konseptia, joita voidaan hyödyntää erityisryhmien asumisen, palveluiden ja rakennetun ympäristön suunnittelussa. Konseptit sisältävät ideoita, suunnitteluohjeita ja periaatteita tulevia asuinalueita ja palveluita varten. Ikäystävällinen kaupunkitila on esteetön ja turvallinen. Asumisen kannalta tärkeitä ovat esteettömyys, turvallisuus, tilavuus ja muunneltavuus elämäntilanteen ja oman kunnon mukaan. Hankkeen tulokset on tiivistetty kymmeneen korttiin, joissa esitellään tavoitteita, ratkaisuja ja esimerkkejä. Kortteja hyödynnetään uusien vanhustenkeskusten kehittämisessä ja ne löytyvät hyvinvointialueen internet -sivuilta: [Yhteisöllisyyttä edistävät ikäystävälliset kylät -hanke | Vantaan ja Keravan hyvinvointialue \(vakehyva.fi\)](#)

Vanhuspalveluissa ikääntyneen palvelutarpeen kasvuun vastataan oikea-aikaisella ja ennakoivalla matalan kynnyksen neuvonnalla ja ohjauksella. Tärkeää on verkostoyhteistyö ja poikkihallinnollinen HYTE-toiminta yhteistyössä Vantaan ja Keravan kaupunkien kanssa, perusterveydenhuollon ennaltaehkäisevät palvelut sekä kolmannen sektorin hyvinvointia ja osallisuutta tukevat toiminnot. Vanhusten palveluissa tehdään ohjausta sosiaalista kanssakäymistä ja liikkumista tukeviin palveluihin (kunnat, järjestöt, seurakunnat). Näiden lisäksi palvelujen kehittämistä tehdään myös etäpalveluja sekä teknologiaa hyödyntäen. Etä- ja digipalvelujen kehittämisessä ja käytössä huomioidaan asiakkaiden kyvykkyys ja osaaminen laitteiden käytössä sekä tarjotaan tarvittaessa tukea ja digiohjausta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vanhuspalvelujen yhdenmukaistaminen jatkuu. Lainsäädännön muutokset liittyen henkilöstömitoituksiin huomioidaan henkilöstösuunnittelussa. Henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden haasteet edellyttävät jatkuvasti etsimään uudenlaisia ratkaisuja ja monipuolistamaan henkilöstörakennetta, muuttamaan toimintakulttuuria sekä ottamaan käyttöön uudenlaisia palveluja sekä erilaisia teknologisia ratkaisuja.

Palvelujen tuottamisessa, kehittämisessä ja palvelujen laadun varmistamisessa yhteistyö eri toimijoiden (oma toiminta, yritykset ja säätiöt) välillä on tiivistä. Tämä huomioidaan palvelujen kilpailuttamisessa, jossa yhteistyössä (asiakasraati, vaikuttamiselimet, palveluntuottajat, oma toiminta, hankintayksikkö) laaditaan laadukkaan palvelun tuottamista ohjaava palvelukuvaus. Palveluntuottajien kanssa järjestetään yhteisiä seminaareja, joissa jaetaan hyviä käytänteitä.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella ollaan uudistusohjelman toimenpiteenä tekemässä tilojen ja toimipisteiden käytön tarkastelua, optimointia ja kapasiteetin hallintaa. Tämä tarkoittaa vanhuspalvelujen toimialalla muun muassa sitä, että tilojen vuokratkustannuksia tarkistetaan ja seurataan; hinnaltaan sopimattomista tiloista on tarkoitus irtaantua ja toimintaa tullaan siirtämään kustannuksiltaan kohtuullisempiin tiloihin hyvässä yhteistyössä kiinteistöjen omistajien kanssa. Myös ominaisuuksiltaan ja kuntonsa puolesta soveltumattomista tiloista ja toimipisteistä tullaan luopumaan ja siirtymään uusiin kohteisiin.

Vanhuspalvelujen palveluverkon kehittämisen keskeiset periaatteet

Palveluverkon kehittämisen tavoitteena on:

Kokonaisuus	Nykytila 2023	Tavoitetaso 2034
Kotihoito (75 –v. täyttänyt väestö)	6,2 %	8 %
Yhteisöllinen asuminen (75 –v. täyttänyt väestö)	0,8 %	2 %
Pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen (75 –v. täyttänyt väestö)	6,2 %	5,5 %
Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen suhde oma - osto	70 % ostopalvelua, 30 % omaa tuotantoa	50 % ostopalvelua, 50 % omaa tuotantoa

9.4.1. Kotona asumista tukevien palvelujen tulevaisuuden visio ja kehittämistarpeet

Vanhusväestön kasvaessa tarve kotona asumista tukeville palveluille kasvaa. Vanhuspalvelut on lähtenyt vastaamaan palvelutarpeiden muutoksiin tukemalla entistä vahvemmin vanhusten kotona asumista ja toimintakykyä, jotta hoivapaikkojen tarve ei kasva samassa suhteessa kuin ikääntyneiden määrä.

Tavoitteena on muun muassa parantaa asiakasohjautuvuutta tehostamalla **asiakasohjausta**. Tässä yhtenä keinona on tiedon kokoamiseen ja jakamiseen tarkoitettun digialustan kehittäminen erillisellä hankkeella; Tarkoituksena on ottaa entistä vahvemmin 3. sektori mukaan palveluverkkoon ja siten lisätä asiakkaiden ohjausta myös heidän tarjoamiinsa palveluihin. Lisäksi keinoja ovat omaishoidon ja perhehoidon edelleen kehittäminen ja lisääminen erillisen projektin avulla; Omaishoitajien vahvemmalla ja ennakoivammalla tuella omaishoitajia autetaan jaksamaan työssään, mikä lisää omaishoidon houkuttelevuutta ja määrää. Lisäksi etsivää ja löytävää vanhustyötä koordinoiva senioritoimintamalli otetaan käyttöön koko hyvinvointialueella. Sen tarkoituksena on vähentää raskaampien palvelujen tarvetta löytämällä riskissä olevat vanhuksat tukemalla heidän kotona asumistaan hyvissä ajoin. Myös kuntoutus- ja arviointitoimintaa tullaan kehittämään. Tulevaisuudessa vanhusten neuvonnan ja asiakasohjauksen toimipisteitä tullaan siirtämään uusiin suunnitteilla oleviin keskuksiin, joissa asiakkaat voivat asioida yhdessä läheistensä kanssa.

Myös tarve vanhusten **kuntouttavalle päivätoiminnalle** tulee kasvamaan kotona asumista tukevana toimintana ja esimerkiksi omaishoitajien jaksamista tukevana palveluna. Tähän tarpeeseen tullaan vastaamaan esimerkiksi tuottamalla lisää etäryhmäpalveluja ja tehostamalla toimintaa muun muassa laajentamalla aukioloaikoja asiakastarpeen mukaan ja kehittämällä toiminnan sisältöä sekä yhteistyötä järjestötoimijoiden kanssa. Henkilöstörakennetta monipuolistetaan vastaamaan asiakastarvetta (mahdollisesti myös muilla kuin Sote-ammattilaisilla). Kuntouttavaa päivätoimintaa tullaan jatkossa järjestämään myös uusissa tiloissa (vanhustenkeskukset Hakunila, Kivistö, Kerava); Hakunilan päivätoiminnan tila sijaitsee tällä hetkellä rakennuksessa, joka tullaan purkamaan lähitulevaisuudessa, mikä on yksi syy uusien toimipisteiden tarpeelle.

Kotihoidon palvelutarpeen kasvuun tullaan vastaamaan lisäämällä etäkotihoidon yksilö- ja ryhmätoimintoja. Etäpalvelujen käyttömahdollisuus arvioidaan asiakkaan toimintakyky huomioiden. Vuoden 2024 tavoitteena on, että etäpalvelujen määrä lisääntyy 15 000 käynnillä ja tulevana vuosina myös etäpalveluja kehitetään ja lisätään asiakastarpeen mukaisesti. Lisäksi kotihoidon palveluja tullaan uudistamaan palvelun sisältöä sekä kotiin vietäviä lääkäripalveluja kehittämällä. Kotihoidon henkilökunnan tukipisteiden alueellinen sijainti arvioidaan terveysasemien ja vanhustenkeskusten peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeiden yhteydessä. Kotihoidon peittävyys pitäminen nykyisellä tasolla tarkoittaa noin 60–90 uutta asiakasta vuodessa vuosien 2024–2030 aikana. Tavoitteena on kotihoidon peittävyyden nostaminen tasolle 8,0 % (10 % sisältäen yhteisöllisessä asumisessa tehtävän kotihoidon), joka tarkoittaisi 155–165 asiakasta lisää vuodessa (Taulukko 8).

Taulukko 8. Kotihoidon asiakasmäärien ennuste vuosille 2024–2030 yli 75-vuotiaiden tavoitepeittävyysnoudon noustessa 8,0 %, (väestöennusteeseen pohjaten).

Yli 75-vuotiaat	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kotihoidon +75-vuotiaiden peittävyys	6,2 %	6,5 %	6,7 %	7,0 %	7,2 %	7,5 %	7,7 %	8,0 %
Kotihoidon tarve, asiakkaat (lkm.)	1391	1522	1648	1772	1903	2027	2153	2284
Lisää asiakkaita/vuosi (lkm.)		131	125	125	131	124	126	131
Mitä merkitsee lisäasiakkaina, kumulatiivinen		131	257	381	512	636	762	893

Alle 75-vuotiaat	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kotihoidon tarve, asiakkaat (lkm.)	348	381	412	443	476	507	539	571
Lisää asiakkaita/vuosi (lkm.)		33	31	31	33	31	32	33
Mitä merkitsee lisäasiakkaina, kumulatiivinen		33	64	95	128	159	191	223

Kaikki yhteensä	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kotihoidon tarve, asiakkaat (lkm.)	1739	1903	2060	2216	2380	2534	2692	2856
Lisää asiakkaita/vuosi (lkm.)		164	157	156	164	155	158	164
Mitä merkitsee lisäasiakkaina, kumulatiivinen		164	321	477	641	795	953	1117

9.4.2. Vanhusten asumispalvelujen tulevaisuuden visio ja kehittämistarpeet

Vanhusten asumispalveluissa palveluja ja asumista keskitetään aiempaa enemmän vanhustenkeskuksiin. Erillisiä **yhteisöllisen asumisen** kohteita ei enää rakenneta, vaan vanhustenkeskuksiin rakennetaan eritasoista tuettua asumista; yhteisöllistä asumista sekä ympärivuorokautista palveluasumista, jotta asukkaiden ei tarvitse toimintakyvyn heiketessä muuttaa toiseen yksikköön.

Tällä hetkellä yhteisöllisen asumisen peittävyys 75-vuotta täyttäneessä väestössä on 0,8 %, ja tavoitteena on nostaa yhteisöllisen asumisen peittävyyttä 2,0 %:iin vuoteen 2030 mennessä. Tämä tarkoittaisi yhteensä noin 600 paikkaa lisää nykytilan nähden eli vuositasona noin 80–100 paikkaa (Taulukko 9). Yhteisöllistä asumista lisätään vanhustenkeskuksiin niiden rakentamisen yhteydessä ja mahdollisesti muilla palvelun järjestämisen tavoin.

Taulukko 9. Yhteisöllisen asumisen asiakasmäärien ennuste vuosille 2024–2030 yli 75-vuotiaiden tavoitepeittävyden ollessa 2,0 % (väestöennusteeseen pohjaten)

Yli 75-vuotiaat	2 023	2 024	2 025	2 026	2 027	2 028	2 029	2 030
Yhteisöllisen asumisen +75-vuotiaiden peittävyys %	0,8 %	1,0 %	1,1 %	1,3 %	1,5 %	1,7 %	1,8 %	2,0 %
Yhteisöllisen asumisen tarve, paikkojen lkm.	175	229	280	334	391	449	509	571
Yhteisöllisen asumisen lisäpaikkojen tarve		54	51	54	57	58	60	63
Mitä merkitsee paikkoina, kumulatiivinen		54	105	159	216	274	334	396

Alle 75-vuotiaat	2 023	2 024	2 025	2 026	2 027	2 028	2 029	2 030
Yhteisöllisen asumisen tarve, paikkojen lkm.	94	123	150	179	209	240	272	306
Yhteisöllisen asumisen lisäpaikkojen tarve		29	28	29	31	31	32	33
Mitä merkitsee paikkoina, kumulatiivinen		29	56	85	116	146	178	212

Kaikki yhteensä	2 023	2 024	2 025	2 026	2 027	2 028	2 029	2 030
Yhteisöllisen asumisen tarve, paikkojen lkm.	269	351	430	513	600	689	781	877
Yhteisöllisen asumisen lisäpaikkojen tarve		83	79	82	88	88	92	96
Mitä merkitsee paikkoina, kumulatiivinen		83	162	244	332	420	512	608

Vanhusen **ympäri vuorokautisen palveluasumisen** palvelutarve on väestön nopean ikääntymisen vuoksi jatkuvasti kasvava. Tällä suunnitelmakaudella 2024–2034 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella 75-vuoden iän saavuttaa joka vuosi noin 800 henkilöä ja 85 vuotta noin 500 henkilöä. Kymmenessä vuodessa 75-vuotta täyttäneitä on nykytilaan verrattuna yli 8 000 enemmän ja 85-vuotta täyttäneitä yli 5 000 enemmän. Väestön ikääntymisen myötä muistisairauksien määrä kasvaa ja täten palvelutarve.

Väestön ikääntymisen myötä myös **palvelujen järjestämisen** ja asiakaskohtaisen laadunvalvonnan tarve kasvaa. Tällä hetkellä ympärivuorokautisesta palveluasumisesta noin 70 % on ostopalvelua. Tavoitteena on, että ympärivuorokautista palveluasumista lisätään omana tuotantona tulevana vuosina siten, että oman ja ostopalvelun suhde tasoittuu ollen mahdollisesti 50 % – 50 % (tuotantotapa-analyysit). Tavoitteena on, että hoivakotiyrietykset sijaitsevat jatkossa hyvinvointialueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Tämä mahdollistaa asiakkaan ja hänen läheistensä välistä kanssakäymistä ja parantaa laadunvalvonnan havaitsemiin poikkeamiin reagoimista ja luo työpaikkoja alueelle. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella sijaitsevien yksiköiden lisäksi ostopalvelutuottajille on sijoitettu hyvinvointialueen asiakkaita myös 32:een hyvinvointialueen ulkopuolella sijaitsevaan yksikköön, pääsääntöisesti lähialueilla.

Väestön nopean kasvun ja ikääntymisen myötä pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen kapasiteettia tarvitaan lisää. Mikäli tavoitellaan peittävyiden samana pysymistä tasolla 6,2 %, tarvitaan noin 55–90 uutta paikkaa vuodessa vuosien 2024–2030 aikana. Mikäli palvelun peittävyys pysyisi samalla tasolla, tämän hetken arvion mukaan vuonna 2030 tarvittaisiin noin 460 hoivapaikkaa enemmän kuin nykyisin eli yhteensä noin 2 100 pitkäaikaista hoitopaikkaa.

Tavoitteena on laskea peittävyyttä 5,5 %:iin vuoteen 2030 mennessä. Tämä tarkoittaisi noin 15–65 lisäpaikan tarvetta vuosittain (taulukko 10). Tämä edellyttää, että yhteisöllisen asumisen paikkoja saadaan lisättyä ja kotiin vietäviä palveluja kehitettyä ja lisättyä. Tämän tavoitteen pohjalta vuonna 2030 tarvittaisiin noin 220 paikkaa enemmän verrattuna nykytilanteeseen.

Taulukko 10. Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkojen tarpeen ennuste vuosille 2024–2030 tavoitepeittävyyden laskiessa 5,5 % (väestöennusteeseen pohjaten).

Yli 75-vuotiaat	2 023	2 024	2 025	2 026	2 027	2 028	2 029	2 030
Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen hoivan +75-vuotiaiden peittävyys	6,2 %	6,1 %	6,0 %	5,9 %	5,8 %	5,7 %	5,6 %	5,5 %
Pitkäaikaishoivan tarve, paikkojen lkm.	1 376	1 430	1 464	1 491	1 518	1 534	1 548	1 560
Mitä merkitsee lisäpaikkoina		53	34	27	27	16	14	13
Mitä merkitsee paikkoina, kumulatiivinen		53	88	115	142	158	171	184

Alle 75-vuotiaat	2 023	2 024	2 025	2 026	2 027	2 028	2 029	2 030
Pitkäaikaishoivan tarve, paikkojen lkm.	260	270	277	282	287	290	293	295
Mitä merkitsee lisäpaikkoina		10	6	5	5	3	3	2
Mitä merkitsee paikkoina, kumulatiivinen		10	17	22	27	30	32	35

Kaikki yhteensä	2 023	2 024	2 025	2 026	2 027	2 028	2 029	2 030
Pitkäaikaishoivan tarve, paikkojen lkm.	1 636	1 700	1 740	1 773	1 805	1 824	1 840	1 855
Mitä merkitsee lisäpaikkoina		64	40	32	32	19	16	15
Mitä merkitsee paikkoina, kumulatiivinen		64	104	136	169	188	204	219

Vanhusten hoiva-asumisesta on tehty tuotantotapa-analyysi. Toimenpiteenä tuotantotapa-analyysin tuloksista sekä hoitoketjun sujuvan toiminnan turvaamiseksi lisätään kuntoutus- ja arviointitoiminnan paikkoja. Kuntoutus- ja arviointitoimintaa kehitetään kaksivuotisen kehittämisprojektin myötä. Projektissa kehitetään toiminnan sisällön vaikuttavuutta ja sen arviointia sekä yhdyspintoja sujuvan palveluketjun takaamiseksi sekä edistetään henkilöstön osaamista kuntoutus- ja arviointitoiminnan osalta perehdytyksen ja koulutuksen avulla. Kuntoutus- ja arviointiyksikkö Keravan toiminta (30 paikkaa) käynnistyy alkuvuoden 2024 aikana. Samalla Helmiinan hoivayksikkö muuttuu kuntoutus- ja arviointiyksiköksi (30 paikkaa). Yhteensä kuntoutus- ja arviointipaikkoja tulee olemaan 66 paikkaa, joista loput sijaitsevat jo toiminnassa olevassa Myyrinkodin kuntoutus- ja arviointiyksikössä.

Kuntoutus- ja arviointitoiminnan tavoitteena on mahdollistaa asiakkaan kuntoutuminen esimerkiksi sairaalajakson jälkeen siten, että kotiutuminen ensisijaisesti omaan kotiin mahdollistuu. Myös kotona asuville asiakkaille voidaan tarjota mahdollisuus kuntoutus- ja arviointijaksolle, jolloin asiakkaan toimintakykyä pystytään arvioimaan paremmin. Kuntoutus- ja arviointijaksolla asiakkaan toimintakykyä ja edellytyksiä kotona pärjäämiseen arvioidaan laaja-alaisesti, jonka perusteella pystytään arvioimaan asiakkaan palvelujen tarvetta. Yksikössä työskentelee lähijohtajan ja apulaisosastonhoitajan lisäksi moniammatillinen lähihoitajista, hoiva-avustajista, sairaanhoitajista, fysioterapeuteista, toimintaterapeutista, sosiaaliohjaajasta tai geronomista sekä toiminnanohjaajasta koostuva tiimi. Yksiköissä toimitaan kuntouttavan työotteen periaattein ja kuntoutumisen tavoitteet ovat asiakaslähtöisiä. Toiminta luo edellytykset asiakkaan aktiiviselle arjelle. Arviointi- ja kuntoutustoiminnan myötä ympärivuorokautiseen asumispalveluun pystytään ohjaamaan aidosti sitä tarvitsevat henkilöt ja muiden asiakkaiden kuntoutuminen mahdollistetaan tukien kotona pärjäämistä.

9.4.3. Vanhusten palvelut osana tulevaisuuden terveys- ja perhekeskuksia

Vanhusten palveluilla on ja tulee tulevaisuudessakin olemaan tiloja alueellisissa terveys- ja perhekeskuksissa. Iäkkäiden näkökulmasta toimipisteiden saavutettavuus, esteettömyys ja palvelujen monialainen saatavuus ovat tärkeitä. Vanhusväestö käyttää avoterveydenhuollon palveluita. Laaja-alaisilla tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksilla pyritään varmistamaan, että perusterveydenhuolto ja sosiaalipalvelut ovat jokaisen saavutettavissa oikea-aikaisesti. Keskusten tarkoitus on, että kaikki saavat tarvitsemansa sosiaali- ja terveyspalvelut yhdestä paikasta. Tulevaisuuden sote-keskusten tavoitteena on muun muassa siirtää toiminnan painotusta ehkäisevään ja ennakoiwaan työhön. (THL: Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelma).

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palveluverkosto on laaja ja monialainen. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella iäkkäiden palvelut koostuvat eri toimijoiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista sekä verkostosta. Tärkeässä roolissa on seniorineuvonta. Seniorineuvonta ohjaa ja neuvo Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella ikäihmisiä ja heidän läheisiään monikanavaisesti puhelimitse, sähköpostitse ja jalkautumispisteillä. Seniorineuvonnan työntekijät ohjaavat yhteydenottajan tarpeen mukaisesti joko hyvinvointialueen palveluihin tai eri toimijoiden kuten kaupunkien, järjestötoimijoiden ja seurakunnan toiminnan ja aktiviteettien äärelle. Seniorineuvonnassa on tietoa eri hyte-toimijoista ja ohjausta tehdään esimerkiksi

kulttuuriluotsi-toimintaan, avoimeen toimintaan, korttelikerhoihin tai asukastilojen toimintaan. Neuvonta ja asiakasohjaus on keskitettyä ja hyvin tavoitettua toimintaa. Terveyspalveluvetoista senioritoimintamallia kehitetään Hyvä Ikä -hankkeessa, jossa tehdään vanhuspalveluväestön tarpeet huomioivan kotiin annettavan lääkäriyön edelleen kehittämistä sekä eri toimijoiden yhteistyön selkiyttämistä.

Tikkurilan terveys- ja perhekeskuksen tarveselvityksen mukaan kotihoito, arviointi- ja kuntoutustoiminta sekä asiakasohjausyksikkö sijoittuisivat tiloihin niiden valmistuttua. Tällöin luovutaan erillisistä ulkopuolelta vuokrattavista tiloista. Arvioitu valmistumisaika Tikkurilan uudelle terveys- ja perhekeskukselle on vuonna 2028. Vanhuspalvelujen nykyisten ja siirtyvien tilojen ja toimintojen arviointi tehdään aina alueellisten terveys- ja perhekeskusten valmistuessa.

9.4.4. Uudet vanhustenkeskukset

Keravan, Hakunilan ja Kivistön alueille on tarvetta vanhustenkeskuksille, joiden avulla alueelliset paikkamäärät saadaan tasapainoon, oman toiminnan paikkamäärää saadaan lisättyä ja epätarkoituksenmukaiset tilat korvattua. Tavoitteena on, että hyvinvointialue huolehtisi jatkossakin palvelutarpeen mukaisesta asuttamisesta, mutta vanhustenkeskusten asukkaat maksaisivat vuokran suoraan kiinteistön omistajalle, eikä hyvinvointialue toimisi vuokranmaksussa välivuokraajana. Hyvinvointialue vuokraisi vain käytössään olevat tilat, esimerkkinä päivätoiminta ja kotihoidon toimistotilat.

Uusiin keskuksiin tullaan keskittämään myös vanhuspalvelujen muita toimintoja, kuten vanhusten kuntouttavaa päivätoimintaa, neuvonnan ja asiakasohjauksen toimipisteitä sekä kotihoidon toimistotiloja. Tiloihin suunnitellaan yhteiskäyttöisiä, muunneltavia tiloja, jotta tilojen käyttö on mahdollisimman joustavaa ja tarpeen mukaista. Tilojen ollessa vapaana mahdollistetaan tilojen käyttö myös muille toimijoille (kolmas sektori).

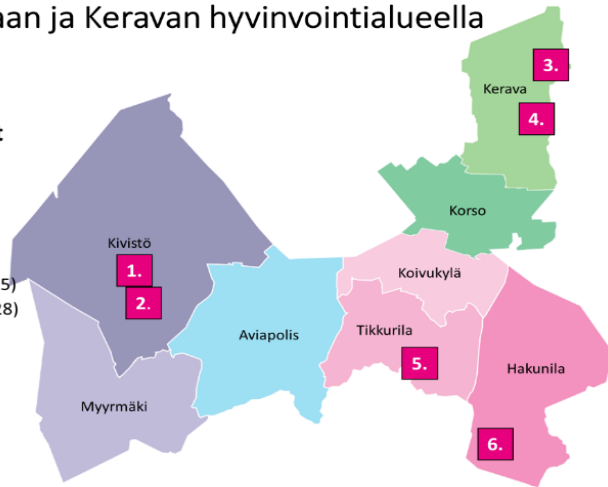
Uusien vanhustenkeskusten valmistumisen myötä arvioidaan vanhojen olemassa olevien kiinteistöjen soveltuvuus ja käyttötarkoitus muuttuviin asiakastarpeisiin nähden. Esimerkiksi Heporinteen yhteisöllisen asumisen 33 paikkaa tullaan korvaamaan uusissa vanhustenkeskusten tiloissa, jolloin toiminta muutettaisiin tavalliseksi senioritaloksi.

Vanhusten asumispalvelut Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella

Suunnitteilla ja rakenteilla olevat yksiköt

1. Oma toiminta: Kivistön vanhustenkeskus (2029–2030)
2. Ostopalvelu: Topaasikuja 8, Vantaa
3. Ostopalvelu: Planonsoittajankatu 1, Kerava
4. Oma toiminta : Keravan vanhustenkeskus (2026-2029)
5. Oma toiminta : Tikkurilan vanhustenkeskus (2024–2025)
6. Oma toiminta : Hakunilan vanhustenkeskus (2026–2028)

Kuva 31. Vanhusten asumispalvelut Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella (suunnitteilla ja rakenteilla olevat yksiköt).

9.4.4.1. Tikkurilan vanhustenkeskus

Tikkurilan vanhustenkeskuksen rakennushanke perustuu kaupunkitasoiseen Vantaan kaupunginhallituksen 17.9.2018 hyväksymään palveluverkkosuunnitelmaan 2018–2027 ja Vantaan kaupungin Investointiohjelmaan VAV:n vuokrahankkeena.

Tulevan vanhustenkeskuksen rakentaminen ajoittuu vuosille 2024–2025. Vanhustenkeskukseen on suunniteltu neljä kerrosta, joista ensimmäisessä kerroksessa on muunneltava tila asukasruokailuun sekä erilaisten toimintojen järjestämiseen. Tikkurilan vanhustenkeskuksen asunnot ovat 30 m² yksiöitä.

Vanhustenkeskukseen tulee 144 uutta asuntoa, ja niitä käytetään ympärivuorokautiseen palveluasumiseen tai yhteisölliseen asumiseen asiakastarpeen mukaan. Tikkurilan vanhustenkeskuksessa asuminen on hybridiasumista, jossa ajatuksena on, että asiakkaan ei tarvitse muuttaa palvelutarpeen muuttuessa vaan palvelut pystytään tuottamaan asiakkaan kotiin. Rakennukseen liittyy yhdyskäytävällä jo toiminnassa oleva Simonkylän vanhustenkeskus, jossa on 66 asuntoa. Tällöin vanhustenkeskuksessa on yhteensä 210 paikkaa. Jokaisessa asuinkerroksessa on muunneltava tila käyttäen aktiviteetteihin tai rauhoittavaan toimintaan. Jokaisessa asuinkerroksessa on myös sauna pesutiloineen, josta kulku parvekkeelle. Vanhustenkeskuksen käyttöönotto vuoden 2026 alussa.

9.4.4.2. Keravan vanhustenkeskus

Hyvinvointialueen investointisuunnitelmaa 2023–2027 käsiteltiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa 27.9.2022 ja siinä pöytäkirjaan lisättiin Palvelukeskus Hopeahovi Keravalle 2027. Keravan Hopeahovin nykyinen palvelukeskus on tarkoitus korvata uudisrakennuksella sekä

laajennuksella. Keravan vanhustenkeskuksen kaavoitettavan rakennusoikeuden laajuudeksi on kaavailtu noin 7 000 k-m². Hankkeen tarveselitystä ei ole vielä tehty, mutta arvio investoinnin suuruudesta on noin 25 milj. €. Tavoitteena on, että Keravan vanhustenkeskus valmistuu vuonna 2027. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella yli 75-vuotiaan väestön määrän ennustetaan kasvavan lähes 7 000 asukkaalla vuoden 2027 loppuun mennessä. Väestön nopean kasvun ja ikääntymisen myötä palveluasumisen kapasiteettia tarvitaan lisää. Tavoitteena on saada uudiskohteeseen yhteensä 200 asuntoa (yhteisöllinen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen), jotka korvaavat nykyisen Hopeahovin tilat.

Uuteen Keravalla sijaitsevaan vanhustenkeskukseen tullaan keskittämään iäkkäiden neuvonnan ja asiakasohjauksen sekä kotihoidon toimistotilat ja kuntouttava päivätoiminta. Uusien tilojen valmistumisen myötä tullaan luopumaan nykyisistä Keravalla sijaitsevista toimistotiloista.

9.4.4.3 Hakunilan vanhustenkeskus

Hakunilan vanhustenkeskuksen tarveselvitys on tehty vuonna 2021, kun sosiaali- ja terveystoimi oli Vantaalta osana Vantaan kaupunkia ja Keravan alue osana Keravan kaupunkia. Tarveselitystyössä tutkittiin kahta vaihtoehtoa ja pyrittiin löytämään tontti, joka mahdollistaisi 200 asunnon vanhustenkeskuksen sekä päivätoiminnan ja kotihoidon tilat. Tehdyssä tarveselvityksessä esitettiin kahta vaihtoehtoa:

- **Vaihtoehto 1:** Vanhustenkeskuksen sijoittaminen keskeiselle paikalle: Hakunilan keskustasta oli haastavaa löytää riittävän suuri tontti ko. tarvetta varten. Vanhustenkeskuksen tarpeita ajatellen Hakunilan keskusta on tarpeettoman keskeinen, voidaan säästää keskustatontit muuhun käyttöön.
- **Vaihtoehto 2:** Palveluverkko- ja taloussuunnitelmien mukainen uudisrakennus, noin 140 yhteisöllisen ja ympärivuorokautisen asumispalvelun asuntoa vanhuksille, lähelle tulevaa koulua ja päiväkotipalveluita. Rakennuspaikka on Hakunilan urheilupuiston vieressä, Hevoshaantien varrella. Tontin laidalla on aiemmin sijainnut sittemmin purettu Hevoshaan koulu. Tontti on kaupungin omistuksessa. Tarveselitystyössä päädyttiin uuden Hakunilan vanhustenkeskuksen sijoittamiseen Hevoshaantien varrelle, mutta päätöksiä sijoittumisesta ei vielä ole.

Hakunilan vanhustenkeskuksen on tarkoitus sijoittua keskeiselle paikalle, asutuksen ja päivähoitopalvelujen lomaan, jotta paikan valinta toteuttaisi haluttua yhteisöllisyyttä ja monisukupolvisuutta täysimääräisesti. Hakunilan uuteen vanhustenkeskukseen on edelleen tavoitteena rakentaa 200 asuntoa, mikäli tontti mahdollistaa tämän rakentamisen. Asuntojen määrää voidaan tarvittaessa vähentää esimerkiksi 140 asuntoon, mikäli riittävän suurta tonttia ei ole osoittaa Hakunilan suuralueelta. Tärkeää on huomioida asunnoissa asukkaan hoidon tarpeen lisääntymien käyttäen muuntojoustavia ratkaisuja.

Uuden vanhustenkeskuksen myötä vähennettäisiin muilta hyvinvointialueilta ostettavaa palvelua ja vahvistetaan oman palvelutuotannon osuutta palveluista. Vanhustenkeskukseen tultaisiin siirtämään kotihoidon toimistotilat ja kuntouttava päivätoiminta. Valmistumisen myötä nykyisistä toimisto- ja palvelutiloista Hakunilan alueella tullaan luopumaan.

9.4.4.4. Kivistön vanhustenkeskus

Uusi vanhustenkeskus tarvitaan pitemmällä aikavälillä myös Kivistöön. Uuteen vanhustenkeskukseen on tavoitteena rakentaa 200 asuntoa. Vanhusten asumispalveluissa palveluja ja asumista keskitetään aiempaa enemmän vanhustenkeskuksiin. Vanhustenkeskuksessa asuminen on hybridiasumista, jossa ajatuksena on, että asiakkaan ei tarvitse muuttaa palvelutarpeen muuttuessa vaan palvelut pystytään tuottamaan asiakkaan kotiin. Erillisiä yhteisöllisen asumisen kohteita ei enää rakenneta, vaan vanhustenkeskuksiin rakennetaan eritasoista tuettua asumista; yhteisöllistä asumista sekä ympärivuorokautista palveluasumista, jotta asukkaiden ei tarvitse toimintakyvyn heiketessä muuttaa toiseen yksikköön.

Kivistön vanhustenkeskus on suunnitteilla vuosille 2029–2030. Uuteen Kivistön vanhustenkeskukseen tulee myös iäkkäiden neuvonnan ja asiakasohjauksen sekä kotihoidon tiloja, jotka vastaavat alueen kasvavaan asiakastarpeeseen.

10. Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen palveluverkot

10.1. Lainsäädännön palvelutuotannolle asettamat vaatimukset ja strategiset tavoitteet

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos vastaa Vantaan ja Keravan sekä Keski-Uudenmaan hyvinvointialueiden pelastustoiminnasta, kiireellisestä ensihoitopalvelusta sekä onnettomuuksien ehkäisyyn ja omatoimiseen varautumiseen liittyvästä valvonnasta, ohjauksesta, valistuksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä. Lisäksi pelastuslaitos tukee alueensa kuntien varautumista ja valmiussuunnittelua, ylläpitää väestöhälytinja järjestelmää sekä laatii ja ylläpitää väestön suojaamiseen poikkeusoloissa liittyvät suunnitelmat yhteistyössä alueensa kuntien kanssa.

Pelastustoimintaan kuuluu pelastuslain 32 §:n mukaan hälytysten vastaanottaminen; väestön varoittaminen; uhkaavan onnettomuuden torjuminen; onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen; tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen sekä edellä mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot. Pelastuslaitos varautuu hoitamaan tehtävänsä päivittäisissä tilanteissa, normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Palveluverkon kattavuutta ja sijoittelua ohjaa pelastuslakiin pohjautuva Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sen mukaisesti pelastuslaitoksen toimialue on jaettu neliökilometrin ruutuihin, jotka on luokiteltu neljään riskiluokkaan. Palveluverkon tulee olla niin kattava, että pelastuslaitoksen ensimmäinen yksikkö ehtii 50 % hälytyksistä onnettomuuspaikalle:

- 6 minuutissa riskiluokan 1 ruuduissa
- 10 minuutissa riskiluokan 2 ruuduissa
- 20 minuutissa riskiluokan 3 ruuduissa.

Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen strategisina tavoitteina 2024–2026 ovat:

Vahvistamme hyvinvointia ja turvallisuutta

- Ylläpidämme välitöntä kykyämme toimia suunnitellusti, asiakaslähtöisesti ja laadukkaasti kaikissa turvallisuustilanteissa.
- Vaikutamme siihen, että hyvinvointialue tulee vastaamaan ensihoidon järjestämisestä ja pelastuslaitos ensihoidon toteuttamisesta.

Parannamme palveluita

- Uudistamme palveluitamme ja parannamme niiden vaikuttavuutta asiakastarpeiden pohjalta.

Arvostamme henkilöstöämme

- Laadukkaalla johtamisella ja avoimella vuorovaikutuksella rakennamme yhteisöllistä organisaatiokulttuuria.
- Mahdollistamme henkilöstömme osaamisen kehittämisen.

Toimimme yhdessä

- Monimuotoisella yhteistyöllä vahvistamme asiakkaiden turvallisuutta ja hyvinvointia.

Huolehdimme kestävästä taloudesta

- Kehitämme toimintamme sekä palvelujemme vaikuttavuutta, laatua, kustannustehokkuutta sekä ympäristöystävällisyyttä.
- Tiedolla johtamisen kautta löydämme asiakkaille parhaiten sopivat, vaikuttavat ja taloudellisesti kestävät ratkaisut.

10.2. Pelastuslaitoksen toimintaympäristöanalyysi

10.2.1. Toimintaympäristön muutostekijät

Uudenmaan pelastuslaitosten yhteisessä riskianalyysissä tunnistettiin toimintaympäristön muutostekijöitä ja keskeisiä haasteita sekä keinoja niihin vastaamiseen:

- Julkisen talouden heikkenemiseen valmistaudutaan suunnittelemalla toiminnan tehostamista ja optimointia.
- Väestön monimuotoistumiseen ja ikääntymiseen valmistaudutaan mm. yhteistyömuotojen kehittämisen ja yhteistyön lisäämisen avulla.
- Sosiaalisen ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden kasvuun valmistaudutaan viranomaisyhteistyötä lisäämällä sekä kohdentamalla onnettomuuksien ehkäisytyötä entistä tarkemmin riskejä arvioiden.
- Ilmastonmuutokseen valmistaudutaan mm. valtakunnallisia järjestelmiä ja toimintamalleja kehittämällä, lisäksi kehitetään yhteistä johtamisjärjestelmää ja johtokeskustoimintaa, jotta pelastuspalveluiden saatavuus turvataan.
- Kriittisen infrastruktuurin toimintavarmuutta parannetaan jatkuvuussuunnittelun ja huoltovarmuuden kehittämisen keinoin.
- Teknologian nopeaa kehitystä hyödynnetään lisäämällä asukkaiden neuvontaa ja ohjausta uusien turvallisuusratkaisujen hankinnassa ja käyttämisessä.
- Euroopan turvallisuusympäristö on muuttunut. Turvallisuustilanne on aiempaa vakavampi ja vaikeammin ennakoitavissa. Muutoksen arvioidaan olevan pitkäkestoinen. Toimintaympäristön muutos edellyttää eri turvallisuusviranomaisten toiminta- ja suorituskyvyn vahvistamista, jotta kansallinen turvallisuus voidaan varmistaa.

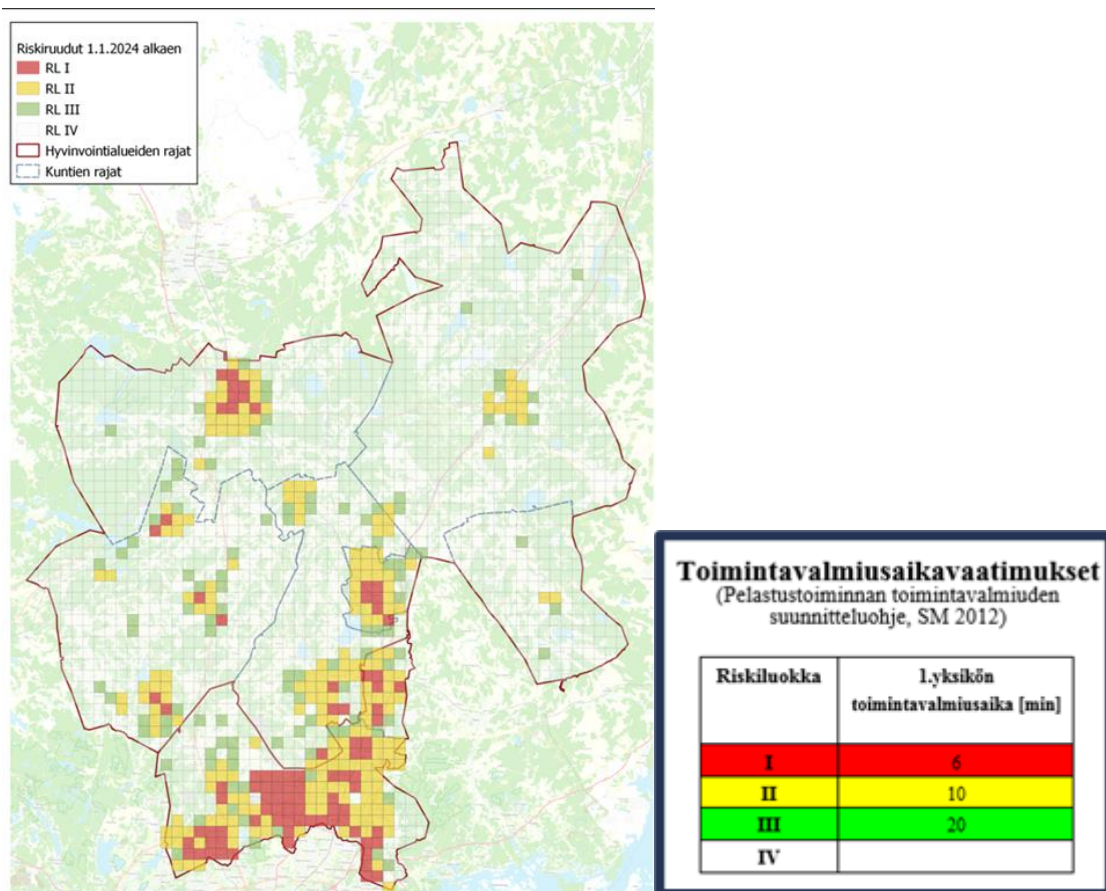

10.3.2. Pelastuslaitoksen palveluverkon suunnittelu

Palveluverkon sijoittelua ohjaavan neliökilometrin ruutujen riskitaso määritellään ruudun ominaisuuksien mukaan:

- asukasluku
- yhteenlaskettu kerrosala
- onnettomuuksien lukumäärä
- omaisuus- ja henkilövahinkoriskit rakennuspaloissa
- erityistä tarkastelua vaativien kohteiden määrä

Asukasluvun kasvu ja kaupunkien/kuntien yhdyskuntarakenteen tiivistyminen lisäävät erityisesti 1 ja 2 riskiluokan ruutujen määrää. Tämän seurauksena tullaan tarvitsemaan entistä tiheämmin sijoitettuja paloasemia eli palveluverkostoa joudutaan kasvattamaan.

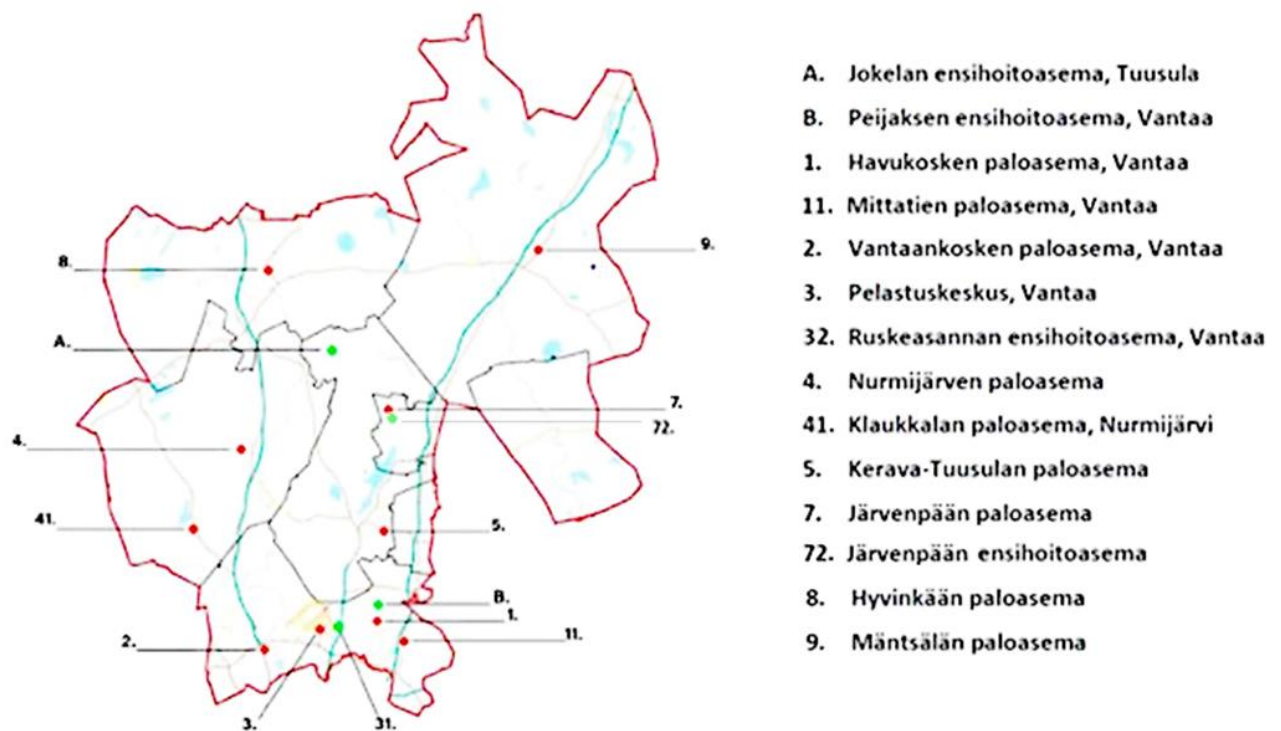
Kuva 32. Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueen riskiruudut.

10.3. Pelastuslaitoksen palveluverkon nykytila

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden rakentuminen ja pelastustoiminnan palveluiden tarjoaminen perustuu 10 toimipisteessä välittömässä lähtövalmiudessa olevaan vakinaiseen henkilöstöön sekä toimintaa tukeviin 30 sopimuspalokuntaan. Vuoden 2024 aikana valmistuu Vantaalle Tikkurilaan uusi valmiusasema, jonka käyttöönotto korjaa osaltaan pelastustoiminnan toimintavalmiuden puutteita.

Ensihoito toimii samoilla 10 paloasemalla pelastustoiminnan kanssa, lisäksi sen käytettävissä on 4 ensihoitoasemaa, joissa toimii ainoastaan ensihoidon välittömässä lähtövalmiudessa olevat yksiköt.

Kuva 33. Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen vakituisen henkilöstön asemapaikat.

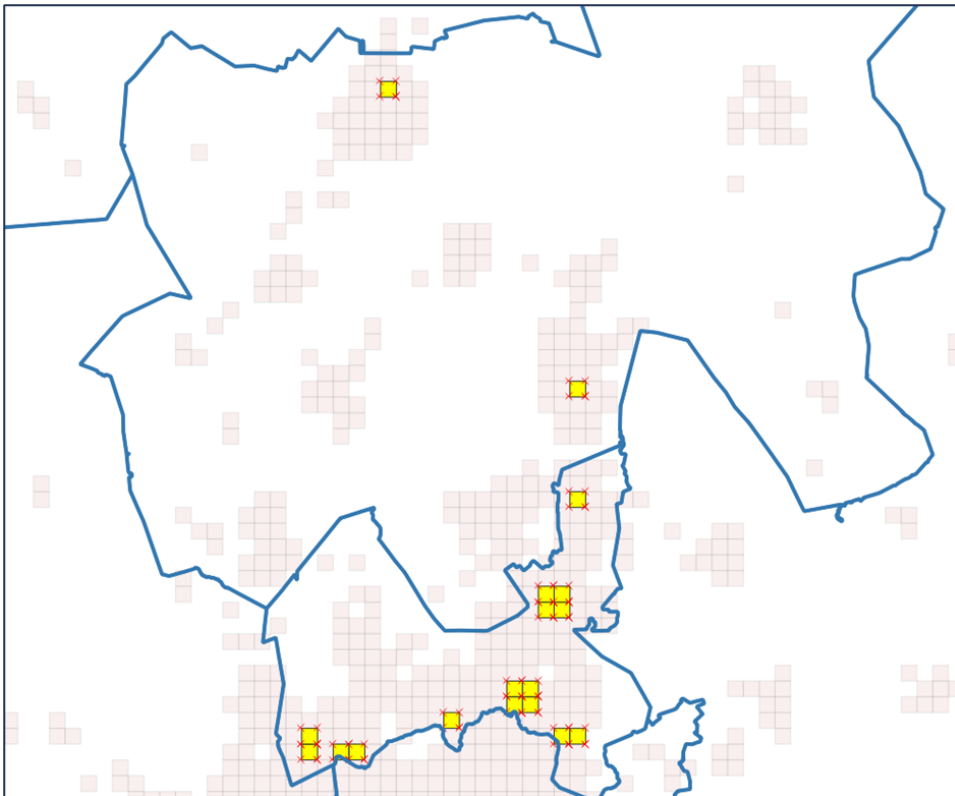
Käytettävissä olevien tilojen kunto on tyydyttävä tai hyvä, pois lukien Mäntsälän paloasema, jossa on sisäilmaongelma. Siellä henkilöstö on sijoitettu väistötiloihin paviljonkeihin, mutta kalusto ja huoltotilat ovat edelleen vanhassa paloasemarakennuksessa. Paviljongeilla on määräaikaikainen rakennuslupa vuoteen 2027 saakka.

Nykyinen palveluverkko ei ole riittävän tiheä. Vuonna 2023 Keski-Uudenmaan pelastuslaitos saavutti

- 6 minuutissa vain 34 % riskiluokan 1 ruutujen pelastustoiminnan kiireellisistä tehtävistä, kun minimitavoite on 50 %

Puutteita on siis erityisesti riskiluokan 1 ruutujen tavoittamisessa, kts. kuva 34.

Kuva 34. Keltaisella on merkitty ruudut, joissa pelastustoiminnan toimintavalmiuden parantamisella olisi suurin vaikuttavuus asukkaiden turvallisuuteen.

Aluehallintovirasto on päivittänyt vuonna 2021 Vantaan kaupungille annetun korjausmääräyksen ja antanut sen 12.1.2024 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle. Kyseisessä korjausmääräyksessä Aluehallintovirasto on hieman muuttanut määrittelyjä, mutta suurimmat puutteet löytyvät edelleen kuvan mukaisilta alueilta.

10.4. Pelastuslaitoksen palveluverkon tulevaisuuden visio ja kehittämistarpeet

Pelastuslaitoksen palveluverkkoa korjataan tällä hetkellä Aluehallintoviraston 21.4.2021 antaman korjausmääräyksen mukaisesti. Vantaalle rakennetaan neljä uutta valmiusasemaa, joissa on tilat paikalliselle sopimuspalokunnalle sekä pelastuslaitoksen ensihoitoyksikön (ambulanssin) ja kärkiyksikön (paloauto) henkilöstölle sekä kalustolle.

- Vuonna 2024 otetaan käyttöön Tikkurilan uusi valmiusasema

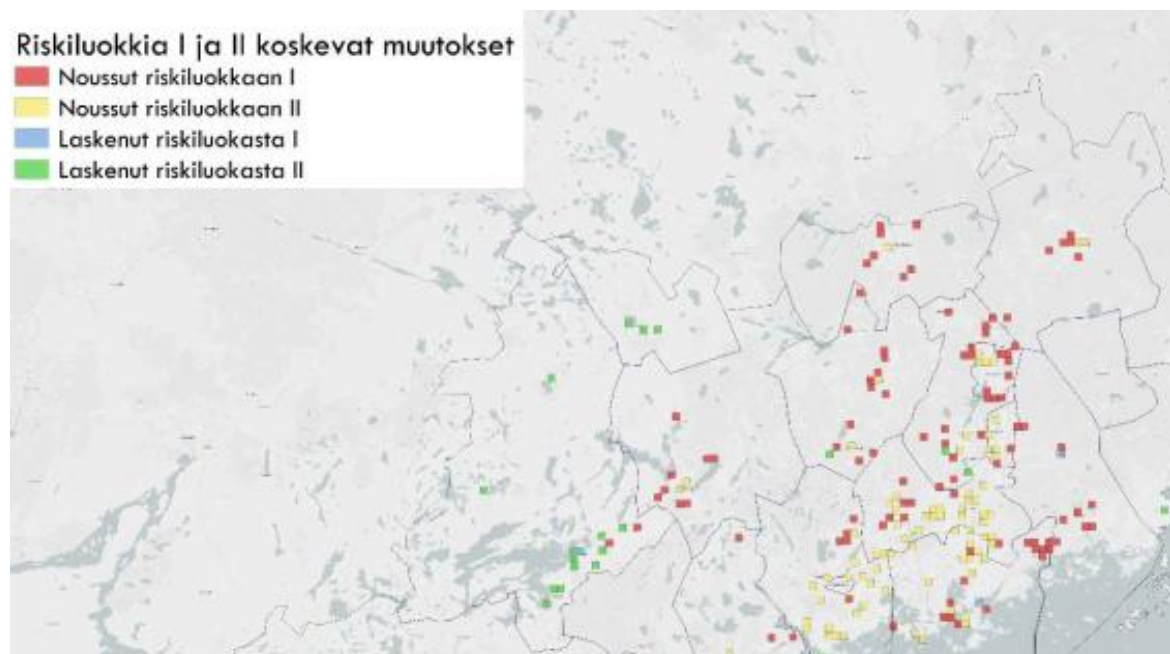
- Vuonna 2025 Itä-Hakkilan valmiusasema siirretään optimaalisempaan paikkaan uusiin tiloihin Hakunilaan.
- Vuodenvaihteen tienoilla 2025/2026 valmistuu uusi valmiusasema Korsoon.
- Vuoden 2026 loppupuolella valmistuu uusi valmiusasema Myyrmäkeen.

Vain ensihoidon käytössä olevat neljä asemaa (Ruskeasanta, Peijas, Jokela ja Järvenpää) säilyvät valmiusasemien rakentamisenkin jälkeen pelastuslaitoksen käytössä.

Mäntsälän paloasema korvataan uudella vuonna 2027. Paloaseman kustannukset rahoittaa Keski-Uudenmaan hyvinvointialue.

Jo nyt on nähtävissä, että Kivistön alueen asukasluvun kasvun myötä alueelle muodostuu riskiluokan 1 ruutuja muutamassa vuodessa. Alueella on valmiusaseman tarve viimeistään vuosikymmenvaihteen tienoilla. Rakennushanketta voisi yrittää yhteensovittaa hyvinvointialueen muiden toimialojen, esim. vanhusten palvelujen kanssa.

Alla on sisäministeriön suorituskykyhankkeen yhteydessä tehty ennuste riskiruudukkojen muuttumisesta vuoteen 2030 mennessä.

Kuva 35. Pääkaupunkiseutukeskeisen kasvuskenaarion ennuste riskiluokkia I ja II koskevista muutoksista vuosien 2019 ja 2030 välillä. (Pelastuslaitosten riskiruudukoennusteiden laatiminen, FLOU 2021).

11. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen toimialojen palveluverkkojen tiivistelmät

11.1. Tiivistelmä terveydenhuollon palvelujen toimialan palveluverkkosuunnittelusta

Toimiala sisältää terveysasemapalvelujen, sairaalapalvelujen ja suun terveydenhuollon palvelualueet. Väestönkasvu kaikissa ikäryhmissä tuottaa lisäpalveluiden tarvetta. Hoitotakuulain ja hoidon jatkuvuuden haasteisiin vastataan varmistamalla oma palvelutuotanto sitoutuneen henkilöstön ja asiakaslähtöisen uudistamisen kautta.

11.1.1 Sairaalapalvelujen nykytila ja tulevaisuus

Sairaalapalveluiden palveluverkko muodostuu toiminnasta Katriinan sairaalassa, Peijaksen sairaalassa ja Keravan terveyskeskuksessa. Kiinteistöissä on korjausvelkaa eivätkä tilat vastaa nykyaikaisen sairaalahoidon vaatimuksia. Tiloja ei ole riittävästi väestön palvelutarpeeseen nähden. Kokonaisuuteen kuuluvat koko alueen kattavat kotisairaala- ja Liisa -liikkuva sairaalapalvelut.

Tulevaisuuden palveluverkkovisiossa sairaanhoito- ja kuntoutuspalvelut on keskitetty Peijas-kampukselle, jossa toimii myös tarvittavat sosiaalipalvelut, yhteispäivystys ja erikoissairaanhoidon palveluja. Tukipalvelut on järjestetty yhteisesti kaikille kampuksen alueella toimiville tahoille.

11.1.2 Suun terveydenhuollon nykytila ja tulevaisuus

Suun terveydenhuollon palveluverkko muodostuu 23 hammashoitolasta, autohoitolasta sekä pop up -hoitoyksiköistä. Palveluverkko on hajanainen sekä pienet koulujen yhteydessä sijaitsevat kiinteistöt ja osa terveysasemien yhteydessä sijaitsevista hammashoitoloista ovat rakennusteknisesti elinkaarensa päässä (Myyrmäki, Tikkurila).

Tulevaisuudessa hammashoitolat sijaitsevat terveysasemien tai sairaalan yhteydessä. Isoissa yksiköissä (Myyrmäki, Tikkurila) tuotetaan perushoidon ja erikoishoidon palvelut. Alueelliset palvelut mahdollistetaan muilla terveysasemilla sijaitsevissa n. 15 hoituhuoneen yksiköissä, joissa mahdollistuu asiakaslähtöiset vaikuttavat hoitoprosessit. Kiireellinen hoito tuotetaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kiireellisen hoidon yksiköissä. Peijas-kampuksella hoidetaan vaikeasti yleissairaita potilaita ja tarjotaan anestesiahammashoitoa. Liikkuvilla yksiköillä käydään myös vanhus- ja vammaispalvelujen yksiköissä.

11.1.3 Terveysasemapalvelujen nykytila ja tulevaisuus

Terveysasemien palveluverkko muodostuu yhdeksästä terveysasemasta, joilla kaikilla on hoitajien ja lääkäreiden vastaanottotoimintaa. Lisäksi tuotetaan aikuisten kuntoutuspalveluja,

apuvälinepalveluja, ehkäisyneuvolatoimintaa, hoitotarvikejakelua, jalkaterapiaa sekä diabetes- ja endoskopiayksiköiden palveluja. Kiinteistöissä on vakavia iästä ja korjausvelasta johtuvia ongelmia (pois lukien Kivistön terveysasema). Päihde- ja mielenterveyspalveluja tuotetaan terveysasemien lisäksi päihdepoliklinikoilla, terveysneuvontapisteissä sekä päihde-vieroitusyksikössä.

Tulevaisuudessa terveysasemapalvelut toimivat 8–9 kiinteistössä. Suunnitteilla on Hakunilan ja Länsimäen terveysasemien yhdistäminen ja Tikkurilan terveysaseman siirto uuteen terveys- ja perhekeskukseen. Jatkossa voimakkaan väestökasvun vuoksi Pakkala-Aviapoliksen alueen mahdollinen uusi terveysasema tulee harkittavaksi. Tilaratkaisuissa tulee huomioida mahdollinen aukioloaikojen laajentaminen ja uudet toimintamallit kuten Omatimi. Apuvälinepalvelujen kehittämisessä ja tilaratkaisuissa tulee huomioida sijainti terveysasemien yhteydessä, yhteistyö kotihoidon kanssa, tukipalvelujen keskittäminen sekä liikkuvien apuvälinepalvelujen tarkastelu.

Tulevaisuuden visiossa matalan kynnyksen päihde- ja mielenterveyspalvelut sekä avopalvelut (mielenterveyspalvelut, päihdehuollon kuntouttava avohoito ja opioidikorvaushoito) toimitsevat kolmessa osaamiskeskuksessa terveysasemien yhteydessä. Selviämishoitoasema on suunniteltu sijoitettavaksi Peijas-kampuksen yhteyteen.

11.2. Tiivistelmä lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimialan palveluverkkosuunnitelmista

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialan tehtävänä on edistää hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia järjestämällä lakisääteisiä ennaltaehkäiseviä, tukea antavia ja korjaavia sosiaali- ja terveyspalveluja. Lasten, nuorten ja perheiden palvelutarpeen odotetaan kasvavan hyvinvointialueella, vaikuttavina tekijöinä mm. väestönkehitys ja alueen erityispiirteet sekä niiden vaikutukset palvelutarpeeseen.

Lasten, nuorten ja perheiden toimialalla on toimipisteitä merkittävä määrä. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteitä on yhteensä n. 270. Suurin osa toimipisteistä (n. 220) sijoittuu opiskeluhuollon myötä päiväkoteihin, kouluihin ja oppilaitoksiin. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut keskittyvät Myyrmäkeen, Tikkurilaan, Koivukylään ja Keravalle sekä näiden lisäksi Pakkalaan Leijan toimipisteeseen. Lasten, nuorten ja perheiden palveluja ja toimintaa on keskitetty alueellisiin perhekeskuksiin. Perhekeskuksella tarkoitetaan palveluverkostoa, joka tarjoaa varhaista tukea sekä vastaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja avun tarpeisiin. Perhekeskus voi toimia verkostomaisena, fyysisessä toimipisteessä ja/ tai sähköisen perhekeskuksen muodossa. Perhekeskuksen ydinpalveluja ovat lapsiperheiden neuvonta ja ohjaus, neuvola-, kuntoutus- ja lääkäripalvelut sekä varhaisen tuen perheohjaus. Neuvolapalveluja tarjotaan yhdeksässä toimipisteessä. Neuvolat jakautuvat tasaisesti hyvinvointialueelle. Opiskeluhuollon terveydenhoitajat, kuraattorit, psykologit ja lääkärit toimivat hajallaan lukuisissa eri toimipisteissä koulujen ja oppilaitosten yhteydessä.

Perhekeskuskokonaisuus rakentuu vuoteen 2030 mennessä neljälle toiminnalliselle alueelle: pohjoinen, itäinen, läntinen ja keskinen. Pohjoiselle alueelle on suunniteltu Keravan perhekeskus, jossa perhekeskustoimintaa toteutuu jo laajalti samoin kuin itäisellä alueella Koivukylän perhekeskuksessa. Näiden lisäksi perhekeskukset avataan läntiselle alueelle Myyrmäkeen 2025 ja keskiselle alueelle Tikkurilaan (Tikkurilan terveys- ja perhekeskus) 2028. Toimialalla varaudutaan

mahdollisuuteen perustaa perhekeskuksia edellisten neljän lisäksi tarvittaessa myös Hakunilaan ja Kivistöön. Näiden tarvetta arvioidaan vuosikymmenen kuluessa väestönkasvua ja kysyntää seuraten. Perhekeskusten toiminnan vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta tulee myös arvioida ennen uusien perustamista. Perhekeskustoimintaa kehitettäessä kiinnitetään huomiota toiminnan saavutettavuuteen. Toimipisteiden sijoittelun näkökulmasta tärkeää on turvata keskeisten palvelujen tasapuolinen jakautuminen hyvinvointialueen asiakkaiden saataville. Digitaalinen saavutettavuus täydentää palveluja. Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa on runsaasti jalkautuvia palveluja ja asiakkaille mahdollistetaan kotikäynnit ja palvelut perheen lähiympäristössä esimerkiksi lapsiperheiden kotipalvelu ja perhetyö. Sosiaali- ja kriisipäivystys vastaa sosiaalipäivystyspalveluista virka-ajan ulkopuolella ja antaa akuuttia kriisiapua ympäri vuorokauden kaikille hyvinvointialueen asukkaille.

Ympäri vuorokautista lastensuojelun laitoshoidtoa tuotetaan omana palveluna yhdeksässä yksikössä. Lastensuojelun osalta pitkän aikavälin tavoitteena ja mahdollisuutena on vähentää alueemme huostaanottopainotteisuutta ja löytää uusia vaikuttavia avohuollon tukimuotoja ja vahvistaa yhteistyökumppanuuksia vaihtoehtoksi kodin ulkopuolisille sijoituksille. Oma sijaishuollon palvelutuotantoa vahvistetaan ja suunnataan ajankohtaisen asiakastarpeen kysyntää vastaavaksi. Hyvinvointialueen investointisuunnitelmassa on kaksiosastoisen lastensuojelulaitoksen perustaminen vuodelle 2027. Toisen kaksiosastoisen lastensuojelulaitoksen rakentaminen on tavoitteena vuosikymmenen loppuun mennessä. Suunnitelma edellyttää valtionrahoitusta sekä tarkoitukseen sopivaa tonttia tai kiinteistöä hyvinvointialueen alueelta. Uusien lastensuojelulaitosten perustaminen on tehtävä hallitusti ja vaiheittain. Laitosten suunnittelussa on huomioitava niiden sijoittamisen alueellinen tasapainoisuus, kasvatuksen ja opetuksen järjestämisen näkökulmat sekä liikenneyhteydet myös rekrytoinnin näkökulmasta.

11.3. Tiivistelmä aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimialan palveluverkkosuunnitelmista

Aikuissosiaalityön palvelualueen palveluverkon ydinalueet ovat Vantaan Tikkurilassa ja Myyrmäessä sekä Keravalla. Tulevaisuudessa on tarkoitus laajentaa väestönkasvun myötä sosiaalityön palveluja myös Kivistön alueelle. Asumispalveluissa on tarkoitus lisätä palveluasumisen, asumispäivystyksen ja avoin olohuone -palvelun omaa palvelutuotantoa mm. Vantaan Myyrmäessä ja Keravalla. Lisäksi tarkoituksena on lisätä nuorille suunnattu tuetun ja yhteisöllisen asumisen yksikkö. Työllistämistä ja osallisuutta tukevista palveluista laajennetaan omaa palvelutuotantoa vammaisten henkilöiden työ- ja päivätoiminnassa sekä kuntoutuksessa työtoiminnassa hyödyntämällä olemassa olevia tiloja tai siirtämällä pieniä yksiköjä isompiin tai toiminnan näkökulmasta soveltuvimpiin tiloihin. Koko palvelualueella tarkastellaan omien palvelujen ja asiakastarpeiden vastaavuutta, digitaalisten palvelujen ja tilojen tehokkaampaa hyödyntämistä sekä ostopalvelujen tarkoituksenmukaista käyttöä, jotta kasvavalle asiakasmäärälle tarjottavat palvelut olisivat vaikuttavia.

Vammaispalveluiden palvelualueen tavoitteena on luoda tulevaisuudessa kestävä ja innovatiivinen palveluverkko, joka tukee vammaisten henkilöiden hyvinvointia ja itsenäistä elämää. Vammaispalvelut on tuotettu hyvinvointialueella monituottajamallilla, joka on edelleen

keskittynyt ostopalveluihin. Palvelualueen tavoitteena on laajentaa omaa palvelutuotantoa seuraavan 10 vuoden aikana. Ensisijainen tarve on erityisen vaativan tason asumisyksiköllä, joka tarjoaa intensiivistä tukea haastavasti käyttäytyville asiakkaille. Lisäksi tavoitteena on viiden uuden asumisyksikön rakentaminen, joista kukin tarjoaa noin 15 uutta asiakaspaikkaa. Toimialalla harkitaan myös vammaisten työ- ja päivätoiminnan siirtämistä takaisin vammaispalvelujen palvelualueelle.

11.4. Tiivistelmä vanhusten palveluiden toimialan palveluverkkosuunnitelmista

Vanhusten palvelujen toimialan perustehtävänä on vastata Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vanhusväestön lakisääteisistä ja tarpeen mukaisista palveluista. Tällä suunnitelmakaudella vuosina 2024–2034 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella 75 vuoden iän saavuttaa joka vuosi noin 800 henkilöä ja 85 vuoden iän noin 500 henkilöä. Kymmenessä vuodessa 75 vuotta täyttäneitä on nykytilaan verrattuna yli 8 000 enemmän ja 85 vuotta täyttäneitä yli 5 000 enemmän. Väestön ikääntymisen myötä muistisairauksien määrä kasvaa ja täten vanhusten palvelujen palvelutarve on jatkuvasti kasvava.

Vanhusten palveluiden painopistettä siirretään ympärivuorokautisista palveluista kohti kotiin vietäviä palveluita. Näin mahdollistetaan resurssien kohdentaminen ennalta ehkäisevään ja löytävään työhön ja vahvistetaan hyvinvointia ja terveyttä edistäviä ns. HYTE –palveluita yhdessä kuntien kanssa. Kotiin vietävät monipuoliset palvelut edistävät osallisuuden kokemusta ja digitaaliset ratkaisut lisäävät turvallisuutta.

Vanhuspalveluilla on ja tulee tulevaisuudessakin olemaan tiloja alueellisissa terveys- ja perhekeskuksissa. Kotiin vietävien palvelujen alueellinen sijainti arvioidaan terveysasemien ja vanhustenkeskusten peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeiden yhteydessä. Osana palveluverkkotyötä on tarkasteltu vanhuspalvelujen tilojen kuntoa ja soveltuvuutta käyttöön. Tiloista 34 % oli soveltuvia, 53 % tiloista oli muutos- tai korjaustarpeita tai muuta huomioitavaa ja 13 % arvioitiin soveltumattomaksi. Huomioitavaksi tila luokiteltiin, jos siinä on haasteita tai korjaustarpeita, jotka kuitenkin korjaamalla tai muutostöillä voidaan saada kuntoon ja tila soveltuvaksi. Tällaiseksi luokiteltiin tilat, joissa on esimerkiksi lämpötilahaasteita tai heikko äänieristys. Osana Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen uudistusohjelmaa ollaan tekemässä tilojen ja toimipisteiden käytön tarkastelua, optimointia ja kapasiteetin hallintaa.

Vanhusten palveluita keskitetään alueittain vanhustenkeskuksiin. Uusia vanhustenkeskuksia ovat Tikkurilan (2024–2025), Keravan (2026–2029), Hakunilan (2026–2028) sekä Kivistön (2029–2030) vanhustenkeskukset. Erillisiä yhteisöllisen asumisen kohteita ei enää rakenneta, vaan vanhustenkeskuksiin rakennetaan eritasoista tuettua asumista; yhteisöllistä asumista sekä hoiva-asumista, jotta asukkaiden ei tarvitse toimintakyvyn heiketessä muuttaa toiseen yksikköön. Tavoitteena on, että vanhustenkeskusten asukkaat tulevat maksamaan vuokran suoraan kiinteistön omistajalle, eikä hyvinvointialue tule siten toimimaan vuokranmaksussa välivuokraajana. Hyvinvointialue vuokraa vain käytössään olevat tilat, esimerkkinä päivätoiminta ja kotihoidon toimistotilat.

Vanhusten asumispalvelujen hybriditalomallin lisäksi keskuksissa on kuntouttavaa päivätoimintaa, neuvonnan ja asiakasohjauksen toimipisteitä sekä kotihoidon toimistotiloja. Tiloihin suunnitellaan yhteiskäyttöisiä, muunneltavia tiloja, jotta tilojen käyttö on mahdollisimman joustavaa ja tarpeen mukaista myös esimerkiksi kolmannelle sektorille.

Tällä hetkellä ympärivuorokautisesta palveluasumisesta noin 70 % on ostopalvelua. Tavoitteena on, että ympärivuorokautista palveluasumista lisätään omana tuotantona tulevina vuosina siten, että oman ja ostopalvelun suhde tasoittuu ollen mahdollisesti 50 %–50 % (tuotantotapa-analyysit). Tavoitteena on, että hoivakotiyrietykset sijaitsevat jatkossa hyvinvointialueella tai sen välittömässä läheisyydessä.

11.5. Tiivistelmä Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen palveluverkkosuunnitelmista

Pelastustoiminta ja ensihoito ovat lähipalveluita, jossa keskeinen kriteeri on auttamaan pystyvän henkilöstön saaminen asiakkaan luo mahdollisimman nopeasti. Esimerkiksi onnettomuustilanteessa kohde pitäisi saavuttaa tiheästi asutuilla seuduilla kuudessa minuutissa hälytyksestä. Tällä hetkellä paloasemia on liian vähän, joten palveluverkko on vielä liian harva – eikä pelastuslaitos pysty saavuttamaan toimintavalmiuden lakisääteistä minimiä.

Paloasemien määrää kasvatetaan ja sijainteja optimoidaan, vuoteen 2027 mennessä rakennetaan Vantaalle uudet valmiusasemat Tikkurilaan, Hakunilaan, Korsoon ja Myyrmäkeen. Lisäksi sisäilmaongelmainen Mäntsälän paloasema korvataan uudella.

Uudenmaan asukasluvun kasvu ja kaupunkien/kuntien yhdyskuntarakenteen tiivistyminen lisäävät tulevina vuosina entisestään tarvetta paloasemaverkoston tihentämiselle. Käynnissä olevien hankkeiden jälkeen seuraavana on vuorossa vuosikymmenen vaihteen tienoilla Kivistö, jonne rakentuu keskikokoisen suomalaisen kaupungin kokoinen asukaskeskittymä.